

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1932.

Andra kammaren.

Nr 45.

Fredagen den 13 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 7 innevarande maj förda protokollen.

§ 2.

Till avgörande företogs statsutskottets utlåtande, nr 92, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset m. m. jämte fyra i ämnet väckta motioner.

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.

I en till riksdagen avläten, den 26 februari 1932 dagtecknad proposition, nr 154, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, hade Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen att av det till uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset i Stockholm m. m. av 1931 års riksdag beviljade beloppet av 11,626,984 kronor för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 500,000 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehåft

dels de likalydande motionerna nr 76 i första kammaren av herr *Wohlin m. fl.* och nr 152 i andra kammaren av herr *Carlström m. fl.*,

dels ock de ävenledes likalydande motionerna nr 322 i första kammaren av herr *Westman m. fl.* och nr 477 i andra kammaren av herr *Johanson* i Hallagården *m. fl.*

Utskottets hemställan innefattade, att riksdagen måtte med avslag å ovanberörda motioner bifalla Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Vid utlåtandet voro fogade reservationer:

av herrar andre vice talmannen *Nilsson* i Gränebo, *Rosén* och *Strindlund*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt i anledning av de i ämnet väckta motionerna, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta en undersökning rörande möjligheten att under medverkan från Stockholms stads och Stockholms läns sida nedbringa kostnaderna för karolinska institutets nybyggnader genom samverkan, på sätt i reservationen angivits, och att, därest denna väg visade sig icke framkomlig, Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för riksdagen framlägga fullständig generalplan över hela Norrbackaanläggningens byggnads- och driftkostnader; samt

av herr förste vice talmannen *Olsson* utan angivet yrkande.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **Strindlund**: Herr talman! Det kan ju vara ganska djärvt, att man jämväl i år tar upp denna fråga till debatt här i kammaren efter det beslut,

Andra kammarens protokoll 1932. Nr 45.

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

som föregående år fattades. Men vi reservanter ha i alla fall velat bringa denna fråga på tal och detta i anledning av vad som inträffat sedan föregående år.

Vad är det då, som har inträffat? Jo, för det första — vilket vi alla känna till — att vi fått ett betydligt försämrat ekonomiskt läge. Vi ha erfarit, hurusom inkomsterna icke bara för den enskilde utan även för det allmänna i betydande grad nedgått. Vi ha samtidigt sett, hurusom utgifterna, i synnerhet för staten, i oroväckande grad ökat. Vi ha också lagt märke till, hurusom finansministern på grund av rådande förhållanden måst ta initiativet till en särskild kommission med uppgift att försöka nedbringa det allmännas utgifter. Att under sådana ändrade förhållanden likväl vidbliva det principbeslut, som i följd fattades och vars realiserande knappt hunnit påbörjas, anser jag icke vara rådligt.

De sjukhusbyggnadsfrågor, som nu stå på dagordningen i Stockholm, skulle sammanlagt enligt beräkningarna kosta ej mindre än 85 miljoner kronor. Jag vill verkligen fråga, om man inte i tider som de nuvarande bör ta sig en funderare på, huruvida det skulle vara möjligt att genom en förnyad undersökning och en effektiv nedprutning åstadkomma en minskning av de beräknade kostnaderna. Vi måste dock komma ihåg, att de planer, som ligga till grund för dessa byggnadsföretag, äro uppgjorda under helt andra ekonomiska förhållanden än som nu äro rådande och som kunna antagas bli gällande under den närmaste tiden. Vi svenskar få nog lov att inskränka våra anspråk åtskilligt, då det gäller sådana här stora byggnadsföretag. Jag tycker verkligen, att denna mani — jag skulle vilja kalla den Kreugerhypnosen — borde börja släppa taget om oss nu. Ofta har man fått det intrycket att det gällt att bygga storartat för att göra ett flott intryck hos besökande utlänningar.

Det företag, som det nu närmast är fråga om, nämligen det vid Norrbacka, är ju avsett att vara den första etappen i ett stort sjukhuskomplex och med ett platsantal på 900. Kostnaden för denna första etapp är beräknad till över 24 miljoner. I denna summa ingår ett beräknat belopp av cirka 5 1/2 miljoner, som anses fördyra detta byggnadsföretag genom det undervisningssyfte, det karolinska sjukhuset skulle tjäna. Drar jag denna summa ifrån de beräknade kostnaderna, kvarstår dock en byggnadskostnad, som i runt tal uppgår till cirka 22,000 kronor per vårdplats. Jag upprepar, att detta endast är den första utbyggnadsetappen, och det hela beräknas för statens vidkommande draga en sammanlagd kostnad av mellan 35—40 miljoner kronor, då hela sjukhuset blir utbyggt.

Då jag ser denna siffra, kan jag inte undgå att erinra mig, att vi haft en annan jämförlig anslagssumma för sjukvårdsändamål. Det var den, som låg till grund för kalkylerna, då vi gjorde upp en plan år 1928 för att anskaffa erforderliga vårdplatser vid våra hospital. Den siffra vi där rörde oss med, då vi gjorde upp vår tioårsplan, gick ut på, att det från statens sida skulle beviljas anslag på cirka 40 miljoner kronor. Men då var denna summa avsedd att räcka till över 5,000 vårdplatser.

Vad jag här framför allt velat fästa uppmärksamheten vid, är detta företags kolossala storleksordning. Jag vill verkligen ifrågasätta, om det kan vara rimligt att i dessa tider, då den produktiva verksamheten faktiskt ligger lamslagen, binda sig vid dylika jätteutgifter. Vi måste nog lära oss, vi svenskar, att rätta munnen efter matsäcken. Detta torde böra sägas, trots att det planerade byggnadsföretaget är förlagt till Stockholm!

Nu frågar man sig givetvis, om detta sjukhusbygge är så absolut ofrånkomligt, att icke ens ett uppskov skulle vara möjligt. Jag vill då för min del först säga, att vad beträffar de platser, som äro avsedda för Stockholms stad, torde nog staden äga möjligheter att själv skaffa sig dessa. Vad beträffar de plat-

ser, som i detta sjukhus avses för garnisonens behov, kan jag egentligen icke uttala mig om dem, men från sakkunnigt håll har dock detta betecknats som rent slöseri. Jag skulle också tro, att detta uttryck i det sammanhanget är riktigt.

Vad platserna för landet i övrigt beträffar, spelar själva antalet givetvis inte någon särskild roll. De 204 platser det här gäller, komma varken att göra till eller från, då det gäller hela landets behov. Detta behov får nog i huvudsak fyllas genom vederbörande landstings försorg, och vi ha också sett, hurusom i det fallet våra landsting under senare år gjort avsevärda ansträngningar. Jag måste därför säga, att den sidan av saken icke kan vara avgörande.

Då återstår det, som kanske anses vara det viktigaste, nämligen denna sjukhusanläggnings speciella betydelse för läkarutbildningen. Jag tror inte, att man någonsin kan överskatta betydelsen av, att våra läkare få möjlighet till så god utbildning som möjligt, men å andra sidan kan väl heller ingen vilja påstå, att icke våra läkares utbildning redan nu ligger på en mycket hög nivå, och därför menar jag att icke ens detta skäl bör vara så helt avgörande, att man inte ens vågar undersöka, huruvida man ej skulle kunna komma undan med något så när rimliga kostnader.

En annan sak, som också tillkommit, sedan vi sist togo ståndpunkt till denna fråga, är det planerade södersjukhuset, som Stockholms stad gått in för. Det har nu från visst håll ifrågasatts, att man här skulle försöka åstadkomma ett samgående i denna byggnadsverksamhet med Stockholms stad och då eventuellt göra detta vid det planerade södersjukhuset. Om det finns någon möjlighet härtill eller ej skall jag icke yttra mig om. Det är givetvis en sak, som av andra skall prövas, men jag måste dock säga, att rätt starka och goda skäl framförts för en sådan åtgärd, så pass starka åtminstone, att de för mig ha framstått såsom varande av den beskaffenhet, att de borde komma under verklig omprövning. Det är detta — förutom det försämrade ekonomiska läget — som vi reservanter ha ansett motivera ett uppskov. Om genomdrivandet av ett sådant icke skulle lyckas, om denna utredning i vad det gäller ett samgående med Stockholms stad i fråga om dess planerade byggnadsföretag skulle ge negativt resultat, anser jag, att vi i alla fall ha rätt att efterlysa jämväl i år den generalplan, som vi efterlyste i fjol. Först sedan vi fått denna framlagd och först när vi veta, huru stora kostnader vi här egentligen binda oss för, anser jag, att riksdagen bör taga slutgiltig ståndpunkt till denna fråga.

Då detta icke är möjligt nu, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen. Det är det enda riktiga svar, man här kan ge på de alltför orimliga krav, som framstälts.

Herr andre vice talmannen **Bengtsson**: Herr talman! Vid studerandet av detta utskottsutlåtande konstaterar man, att utskottet ganska enhälligt ställt sig bakom Kungl. Maj:ts förslag, och de reservanter, som icke äro belättna med detta, ha ju här genom sin talesman nyss haft tillfälle att framkomma med skälen för sin ståndpunkt.

Då herr Strindlund säger, att förra årets riksdag »kanske antog förslaget», vill jag erinra herr Strindlund om, att såväl 1927, 1930 som 1931 års riksdagar ha beslutat karolinska sjukhusets tillkomst. Blott angående förläggningen har det rätt delade meningar. Man har dock så gott som enhälligt inom både kommitterade och utskottet stannat vid förläggningen vid Norrbacka. Det gäller för övrigt inte bara själva sjukhuset utan också de institutioner, som tillhöra nämnda inrättning. Härtill vill jag nu foga ett observandum, som riksdagen måste ta hänsyn till, även om vederbörande icke ha någon talesman här i kammaren. Jag syftar på de tre intresserade, som icke så litet äro be-

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

roende av, huruvida riksdagen ändrar sitt beslut eller står fast vid detsamma. Det är nämligen så, att både Stockholms stad och Stockholms län och likaså den s. k. cancerföreningen — Gustaf V:s jubileumsfond — äro medintressenter i detta företag. Genom ett avslag skulle vi ju ställa dem i en ganska svår situation. De äro bundna vid sitt godkännande, därest riksdagen nu antar detta, och de gå i förväntan på — både Stockholms län, Stockholms stad och sagda förening — att få de anspråk tillgodosedda, som de uppställt för samarbetet. Och det går väl ändå inte an, att riksdagen bollar fram och tillbaka med sina förslag.

Vidare säger herr Strindlund, att man icke vågar undersöka, huruvida det icke kunde gå för sig med ett uppskov. Jag vill erinra om, att detta byggnadsföretag är planerat att räcka 30 kanske 40 år framåt i tiden, beroende naturligtvis på vilka tider vi gå till mötes. Det är icke meningen, att man skall forcera detta arbete fortare än statens ekonomiska förhållanden medgiva. Således beviljades förra året en summa och i år 500,000 kronor, frågan får alltså föras fram efter hand som riksdagen anser sig kunna ha råd till dessa anslag. Men att nu riva upp beslutet och gå på nya förslag, är väl ändå varken tillrädligt eller för riksdagens vidkommande försvarligt. Riksdagen brukar i varje fall ej gå tillväga på det sättet.

De skäl, som framkommit ifrån reservanternas sida, äro inga nya skäl. Allt är prövat under förra året, och man har till och med vågat jag påstå, vunnit mer och mer förståelse och förtroende för Norrbackaförslaget. Att det sedan finnes vissa arkitektintressen och andra, som också vilja komma med här, är ju helt förståeligt, men jag undrar, om man skall låta dylika intressen alltför mycket spela in i riksdagens angelägenheter.

Nu invänder man: men man kunde ju samarbeta med Stockholms stad beträffande södersjukhusets planerande. — Ja, samarbetet med Stockholms stad har varit på tal under många år, och försök äro gjorda. Men Stockholms stad har sagt: Vi vilja varken abonnera på flera platser i karolinska sjukhuset eller vara med om att gemensamt bygga. Detta besked har kommit till statsutskottets andra avdelning. Vi ha icke haft någon som helst hållpunkt beträffande detta samarbete, när man nu skulle göra så stort nummer av Stockholms stads sjukhus. Vem vet förresten om detta kommer till stånd under de närmaste tio åren. Vi skola komma ihåg, att det även för Stockholms stad blivit andra tider. Ingenting är ännu bestämt, och i varje fall är icke något beslut fattat med avseende på detta sjukhus, utan det är fortfarande i vardande. Därför har också utskottet sagt, att det är byggt »på ovissa kalkyler». Det gjordes i statsutskottet ett försök att få bort detta. Men statsutskottet vidhåller, att angående detta sjukhus är ännu ingenting att ta på med någon visshet, varken i fråga om utseende eller med avseende på placeringen.

Nu säger herr Strindlund, att han efterlyser den plan, som uppgjordes 1931. Ja, den planen är uppgjord av kommitterade, och denna plan har utskottet varit i tillfälle att undersöka. Den planen har även utskottet tagit ställning till. Att det även i statsutskottet kan finnas delade personliga meningar rörande vissa detaljer, är sant, men jag vill erinra om, vad som redan förut är sagt och vad som ligger i beslutet är att vidhålla Norrbacka och sjukhusbygget. Därmed har man nämligen icke bundit sig för det nu föreliggande förslaget in i minsta detalj, utan efter hand som både vetenskapen och de praktiska männen på respektive områden finna lämpligt att omändra, så anmäla de förhållandet för den kommitté, som ju år efter år följer arbetet och är redo att göra nya tillägg och förslag. Riksdagen har alltså icke bundit sig vid en viss plan, som sträcker sig under 30 år framåt i tiden, utan det är meningen, att man allteftersom man får bättre metoder och bättre insikter skall kunna gå in för att vidtaga ändringar i framkommande förslag.

Jag förstår alltså inte, herr talman, att de invändningar, som här äro gjorda, på något sätt kunna ändra riksdagens ställning. Vi skola blott komma ihåg, att landet är skyldigt att, då det gäller utbildningen av våra läkare, offra något för den saken. Herr Strindlund säger, att de ifrågakvarande 204 platserna för hela landet icke behövas, därför att vi ju ha våra länslasarett att tillgå. — Det är sant, herr Strindlund, men kom ihåg, att om vi icke få väl utbildade lasarettsläkare, stå vi så lagom gott ute i våra länslasarett. Våra lärare stå redan nu på ett högt plan, säger herr Strindlund. Det är också sant, men de kunna lätt sjunka ner, därest de icke få samma goda undervisning som hittills, och jag kan icke tro, att 1932 års riksdag skulle på något sätt vilja gå in för att de skola få försämrad utbildning. Herr Strindlund invänder vidare, att de ju kunna använda de lokaler, som nu äro tillgängliga. Ja, detta gör man också i allra största utsträckning, men kom ihåg, att vederbörande kandidater få besöka 10—12 olika ställen i staden för att komma i åtnjutande av sin undervisning, och det måste ju anses såväl för lärare och professorer som för utbildningen i stort vara en mycket viktig angelägenhet, att dessa få tillfälle att konferera med varandra på samma plats.

Då det här icke är fråga om annat än att vidhålla ett efter noggrann undersökning år efter år förut fattat beslut, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Carlström: När jag hörde den föregående ärade talaren säga, att riksdagen icke skulle vara mycket bunden genom vad den nu beslutar — jag förmodar han menade i fråga om kostnader och en del sådana saker — önskade jag nästan, att vi här i kammaren hade fått behandla ett annat ärende före detta i dag för att kunna ge herr andre vice talmannen ett begrepp om, huruvida man binder sig eller icke binder sig, då man fattar beslut i riksdagen. Jag syftar nämligen på jordbruksutskottets utlåtande nr 74. Vi kanske hinna dit i dag, och vi få då ytterligare anledning att tala om huru mycket eller litet man binder sig, när man går in för beslut av denna karaktär i riksdagen.

Det är givet, att det icke är särdeles angenämt att uppriva, som det heter, ett riksdagsbeslut. Jag för min personliga del skulle ju icke här vara bunden — men jag förstår ju ändå, att det är obehagligt — ty jag har ju redan förut vid åtskilliga tillfällen uttalat mig emot detta rikssjukhusbygge. Men då herr andre vice talmannen nyss sade, att intet har inträffat, sedan vi i fjol beslöto att bygga detta sjukhus, så förstår jag, att han här har samma uppfattning om vad som inträffat eller icke inträffat i fråga om den ekonomiska situationen, som utskottsledamöterna ha, när de säga, »att härvid har utskottet kommit till den uppfattningen, att när det gäller ett företag som detta, vilket sträcker sig över en betydande tidsperiod, det icke kan anses välbetänkt att låta mer eller mindre tillfälliga krisförhållanden inverka avgörande på beslutet». Alltså, mina herrar, det är en mer eller mindre tillfällig kris, som vi nu äro inne i, som vi icke behöva taga hänsyn till, när det gäller sådana viktiga byggnader, som här äro i fråga. Jag förstår, att om man har den uppfattningen och det begreppet om den kristid, som världen och vårt land nu genomlida, måste man givetvis säga sig, att intet har inträffat.

Emellertid, då jag här såg undertecknarna av detta betänkande och bl. a. bondemännen herr Nilsson i Bonarp, herr Bengtsson i Norup, herr Olsson i Blädinge och herr Olofsson i Digernäs, tänkte jag: Vart har den gamle Carl Perssons i Stallerhult sparsamhetsanda tagit vägen? Hur tror riksdagens andra kammare, att herr Persson i Stallerhult skulle uppträtt i en sådan situation, i en sådan här mera »tillfällig» kristid? Skulle han trott oss, då vi sagt, att det här är icke något att fästa avseende vid, ty vi kunna handla i frågan, som

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.

(Forts.)

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

om inget hade hänt? Jag tror knappast, att så skulle varit förhållandet. Men nu har man här genom utredningsmaskineriets gång suggererat sig fram till beslutet i fjol. Och man säger nu, att här kunna icke några ändringar göras, utan det är endast att fortsätta, som det är förspant.

Ja, jag vill i fråga om den saken säga, att jag förstår, att när man gjort en del avtal och uppgörelser med andra institutioner, det naturligtvis är besvärligt att gå ifrån ett beslut sådant som det fattade. Men det ekonomiska resultatet av de underhandlingar, man har kunnat sluta med de skilda institutionerna, synes mig icke vara så synnerligen stort, att man kan säga, att man, när man nu har lyckats få ett företag ekonomiserat från skilda håll, man får se till, att man håller fast vid beslutet.

Huru mycket skulle man nu egentligen få till hjälp från dessa institutioner och intressegrupper, som enligt avtal skulle gå in för ett samarbete? Ja, av det väldiga beloppet på 50 miljoner, som man kan räkna med att denna »stad» en gång skall kosta, när den blivit färdig, har man fått 5.7 miljoner från Stockholms stad, 1.9 miljoner från Stockholms län, 1.3 miljoner från Gustaf V:s jubileumsfond, 1 miljon från Allmänna barnhusets stockholmsfond och 0.7 miljon från pensionsförsäkringsfonden. Så skulle man få 3.2 miljoner, som man upplånar för professorsbostäder och enskilda bostäder. Allt detta blir tillsammans 13.8 miljoner. Men kvar stå för staten i fortsättningen mellan 35 och 40 miljoner kronor.

Jag menar sålunda, att även om det icke är vidare angenämt att nu vila på hanen, sedan man gjort dessa uppgörelser, så representerar i varje fall den ekonomiska sidan här icke så mycket. Den inkomstsida, som dessa uppgörelser representera, inverkar icke alltför starkt på mitt ställningstagande.

Jag återkommer nu till huru man räknar och beräknar i sådana fall, då det gäller att bygga i detta land. Nu veta vi alla, att för det första så skola vi alltid bygga fint och pompöst och ändamålsenligt, så att inga moderna krav få eftersättas. Vi beslöto här i riksdagen i fjol att bygga en lantbrukshögskola vid Ultuna. Vi komma till den frågan sedan. Man hade gjort beräkningar och räknat om igen, och man hade med anlitande av arkitekter och sakkunniga och med byggnadstyrelsens välsignelse också kommit fram till ett kostnadsbelopp på 1.350,000 kronor ungefär. I år få vi igen förslaget. Det finnes på listan nu, och man begär där 750,000 kronor ytterligare för att kunna bygga denna lantbrukshögskola. Riksdagen band sig i fjol. Som herr Bengtsson i Norup sade: Vi binda oss så där litet preliminärt, och vi behöva icke vara så rädda, ty kostnaderna kunna givetvis icke bli större. Vi kunna tvärt om kanske få ned dem. Men kanske det går här som med högskolan vid Ultuna, att man kommer och begär 55 procents tillägg, så att sjukhuset kommer att kosta detta belopp mera, då det blir färdigt. Anser man, att denna kristid är så tillfällig, att det intet betyder, om man kostar på sig sådana här utgifter, då vore herr andre vice talmannens resonemang riktigt. Då vore det bara att köra på.

Jag sade, att man bygger gentilt här i landet, och om man reser omkring i vårt land och ser på anstalter av skilda slag, får man den uppfattningen, att vi äro rika och att vi ha råd till åtskilligt. Det har icke kunnat komma ifråga att spara under den storhetstid, som vårt land genomlevat under de sista kanske vi kunna säga 20—30 åren, och det är många, som hoppas, att den storhetstiden måhända skall komma tillbaka. Men herr finansministern har det svårt, han står ofta därnere i sin bänk och talar övertygande, och kammaren sitter här allvarlig och bekymrad och säger, att han har så rätt. Och alla tidningar instämma: Finansminister Hamrin är en duktig karl, han säger ifrån, och han har rätt. Men när riksdagen kommer till nya förslag och nya utgifter, glömmar man, att finansministern har rätt, och man fortsätter, som om

inget hade hänt. Herr finansministern är oskyldig i detta fall. Jag tror icke han på något sätt försökt driva fram denna fråga. Och jag vill säga, att regeringen icke heller är skyldig, därför att frågan ju var på så god väg, redan när regeringen tillträdde, att ifrån dess sida — särskilt från ecklesiastikministerns sida — icke mycket kunde göras. Det var för den väldigt svårt att bromsa upp.

Jag tror nu emellertid, att vårt folk får en smula reflektera på vad vi ha rad till eller icke. Far och mor därute i de svenska lantbrukarhemmen, de få reflektera, om de ha råd att göra det eller det, som de kanske skulle behöva göra. Sveriges kommuner torde få det ganska besvärligt att klara upp sina affärer för att betala de institutioner, åldersdomshem och skolor, som de byggt under goda år, fast på skuld. Och våra landsting, de komma också att få det synnerligen besvärligt att klara upp sina finanser. Jag sitter i en skatteutjämningsberedningskommitté, där vi ämna komma fram med ett förslag för att åstadkomma utjämning. Och man väntar på att vårt arbete skall avslutas, så att man verkligen får någon lindring för Sveriges hårt skattetyngda kommuner och hårt tryckta landsting. Ja, tro herrarna uppriktigt sagt, att det är lönt att komma med ett förslag? Vem skall betala kalaset? Skall staten göra utjämningen? Har den råd till det i detta ögonblick och under de närmaste åren framöver? Fråga herr finansministern!

Jag menar sålunda, att vi icke nu borde tillåta oss att ha två tungor i munnen utan bara en. Vi kunna säga, att det behöver sparas här i landet, men då skola vi icke å ena sidan säga, att denna kris är så tillfällig, den är så betydelselös, att den icke alls bör inverka på en historia som denna. Om det nu vore så illa ställt med våra sjukhusinrättningar här i landet och här i Stockholm, att man kunde säga, att denna sak är oundgängligen nödvändig, så skulle jag icke ett ögonblick ha velat gå in för avslag här. Men här talar man om att man skall plocka bort en del nuvarande institutioner, t. ex. Eira och serafimerlasarettet, och lägga dem borta vid Norrbacka. Man skall taga bort serafimerlasarettet, men när jag gått förbi serafimerlasarettet, har jag märkt, att det har varit nybyggnadsarbeten där under flera år. Vad mena herrarna med att bygga ut en anstalt och förändra den och sedan säga, att den skall till Norrbacka, och att man skall sälja tomten och tjäna pengar på den? Det resonemanget duger icke så bra. Vi äro icke så strandsatta här i landet, och vi skulle icke riskera att dö på kuppen, om vi dröjde ett år för att se, om vi icke skulle kunna ordna frågan bättre tillsammans med Stockholms stad i det tillämnade södersjukhuset. Det är icke tal om att detta skulle bli riksdagens beslut, och om icke så många parter och så många händer vore engagerade här, till hälften bundna, som anse det med sin ära förenligt att kämpa för förslaget, fastän de innerst veta, att det är oriktigt.

Jag menar emellertid, att då reservanterna här ha kommit fram med ett yrkande, som går ut på att man skulle än en gång vila ett år framöver för att se, om icke denna fråga skulle kunna ordnas bättre och förnuftigare på ett annat sätt, så vore det ingen skam för riksdagen att gå den vägen. Som jag förut sade, har nog vårt folk nu den uppfattningen, att vi ha byggt litet för mycket och litet för elegant kanhända under gångna årtionden, och vi ha bestämt den känslan litet var tror jag, att det är möjligt att vägen nu går en smula tillbaka till återhållsamhet. Det är väl så kanhända, att vårt folk är så beskaffat, att det icke kommer att spara, icke kommer att återhålla, förrän det är tvunget. Men det skall bli intressant att se, huru denna nya organisationskommitté skall klara 100 miljoner besparingar tills nästa års budgetarbete skall börja. Jag hoppas då, att herrarna också tala om att spara. Men tänk om det kommer sådana intressen då också, som icke äro oundgängligen nödvändiga, men som vi läppjat på sedan några år tillbaka och anse, att vi icke kunna gå ifrån.

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

Jag tror, att organisationsnämnden då kan »gå hem och lägga sig» med densamma, ty om riksdagen icke vill anlägga andra synpunkter på sparsamhetsproblemet, då är det icke lönt att tillsätta en nämnd, som skall lära oss spara, så länge vi icke vilja. Jag måste sålunda för min del, som jag förut sagt, uttala, att det nog kan kännas obehagligt att uppriva ett beslut eller vila på hanen i en fråga, som man förut har bestämt om. Men jag måste ändå tro, att det skulle vara en klok och förnuftig väg. Och som jag sade förut, skulle den icke på något sätt äventyra sjukhusvården här i landet. Den skulle icke äventyra, att denna fråga kunde lösas, då tiden oundgängligen är inne, och då på ett bättre och billigare sätt, och kanhända också till förmån för verksamheten i fråga.

När man säger, att man icke kan ha någon utbildning i egentlig mening på södersjukhuset, utan måste ha en sådan institution som denna för att kunna utbilda läkare på riktigt sätt, så får jag säga, att jag har mycket stor respekt för vår läkarkår här i landet, och jag beundrar framför allt kirurgerna. Men ha de kunnat lära sig ett så utomordentligt skickligt arbete och tillägnat sig sådana goda kunskaper vid de anstalter, som funnits här i staden förut, så nog tror jag, det skall lyckas vid ett modernt södersjukhus, vilket bygges med tanke på samarbete och på detta sätt naturligtvis kommer att få ett helt annat utseende, än det skulle få, om det bygges nu ensamt eller bredvid det karolinska. Jag tror, att om herrarna taga sig en närmare funderare på vad den där »staden» kommer att kosta i uppförande och i underhåll, så skulle det vara tacknämligt att i denna tid, i den verkliga sparsamhetens intresse, rösta med reservanterna, vilket jag, herr talman, ber att få göra.

Häruti instämde herrar *Heiding, Johansson* i Krogstorp, *Gustafson* i Vimmerby och *Selberg*.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Hamrin**: Herr talman! För att icke min ställning till denna fråga skall missförstås, anser jag det vara nödvändigt att säga några ord beträffande densamma.

Jag vill då först meddela kammaren, att när det första förslaget till utgifter under åttonde huvudtiteln blivit uppgjort, i vad mån det berörde denna fråga, hemställde jag till departementschefen, att han skulle sätta ett mycket stort frågetecken vid den siffran, som betecknade det belopp, som man ansåg skulle upptagas i staten för fullföljande av den uppgjorda planen. Under den närmaste tiden hade jag sedan överläggningar med byggnadskommittén, och jag gjorde också tillsammans med kommittén ett besök på ifrågavarande område för att i den mån jag har förmåga att bedöma frågan kunna få ett intryck av det fortsatta arbetets betydelse och omfattning. Efter denna överläggning, som jag hade med kommitterade, och efter överläggning med ecklesiastikministern, stannade regeringen vid att föreslå riksdagen att bevilja de ifrågavarande 500,000 kronorna, vilka utgjorde knappt en tredjedel av det belopp, som först ifrågasattes. Jag lämnade min medverkan till detta anslag, därför att jag hyser den uppfattningen, att med användande av de penningar, som av riksdagen redan tidigare anslagits och beviljats, plus de belopp, som här ifrågasättas, kunna arbeten komma att utföras, som, även om en förändring av riksdagens ståndpunkt skulle inträda vid kommande riksdag, icke äro bortkastade. Jag ber då först att få erinra därom, att på Norrbackaområdet kommer att uppföras en ny vanförestalt, en anstalt, som jag anser vara nödvändigt att uppföra. Jag begagnar, herr talman, tillfället att giva uttryck åt min livliga beundran för de personer, som ha ledningen av vanförestalten på Östermalm. Jag gör detta därför att man där med små resurser och med ringa medel kunnat utföra ett storartat arbete. Även under de brydsamma tider, under vilka

vi leva, anser jag, att denna nya anstalt bör komma till stånd och arbetet utföras och fullbordas. En del av de arbeten, som skola utföras i sammanhang med vanförestalten, och en del av de övriga arbetena avse en planering av området, skapandet av uppfartsvägen och sådana arbeten överhuvud taget, som, oavsett om man fullföljer arbetet i hela dess utsträckning eller vidtager vissa inskränkningar och besparingsåtgärder, dock icke äro bortkastade pengar. Det är den ståndpunkt, som jag har beträffande denna fråga.

För övrigt måste jag giva uttryck åt samma uppfattning som reservanterna här ha gjort, när man talar om det statsfinansiella läget. Det är möjligt, att denna sjukhusfråga kan komma upp till diskussion under jämväl de kommande riksdagarna, och för att mitt ståndpunktstagande nu inte skall tagas till inräkning, om jag i fortsättningen kommer att vara ledamot av denna kammare, för ett obesuret fullföljande av planerna, har jag velat göra dessa invändningar och klarlägga min ståndpunkt till frågan.

Jag skulle vilja sluta med att uttala den förhoppningen och förväntan, att när nu riksdagen, som jag förmodar, kommer att bifalla Kungl. Maj:ts proposition, man från kommitténs sida inte vidtager sådana åtgärder och icke träffar sådana avtal, att riksdagen och Kungl. Maj:t äro bundna för allt för lång tid framåt. Ty, mina herrar, i samband med denna fråga står också en annan utredningsfråga, som kommer upp under diskussion och som närmast går ut på att undersöka, huruvida vårt land med sina sex miljoner människor har möjlighet att i fortsättningen uppehålla tre utbildningsanstalter på det medicinska vetenskapliga området med alla sina specialgrenar. Jag har tillåtit mig ett par gånger diskutera den frågan, en gång vid ett besök i Uppsala, och även i samband med föreliggande fråga. Även organisationsnämnden har tagit upp detta spörsmål, och jag anser, att frågan snarast möjligt bör bli föremål för en utredning, så mycket mera som stora krav framställts och komma att framställas från Uppsala om nya byggnader av betydande omfattning.

Jag menar, att denna undersökning bör komma till stånd, och med särskild syftning på den saken upprepar jag min uttalade förhoppning och förväntan, att man från kommitténs sida inte träffar sådana avtal, att man sträcker sig allt för långt framåt. Jag är för min del övertygad om, att denna fråga inte kan vara slutgiltigt avgjord med det beslut, som i dag fattas, och det har ju också utskottsmajoriteten givit uttryck åt, då utskottet säger, att den långa byggnadstiden säkerligen kommer att kräva åtskilliga förändringar. Utskottet ifrågasätter också kostnadsgranskningar och kostnadsbesparingar. Jag är också övertygad om att så kommer att ske, men sådan frågan nu är, har jag icke, under återopande av vad jag nyss sagt, några invändningar att göra mot ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Källman: Herr talman! Då jag i viss mån representerar en med staten avtalsslutande part i denna fråga, har jag tillåtit mig begära ordet för att anföra en del synpunkter, och jag skall också säga något om kostnaderna för uppförandet av sjukhuset.

Förliden riksdag fördes här i kammaren den 19 maj en ganska utförlig diskussion ifråga om karolinska sjukhuset. Jag begärde då för vårt landstings vidkommande, att vi någon gång skulle få besked om, huruvida de sjukvårdsplatser, som vi preliminärt kontrakterat om, verkligen vore att påräkna. Riksdagen biföll med stor majoritet regeringens förslag förlidet år att bygga den första etappen, och på grund härav har Kungl. Maj:t bemyndigat byggnadskommittén att vidtaga erforderliga åtgärder för byggets påbörjande. Vidare har Kungl. Maj:t med Stockholms stad och Stockholms läns landsting träffat definitiva avtal. Vårt landsting förfogar på grund av detta avtal i det blivande rikssjukhuset, förlagt till Norrbackaområdet, över 110 sjukvårds-

*Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)*

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

platser, fördelade på följande sätt: medicinska kliniken 40, kirurgiska kliniken 15, ögonkliniken 10, öronkliniken 35, obstetriska kliniken 5, radiologiska kliniken 5, summa 110 platser. Jag tror, att landstinget på juridisk väg kan tilltvinga sig 110 sjukvårdsplatser just på Norrbackaområdet. Avtal har ju träffats, och det måste enligt vår mening vara bindande. Riksdagen har fattat sitt beslut, och regeringen har grundlagsenligt verkställt beslutet. I övrigt har ju byggnadskommittén enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande vidtagit en del andra verkställighetsåtgärder. Ett upprivande av beslutet kommer säkerligen att bli staten ganska dyrt.

Motståndet grundar sig förnämligast här i riksdagen på att det blir så dyrt att uppföra rikssjukhuset. Jag har emellertid enligt uppdrag av byggnadskommittén under denna vinter inhämtat uppgifter från olika landsting i Sverige, vad det har kostat under den senaste 10-årsperioden att uppföra lasarett. Under denna tid ha ju byggnadskostnaderna föga förändrats, varför denna tidsperiod ansetts lämplig. Jag skall då be att få berätta för herr Carlström, som ju är landstingsman i Jönköpings län och efter vad jag fått veta aldeles nyss också tillhör landstingets förvaltningsutskott, att jag av kamreraren hos Jönköpings läns landsting emottagit följande brev: »Till svar å Edert brev av den 20 dennes har jag äran meddela, att av Jönköpings läns landsting efter år 1921 uppförts ett lasarett, Värnamo lasarett, avsett för 54 sjuksängar, och att härvid totalkostnaden per sängplats uppgick till 24,188 kronor. Lasarettet öppnades år 1923.»

Från Kopparbergs läns landsting svaras, att för ett lasarett på 60 sängar i Ludvika kostnaden uppgår till 21,300 kronor per sängplats. Som motivering till denna höga kostnad anges, att ekonomiavdelningen är stort tilltagen, men detta måste ju också, som bekant, bli förhållandet vid rikssjukhuset. Från Västmanlands läns landsting svaras, att kostnaden för Västerås lasarett utgör i runt tal 20,000 kronor per sängplats. Från Gävleborgs läns landsting meddelas, att ett i Bollnäs uppfört lasarett betingat en kostnad per sängplats av 18,764 kronor, och slutligen skall jag nämna, att Göteborgs och Bohus län i Mölndal uppfört ett lasarett, som betingat en kostnad av 18,234 kronor per sängplats. Jag skall nöja mig med att nämna endast dessa uppgifter.

Jag vill också fästa uppmärksamheten på, då det är fråga om kostnadsberäkningen för ett sjukhus av denna typ, att vi i Stockholms läns landsting under 1929 försökte åstadkomma så noggranna kostnadsberäkningar för uppförande av eget lasarett inom länet, som man överhuvud taget kan göra. Vi gjorde dessa kostnadsberäkningar därför, att vi tyckte, att platserna på rikssjukhuset för oss blevo väl dyra, men resultatet av vår egen undersökning blev, att varje sjukhusplats på ett lasarett, alltså ett vanligt vårdlasarett, skulle kosta hos oss, om vi räkna med ett tomtvärde av 181 kronor per sängplats, 16,106 kronor. Det gjordes emellertid en kontroll av vår kostnadsberäkning, som utförts av ingenjören Hjalmar Cederström, från sjukhuskommissionens sida, och vi måste slutligen gå med på ett pris av 17,000 kronor för det antal vårdplatser, som vi ville taga i anspråk i det blivande rikssjukhuset. Stockholms stad deltagar, som vi veta, med en kostnad av 18,000 kronor per sängplats. Skillnaden i pris beror på att tomterna måste anses dyrare i Stockholms stad än i Stockholms län.

Det motstånd, som restes mot rikssjukhuset i en motion i Stockholms stadsfullmäktige av den 1 sistlidne april, tycks inte vinna något gehör i stadsfullmäktige, av hälsovårdsnämndens yttrande att döma. Hälsovårdsnämnden tar i sitt yttrande bestämt avstånd från att uppriva det beslut, som riksdagen har fattat. Jag ber i detta sammanhang att få understryka herr andre vice talmannens påpekande, att riksdagen icke utan alldeles särskilt starka skäl vare sig kan eller bör uppriva ett beslut, som är så fast grundat som 1931 års be-

slut, rörande byggande av den första etappen. Detta beslut i och för sig grundas på två föregående riksdagars samstämmiga beslut i ärendet.

Jag uppställer också den frågan, om karolinska sjukhusets nybyggnader kunna förläggas till det tänkta södersjukhuset. Det är visat, att det för karolinska institutets samtliga sjukvårdsbyggnader erfordras en yta av 300,000 kvadratmeter. Årstaområdet, som föreslagits såsom plats för södersjukhuset, innehåller 102,000 kvadratmeter. Ett därintill beläget område, vilket skulle reserveras för de teoretiska institutionerna, innehåller enligt motionären Wohlin 50,000 kvadratmeter men enligt en uppgift av stadens fastighetskontor 40,000 kvadratmeter, d. v. s. allt som allt knappast hälften av det erforderliga markutrymmet. Upprättad karta över området visar, att karolinska sjukhusets byggnader äro trångt inlagda. Jag förutsätter, att ledamöterna i statsutskottets andra avdelning närmare komma att framhålla detta och visa omöjligheten att där få erforderlig plats. Stockholms stad skulle inte få några platser på sitt eget södersjukhus, fränsett de 315, som staden avtalat om med Kungl. Maj:t på rikssjukhuset. Den wohlinska motionen är alltså omöjlig.

Nu säger man, att Norrbackaområdet är för stort. Av de 559,000 kvadratmeter, som detta område innehåller, äro emellertid högst 400,000 bebyggbara. Skillnaden i utrymme anses erforderlig såsom skydds- och parkområde. Andra statsinstitutioner kunna förläggas dit. påpekas det också, t. ex. gymnastiska centralinstitutet, tandläkarinstitutet, statsmedicinska anstalten, ett medicinskt nobelinstitut samt kårbyggnad för medicinska föreningen. Området är alltså mycket lämpligt i storlek.

Jag vill slutligen i anledning av herr Carlströms yttrande att man inte bör anslå så stora summor under dessa svåra tider, framhålla, att nog är det väl bättre att utföra arbeten för medel, som staten ändå måste ut med för att bekämpa de svårigheter för befolkningen, som kristiden har medfört. Nog är det väl bättre att använda pengarna till att få ett stort, eljest också nödigt sjukhus, än att utdela dem i kontantunderstöd. Det har ju för övrigt många gånger här i riksdagen påpekats, och Kungl. Maj:t har tidigare givit kommunerna cirkulär härom, att det allmänna bör utföra arbeten, då den privata företagarverksamheten stod mer eller mindre stilla.

Jag fäster således uppmärksamheten på att riksdagen två gånger förut beslutat i ärendet, bindande kontrakt äro uppgjorda med Stockholms stad och Stockholms läns landsting. I stadsfullmäktige i Stockholm väckt förslag om ändring är avstyrkt av hälsovårdsnämnden, den enda myndighet i staden, som hittills yttrat sig, arbetena äro igångsatta och stora belopp äro redan disponerade därför, och entreprenadkontrakt är slutet för uppförande av vanföreanstalten i Stockholm, som ju skall förläggas till Norrbacka enligt beslut av denna riksdag den 5 sistlidne mars. Det är beviljat för detta ändamål 2½ miljon kronor i runt tal och 500,000 kronor för budgetåret 1932/1933. Då det är lämpligt att utföra allmänna arbeten just under de svåra tider, vi nu genomleva, och då vidare kritiken, som riktats mot förslaget, är åtskilligt ovederhäftig, tror jag, att andra kammaren har all anledning att fortsätta med sina beslut så att vi så småningom få den första etappen av byggnadsprogrammet utförd. Det är nog inte obekant, att det finns ett mycket starkt behov härav. Jag skall nu inte yttra mig om rikssjukhuset såsom undervisningssjukhus, jag anser mig inte kapabel till det, men det är allbekant, att vi i dessa folkrika trakter, Stockholm och Stockholms folkrika omgivningar, ha mycket starkt behov av största möjliga antal sjukvårdsplatser. Staten skall enligt tidigare beslut upprätthålla för riket i dess helhet 204 platser vid karolinska sjukhuset, och vi veta, att dessa väl behövas. Det veta vi på grund av de nuvarande förhållandena på stadens sjukhus. Jag hoppas, att riksdagen vetat och skall veta vad den vill och vad den gör, både

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

1927, 1930, 1931 och i år samt att inte nu ändra sina tidigare beslut utan vidhålla desamma och låta byggnadskommittén fortsätta sitt arbete.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet **Stadener**: Herr talman! Det finns redan en ganska omfattande litteratur angående karolinska sjukhusbygget på Norrbacka. Under riksdagens lopp har denna litteratur ytterligare vuxit. Jag har försökt tillägna mig det väsentliga innehållet i de böcker eller broschyrer, som man från olika håll tillställt mig, men jag får erkänna, att det blir allt svårare och svårare att läsa in den här kursen. Det förhåller sig med kursen i detta ämne som med kurserna i folkskolan och andra undervisningsanstalter. Man klagat allmänt över, att de bli allt mer voluminösa, och jag har av en pedagog, som är medlem av kammaren, fått emottaga en interpellation just om hur man skall försöka koncentrera kurserna i folkskolan, en interpellation, som jag vid något tillfälle hoppas att få besvara.

De böcker, som jag inom departementet fått läsa om sjukhusbygget på Norrbacka, ha delvis varit av andra före mig flitigt lästa. Efter vad jag kan förstå ha mina företrädare i departementet streckat och försett dem med diverse upplysningar, av vilka jag har dragit nytta. Jag nämner detta såsom exempel på den omfattande och långvariga utredning och det alltfört växande utredningsstoff, som denna fråga alstrar. Det förefaller mig redan från denna synpunkt sett, som om det vore på tiden att gå från utredning till handling.

Jag skall nu, herr talman, uttala mig i korthet om ett par frågor, som det synes vara av nöden att beröra. Avtal äro träffade mellan staten å ena och Stockholms stad samt Stockholms län å andra sidan. Vi ha hört en representant för Stockholms län yttra sig, och vi förstå, att man ifrån Stockholms län inte ämnar göra något avkall på de med staten träffade överenskommelserna. Arbetena äro också till icke ringa omfattning, låt vara av förberedande art, igångsatta. Vanförestalten, om vilken min kollega i regeringen nyss talade så varmhjärtat, är till sitt uppförande redan genom entreprenad avtalad.

Det projekt, med vilket man vinkar för att locka riksdagen att trots allt övergiva Norrbackabygget, är ju ett samarbete med Stockholms stad om ett gemensamt sjukhusbygge på Årstaberget. Men i mina händer har kommit ett utlåtande från Stockholms stads hälsovårdsnämnd, där man, såvitt jag kan se, enhälligt och med styrka tar avstånd från upptagandet av förhandlingar mellan staten och Stockholms stad om samarbete för gemensamt bygge på Årstaberget. Jag skall inte besvara kammaren med att läsa upp uttalandet, men Stockholms stads hälsovårdsnämnd har klart och tydligt sagt, att den betraktar med synnerligen stor motvilja de framkomna förslagen om ett uppskjutande av arbetena på Norrbackaområdet och ett upptagande av nya förhandlingar mellan staden och staten. Man uppvisar från olika sidor, att det skulle vara olyckligt, och man avstyrker den beslutande myndigheten i Stockholms stad från att reflektera på det framkastade förslaget. I detta sammanhang påpekar också Stockholms stads hälsovårdsnämnd, att de siffror, som hittills blivit synliga angående det s. k. södersjukhuset, vilket för övrigt inte alls är beslutat ens, äro, som hälsovårdsnämnden uttalar sig — jag citerar här som jag hoppas ordagrant — så grovt approximerade, att man just ingenting på dem kan bygga.

Det är emellertid för mig i min nuvarande ställning framför allt viktigt att från en i högsta grad väsentlig synpunkt lägga kammaren Norrbackaprojektet på hjärtat, nämligen från den vetenskapliga undervisningens och forskningens synpunkt. Man har framhållit, som jag tror med allt fog, att den splittring av de olika undervisningslokalerna och de olika klinikernas övningslokaler, som nu råder i detta hänseende, verkar synnerligen tidsödande och i sak oför-

delaktigt för undervisnings meddelande och inhämtande. Man strävar därför efter att få enhetstanken, såsom man uttryckt det, genomförd i fråga om Karolinska institutet, d. v. s. få organiskt samarbete etablerat mellan de olika undervisningsgrenarna, vilket nödvändiggör en gemensam lokal förläggning för dessa olika grenar. Något sådant blir icke möjligt, ifall man biträder vad södersjukhusets förespråkare vilja. Ty detta sjukhus blir icke tillfyllest, utan i fortsättningen skulle undervisningen splittras på olika sjukhus inom staden.

Någon har berört kostnaderna och uppdragit en avskräckande jämförelse mellan södersjukhuset och det tilltänkta sjukhuset på Norrbacka. Jag vill inte i detalj gå in på detta ämne utan här endast framhålla den nödvändiga skillnad, som alltid kommer att existera emellan ett enbart vårdsjukhus och ett sjukhus, som är både vårdsjukhus och undervisningssjukhus. Man kan bara reflektera på den tydliga och enkla sanningen, att sjuksalarna måste ha andra dimensioner i ett undervisningssjukhus än i ett sjukhus, som endast är vårdsjukhus. I det förra går professorn omkring med en större eller mindre skara av sina adepter från säng till säng. Här och var demonstrerar han ett fall, inlåter sig i förklaringar och undervisar sina elever. Var och en förstår, att ett sjukrum, där sådant skall försiggå, inte får vara en alltför stor sal utan ett rum av måttliga dimensioner. Man får inte besvära ett stort antal sjuka eller uppjaga deras tilläventyrs redan förut nervösa tillstånd med ett flertal sådana lektioner, vilka kanske taga hela eller halva timmar i sjukrummet. Redan den omständigheten nödvändiggör, att ett undervisningssjukhus måste ställa sig åtskilligt dyrare än ett vårdsjukhus.

Det har påpekats av någon före mig, att man under den långa tid detta sjukhusbygge tager, har rikligt tillfälle att taga upp det ena spörsmålet efter det andra och diskutera, om man skall bevilja eller icke bevilja fortsatta anslag. Under tidens lopp komma givetvis förändringar på detta undervisningsområde att inträffa, som nödvändiggöra en sådan diskussion. Man har sålunda tillfälle att t. o. m., om så illa skulle vara, avbryta detta bygge, när det har nått någon viss, relativ fullbordan. Jag vågar hoppas, att det inte behöver gå så, men riksdagen har denna möjlighet alltså i sin hand. Då kan man också mycket väl upptaga diskussionen om rationalisering, eller vad jag skall kalla det, av den medicinska undervisningen i riket, betraktad som helhet. Det blir väl närmast en diskussion om Uppsala—Stockholm. Där om kan jag icke yttra mig i detta ögonblick med någon som helst insikt eller plan, men det står alltid till buds för riksdagen att diskutera den saken framdeles. Vad som i det nuvarande finansiella läget synes vara att göra, är närmast att nedskära de årsbelopp, som beviljas för sjukhusbygget på Norrbacka. Det är vad regeringen trots sig böra föreslå. Enligt den ursprungliga planen skulle nu ha föreslagits 1½ miljoner kronor, men regeringen har av det finansiella läget funnit sig nödsakad nedskära detta anslagsbelopp till endast 500,000 kronor.

När, herr talman, de gamla skulle göra något som var omfattande och stort, artat, togo de god tid på sig. De räknade icke med år utan med generationer. När de skulle bygga ett monumentalt hus, ett rådhus eller motsvarande, var det en uppgift, som den ena generationen lämnade i arv åt den andra att avsluta. Detta bygge på Norrbacka är, som man med skäl framhållit, ett mycket stort företag. Det kommer alldeles säkert att kräva en generation, det kommer kanske att kräva ännu längre tid. Men vi torde komma att bli ännu senfärdigare än våra fäder, om vi inte en gång verkligen besluta oss för att börja. Ha vi väl beslutat det, kanske det går med oss som ett gammal ordspråk säger, att det är med skåningarna. De ha ett särskilt slags lättja i Skåne — säger det gamla ordspråket — den består däri, att när man väl börjat en sak, ides man inte hålla upp med densamma.

*Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)*

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

Herr Lindskog: Herr talman! Efter de utförliga och ganska detaljerade framställningar, som här gjorts, antager jag, att kammaren känner sig ganska tacksam, ifall man inskränker sig till ett minimum. Jag skall i det avseendet efterkomma den siste ärade talarens, departementschefens, antydan om att man inte i onödan skall öka ut kurserna i detta ämne. Jag skall blott taga fram de huvudlinjer, som för mig äro avgörande, då jag fortfarande utan minsta tvekan står på den ståndpunkten, att jag menar, att här bör riksdagen fasthålla vid sina två gånger förut fattade beslut.

De nuvarande förhållandena äro i undervisningshänseende olidliga. Lokalerna äro spridda på en massa ställen i det inre av staden, och lokalerna äro ytterst omoderna. Den tanke, som nu ligger bakom detta rikssjukhus uppförande, är den, att man skall flytta bort ifrån dessa i det inre av staden belägna dyrbara tomter på olika platser till en billig och på samma gång så stor plats, att man där kan rymma det hela. Man vinner således moderna byggnader, och man vinner ett enhetligt läge.

Nu säges det från några håll, från herr Strindlund och herr Carlström, att det tillkommit nya moment. Det är, så vitt jag kan förstå, särskilt två nya moment som dragas fram. Det ena är det ifrågasatta södersjukhuset. Det har ju redan från olika håll, särskilt från herr Källman men även från departementschefen, med rätta påpekats, hur detta södersjukhus skulle få — om det nu verkligen kommer att uppföras, vilket ju ännu icke är definitivt bestämt — ett så trångt område, att det inte ens kan rymma de nu nödvändiga och bestämda institutionsbyggnaderna för rikssjukhuset. Det är ju så, att karolinska institutets lärarkollegium har ansett, att ett område på 300,000 kvadratmeter är nödvändigt för dessa byggnader, och det står till buds endast 140,000, högst 150,000 kvadratmeter. Om man nu också skulle vilja knäpa in byggnaderna på detta område, samla allt så snålt som möjligt, så att allt verkligen skulle kunna få plats där, är det ändå fullständigt uteslutet, att man skulle kunna få så mycket som en enda ny institutionsbyggnad inklämd i detta område. Man kan med andra ord icke på detta område, som dock skulle vara tänkt för århundraden framåt, få en enda utvidgning till stånd. Här har talats om slöseri och sparsamhet. Enligt min bestämda övertygelse kan riksdagen inte gärna gå in på en mera slösaktig linje än om den bestämmer sig för ett område, där det för vetenskaper sådana som de medicinska icke finns möjlighet att utvidga, och man kanske om ett tiotal år eller ett tjugotal år — varunder vetenskapen, såsom den gör inom medicinen, gått fram med stormsteg — står utan möjlighet att företaga nödvändiga utvidgningar.

För min del kan jag inte finna annat än att detta är ett så avgörande skäl mot varje tanke på södersjukhuset, att man redan av den anledningen måste låta den tanken falla.

Det andra skäl, som framhållits, är tidsläget. Det äro vi alla på det klara med, att det nuvarande tidsläget tyvärr kräver allra största omtanke och sparsamhet i fråga om statens utgifter; men å andra sidan, om man, som jag är, är fullt på det klara med, att de nuvarande förhållandena äro så olidliga, att vi måste skapa nya förhållanden, då ligger för mig saken så, att det är en mycket stor finansiell risk med att nu uppskjuta denna sak, med den klara följden, att avtalen måste anses uppsagda, att de avtal, vi ha med Stockholms stad och Stockholms län, bli ogiltiga och att de ekonomiska möjligheter som de bjuda, äro borta. Det står för mig fullkomligt klart, att om vi nu låta den möjlighet förfalla, som nu finnes på Norrbacka, och börja med nya förhandlingar, nya utredningar, så skall det visa sig, att detta i längden blir för svenska staten en mycket dyrbarare historia, som man säkerligen kommer — det är min mening — att bittert få ångra.

Herr Strindlund sade, att man inte vågar på nytt undersöka saken. Jag

skulle vilja säga, att man i verkligheten har vågat undersöka saken. Man har provat denna sak gång efter annan, och man har inte kommit till annat resultat än det som nu föreligger. Om man kastade sig in på nya undersökningar, skulle kanske dessa omöjliggöra just den plan, som nu föreligger och som enligt min bestämda övertygelse är den enda möjliga planen för att på ett tillfredsställande sätt lösa den utomordentligt viktiga fråga, som riksdagen nu har att behandla. Jag ber, herr talman, att med dessa korta ord få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

Herr Lindman: Herr talman! Jag kommer närmast efter en talare, vilken liksom jag varit med om proposition i detta ärende. Jag skall därför fatta mig ganska kort för att undvika en upprepning av det han sagt.

Vad som föranlett hela detta förslags framläggande är ju, som vi flera gånger hört även i dag i debatten, behovet av att få bättre lokaler och bättre förhållanden för karolinska institutet och att få förhållandena bättre ordnade för den undervisning, som nu bedrivs på en mängd skilda platser ute i staden. Det är för att få en koncentration av den medicinska undervisningen till ett ställe, där det sålunda skulle vara ett sjukhus, med vilket undervisningen förbundnes. Det skulle vara ett undervisningssjukhus på samma gång som ett vårdsjukhus. Det är emot bakgrunden av just detta som vi måste bedöma förhållandena, när vi tala om detta.

En talare, den förste i dagens debatt, sade, att han mycket väl förstår, att man skall taga vara på läkarundervisningen. Han menade emellertid, att läkarnas undervisning är god och att vi ha bra läkare. Ja, det må vara sant. Jag tror, att vi ha mycket bra läkare i vårt land och att de fått en god och grundlig undervisning, men här är det ju fråga om att koncentrera undervisningen till ett enda ställe och att komma ifrån de — det vågar jag säga — ohållbara förhållanden, som för närvarande råda på detta område. Till detta komma emellertid — här kommer jag, herr talman, att upprepa vad som redan är sagt — de beslut som riksdagen fattat i denna fråga. Vid icke mindre än tre tillfällen har riksdagen beslutat. År 1927 beslutade riksdagen, att Norrbackatomten skulle användas för detta ändamål. År 1930 beslutade riksdagen i princip, att sjukhuset skulle anordnas, och år 1931 beslutade riksdagen att man skulle bygga första etappen och beviljade medel härför, nämligen cirka 11 1/2 miljoner kronor, samt anvisade en del därav för arbetets påbörjande. I samband därmed begärde riksdagen att den blivande byggnadskommittén skulle uppgöra en generalplan hur byggnadsområdet skulle disponeras. Sjukhuset skall följaktligen enligt riksdagens beslut läggas vid Norrbacka, och det skall komma till stånd, detta efter av tre riksdagar fattade beslut. Dit skola förläggas samtliga institutioner och kliniker, enligt fjolårets beslut.

Nu har här talats om Årsta. Det är väl, som herr Lindskog sade, Årsta som hägrar för dem, vilka mena, att man skall kunna få en billigare förläggning genom att ordna den tillsammans med Stockholms stad, som skall bygga vid Årsta. Det förslaget är inte framlagt ännu; det är inte slutgranskat. Då upprepar jag, herr talman, att denna tomt vid Årsta, som skulle vara avsedd att användas för karolinska institutets byggnad, räcker icke till. Om ni inskränka eder aldrig så mycket, kunna ni inte få dit institutet, om det skall tjäna sitt ändamål. När man från något håll pekar på, att Rosenlunds ålderdomshem skulle kunna förvärfvas — det gränsar ju intill — och att man därigenom skulle få större utrymme för karolinska institutets byggnader, så låter det sig icke göra. Ty Rosenlunds ålderdomshem är delvis tillbyggt med moderna byggnader så sent som 1926, och byggnaderna äro i synnerligen gott stånd. Jag har inhämtat dessa upplysningar av borgarrådet i Stockholm herr Wictor Karlsson, och det är inte tal om att lägga ned Rosenlunds ålderdoms-

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

hem. Det skall möjligen förändras till att bli ett vårdhem, när man kommer att nedlägga S:t Erik, men att taga bort det är icke något tal om. För övrigt vill jag säga, att på det området ligger också en annan anstalt, nämligen den som kom till i samband med konung Oscar II:s och drottning Sofias guldbröllopsminne. Det är således en ny byggnad, som ligger på det området. Där har man sålunda inte någon möjlighet att komma fram.

Frågan om vårdplatserna skall jag helt och hållet förbigå. Jag tycker, att den uppgift om vårdplatserna, som är lämnad i propositionen och i utskottets utlåtande, talar ett alldeles tydligt språk. Den säger, att platserna komma att bli utnyttjade och begagnade. Man kan väl inte tänka sig, att inte Stockholms stad och Stockholms län skulle begagna sig av de platser, de ha betalt. Att garnisionssjukhusets nuvarande platser skola användas, faller väl också av sig självt. Det som blir i reserv för landet i övrigt är icke större än att det med all säkerhet kommer att tagas i anspråk.

Så kommer jag med ett ord om dessa redan träffade avtal. Jag har nyss sagt, att på grund av riksdagens beslut avtal träffats, och det veta herrarna alla, att avtal blivit träffade både med Stockholms stad och Stockholms län. Stockholms stad har nu uppehållits i 10 år. Enligt vad jag erfarit har, därigenom att statens planer icke kunnat bli förverkligade förrän så pass sent som fallet blivit, Stockholms stad skjutit upp ordnandet av sina sjukvårdsanläggningar undan för undan. Man väntar, att när detta blir beslutat, sjukhuset vid Årsta skall komma att bli bestämt.

Herr Carlström nämnde ett ord om en gammal lantmannarepresentant, herr Carl Persson i Stallerhult. Jag skulle knappast tro, att det finns någon i denna kammare som kände och uppskattade Carl Persson i Stallerhult så mycket som jag. Jag tror, att jag var en av hans allra intimaste vänner och bekanta, och jag var väl förtrogen med hela hans åskådningssätt. Vad en för många år sedan avliden person skulle ha beslutat i ett visst läge, det känner varken herr Carlström eller jag. Men om jag bedömer Carl Persson i Stallerhult rätt, så är jag övertygad, att han, om han varit närvarande bland oss i dag, inte skulle varit med om att bryta avtal. Avtalet med Stockholms län är tydligt och klart, och avtalet med Stockholms stad likaså. Dessutom äro ju andra avtal träffade. När man talar om dessa avtal, måste man ju också tänka på Stockholms stad, som, såsom jag nyss sade, väntat och väntat på att detta skulle komma till stånd. Det är inte förvånande, att Stockholms stads hälsovårdsnämnd skriver något ironiskt, att då riksdagen tre gånger fattat beslut, så förmodar hälsovårdsnämnden, att detta väl är gjort »efter moget övervägande».

Det blir inte heller billigare, om man lägger dessa byggnader vid Årsta på Söder i stället för på den plats, som det nu är fråga om. Man talar om kostnaderna för uppförande av dessa byggnader i en tid sådan som denna. Självt har jag vid mångfaldiga tillfällen, även i år, i riksdagen energiskt framhåvt, hurusom det är angeläget för oss att, när det gäller offentliga byggnader, söka spara, försöka göra inskränkningar och försöka tillse, att anordningarna inte bli alltför luxuösa. Den uppfattningen hyllar jag lika starkt som någonsin herr Carlström eller herr Strindlund eller någon annan av kammarens ärade ledamöter. Men å andra sidan är det väl alldeles klart, att vi därför inte kunna underlåta att vidtaga en del anordningar, som äro av behovet påkallade och som, såsom jag nyss sade, stå i överensstämmelse med vad riksdagen tidigare har beslutat. Vi kunna ju icke låta statens verksamhet på vissa områden helt avstanna. Det går inte att, såsom den förste talaren i dagens debatt gjorde, här göra en jämförelse med hospitalen och med kostnaderna för anskaffande av ytterligare vårdplatser vid hospitalen. En sådan jämförelse är fullständigt orimlig. Ty det är här inte fråga om ett hospital utan om ett sjukhus och dess-

utom inte om något vanligt sjukhus utan om ett sjukhus, som är ställt i förbindelse med våra läkares utbildning, sålunda en utomordentligt viktig, grannlaga och förnämlig utbildning, som kommer hela vårt folk till godo. Jag vill gärna vara med om att man säger, att den kommitté, som skall handha detta, skall, såsom herr statsrådet och chefen för finansdepartementet sade och såsom även utskottet säger, ha all sin uppmärksamhet riktad på att man vid utförandet av dessa byggnader söker iakttaga den största omsorg, så att inte det hela sväller ut mer än som är av behovet påkallat. Det kan också tänkas, att taktiken kan vara snabbare eller långsammare allt efter vad tiderna i ekonomiskt avseende kunna medgiva. Allt detta kan jag vara med om. Men, herr talman, här ligger ju saken likväl till på det sättet, att det beslut, vi skola fatta, innebär ett utbyggande av ett sjukhus och en medicinsk läroanstalt, vilket utbyggande kommer att sträcka sig över en mycket lång tid framåt. Det är ju då inte bara den nuvarande tidpunktens ekonomiska läge vi ha att taga hänsyn till, utan vi få väl också tänka på, hurudana de ekonomiska förhållandena kunna bli under den mycket långa tid, som hela utbyggandet av detta sjukhus kommer att kräva. Vi veta icke, någon av oss, så förfärligt mycket om vad som under den tiden kan komma att inträffa. Det kan bli billigare byggnadskostnader. Det kan bli bättre tider. Den saken kunna vi inte bedöma i dag. Men det få vi väl ändå hoppas, att den tid, vi stå i nu i ekonomiskt avseende, inte skall behöva sträcka sig över lika lång period, som den, vilken utbyggandet av detta sjukhus är avsett att omfatta. Det skulle i så fall vara utomordentligt beklagligt, och jag är övertygad om att det inte kommer att bli fallet.

Jag kan sålunda, herr talman, inte finna annat än att riksdagen bör vidhålla det beslut, som riksdagen tre gånger har fattat, och jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Med herr Lindman förenade sig herrar *Holmdahl, Lilliecreutz, Anderson* i Norrköping, *Lithander, Forssell, Christenson, Nylander, Lundquist* i Rotebro och *Sandwall*.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Det var en passus i herr andre vice talmannens anförande, som föranledde mig att begära ordet. Han yttrade nämligen, att staten skulle gå in för detta program, som man gjort upp och delvis accepterat, för att man skulle hålla läkarundervisningen uppe i vårt land. Skulle det vara någon mening i detta yttrande, så skulle det väl vara den, att man inte hölle undervisningen för de blivande läkarna uppe, om man kombinerade ihop denna undervisning med kommunala sjukhus. Eljest förstår jag inte, att det alls var någon mening med uttalandet. Då kan jag inte riktigt få klart för mig, hur detta går i lås med att staten varit så ytterst påträngande gentemot oss i Malmöhus läns landsting beträffande våra sjukvårdsinrättningar i Lund. Där har man oupphörligt kommit med det ena förslaget efter det andra och pressat igenom dem, just för att läkarundervisningen skulle ha gagn därav. Ja, naturligtvis har man även framhållit såsom det allra viktigaste, att också landstinget skulle få stort gagn därav för sin sjukvård.

Det yttrades av amiral Lindman, att man skulle koncentrera läkarundervisningen. Jag vet nu inte, om hans mening var, att man skulle koncentrera blott den undervisning, som meddelas i Stockholm och i fråga om dess sjukhus, eller om meningen var, att det skulle gälla hela landet, d. v. s. att man skulle koncentrera all läkarutbildning, beträffande sjukhusvården o. d., till de nya anläggningarna vid Norrbacka. Skulle det senare vara fallet, då skulle jag verkligen såsom landstingsman i Malmöhus län gratulera mig. Det vore säkert en sak, som vi skulle se utomordentligt gärna. Men hittilldags har jag

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

inte förnummit det minsta tecken till att detta skulle vara förhållandet beträffande Lund, utan där har man till allra sista tiden hållit på, att vi skola bygga oupphörligt och bidra med hälften och dessutom naturligtvis med alla kostnader för underhåll och drift. Men gagnar det verkligen inte läkarundervisningen i den grad, som man anser behövt, att på det sättet kombinera den med sjukvården vid kommunala sjukhus, varför håller man då på alltjämt på detta sätt i Lund? Det förstår jag inte. Och duger det i Lund, så begriper jag inte, varför det inte kan duga även i Stockholm. Sedan kommer ju också problemet, vad man skall göra med den del av läkarundervisningen, som sker i Uppsala.

Nu säger man, att man fattat detta principbeslut tre gånger. Ja, det har man ostridigt gjort. Men man har väl ändå nu så småningom kommit på det klara med läget och börjat reflektera litet över frågan: Är detta jätteprogram alldeles nödvändigt för de uppgifter, som det här gäller att tillgodose? Det är det stora frågetecknet den dag som är. Och när man nu från regeringens sida tycks taga så allvarligt itu med de ekonomiska problemen, att man sätter till en särskild extraordinär kommission, som visst har litet starkare förspant än de andra besparingskommittéerna hade, då gör man sig den frågan: Kan man alldeles ignorera, att någonting inträffat, sedan utförandet av detta jätteföretag beslöts i princip? Det har verkligen inträffat någonting. Våra finansiella förhållanden voro visst inte så lysande, som herrarna inbillade sig, när man gick in för åtskilliga stora saker här i vårt land. Det var mest ett yttre sken. Det fanns inte den verkligt solida innebörd i den ekonomiska ställningen i vårt land, som skenet visade. Då tror jag, att det inte är någon skam, om man säger, att vi få lov att taga oss en funderare på om vi kunna helt genomföra alla de stora program, som vi i princip gett oss ut på att genomföra.

Jag kunde inte undgå att starkt lägga märke till skillnaden mellan de anföranden, som hölls av å ena sidan herr statsrådet och chefen för finansdepartementet och å andra sidan herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet. Om jag rätt fattade herr finansministerns anförande, så gick det därpå ut, att han ansåg, att vi naturligtvis skulle fullborda vanförestalten. Det ger jag honom alldeles rätt i. Dels har man gått så långt med den saken, att det är solklart, att den måste genomföras, och dels äro verkligen förhållandena med vanförestalten i Stockholm sådana, att de inte äro försvarbara. Men det är en sak. En annan sak är att nu taga hela detta program obesuret. Och det anslag, som det här gäller, avser ju inte blott och bart vanförestaltens behov utan ingår som ett led i det stora generalprogrammet. Herr finansministern uttalade ju alldeles oförbehållsamt, att man fick taga upp frågan, om vi verkligen kunde här i landet upprätthålla en läkarutbildning på tre håll efter så vittgående principer, som det nu tycks vara fråga om att genomföra här i Stockholm. Jag håller herr statsrådet räkning för detta hans uttalande. Jag gillar vartenda ord, som herr statsrådet där yttrade. Han sade vidare, såvitt jag förstod, att man fick taga sig en grundlig funderare över, huruvida man skulle fortsätta med denna jätteuppgift eller icke, men att man dock borde fullfölja planen beträffande vanförestalten. Och han fortsatte, att man sedan icke borde inlåta sig på vidare historier, som bundo för framtiden, förrän riksdagen varit i tillfälle att ytterligare uttala sig i detalj. Jag tror, att det inte är mer än just detta reservanternas begära. Jag är övertygad, att de äro belåtna med detta. Men när man får så olika tydningar från olika statsrådsledamöter på vad beslutet egentligen skall innebära, så är det klart, att man ställer sig en smula betänksam och frågar sig, vilket som är den rätta och autentiska tolkningen. Jag har för min del, som sagt, inte det minsta emot att vanförestalten klaras upp. Men i likhet med herr finansministern

håller jag bestämt på att innan man inlåter sig vidare på detta stora program böra myndigheterna och regeringen företaga en grundlig utredning i samband med den nya besparingskommissionens arbete och även riksdagen bli satt i tillfälle att yttra sig, sedan man fått se, vad kommissionen kommer med.

Det är mycket lätt att, som amiral Lindman gjorde, förklara, att man är så utomordentligt sparsam i princip, men i den fråga som föreligger är det totalt slut med sparsamheten. Principiella sparsamhetsvänner ha vi gunås många i detta land. Jag håller betydligt mera på sådana personer, som verkligen vilja spara, när det gäller sak, än på dem, som blott och bart uttala, att de äro stora sparsamhetsvänner i princip men inte i den föreliggande frågan.

Under detta anförande hade herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr **Jansson** i Falun: Herr talman! Det har ju redan sagts så mycket rörande den föreliggande frågan, att det inte är mycket att tillägga. Men det var vissa uttalanden och insinuationer från herr Carlströms sida, som föranledde mig att begära ordet.

Herr Carlström sade, att motivet för de personer, som envist vidhålla den av riksdagen en gång intagna ståndpunkten, endast var äregirigheten att visa, att de verkligen kunde genomföra sitt förslag. Jag ber att få säga herr Carlström, att han aldrig gjort sig skyldig till något misstag förut, så har han, då han fällde detta yttrande, gjort sig skyldig inte endast till ett misstag utan också till en grym orättvisa mot de personer, som nedlagt ett helt livs intresse för att skapa ordnade och bättre förhållanden för vår läkarundervisning. Jag känner dessa personer och har känt dem i flera år. Jag vet bestämt, att det inte är någon äresjuka utan intresse för själva saken som är deras motiv. Jag menar, att man har inte rätt att här i kammaren på detta sätt tillvita personer, att de endast äro besjälade av äregirighet. Jag tycker, att vi väl kunna motivera våra olika uppfattningar utan att begagna oss av äreröriga beskyllningar gentemot personer, som här icke äro i tillfälle att försvara sig.

Herr Carlström frammanade Carl Perssons minne för oss. Jag ber att få säga, att jag hade nöjet att i statsutskottet samarbeta med Carl Persson. Jag var under vissa år suppleant på den avdelning, där han satt såsom ordinarie ledamot. Även sedan vi skilts och kommit på olika avdelningar, deltog jag tillsammans med honom i statsutskottets arbete. Jag ber att få säga, att jag tror att om Carl Persson levat den dag i dag är och varit här närvarande, så skulle han inte intagit samma ståndpunkt som herr Carlström i en fråga, som legat till på det sätt, som den fråga gör, som nu här föreligger.

Jag övergår sedan till de skäl, som här av reservanterna åberopats. De säga först och främst, att Kungl. Maj:t och i första hand kommittén inte verkställt den uppgift, som riksdagen i fjol begärde skola utföras, nämligen att man skulle framkomma med en generalplan. I anledning av dessa påståenden från reservanternas sida måste jag säga, att reservanterna inte synas ha läst de handlingar, som föreligga i denna fråga. Hade de detta gjort, så hade de aldrig kunnat komma med ett dylikt påstående. Här föreligger dock en från kommittén till Kungl. Maj:t inlämnad fullständig plan, som herrarna även sett, och herrarna ha ju förfasat sig över de stora utbyggnader det är tal om på detta område. Det är en fullständig plan, där karolinska institutet sagt vilka institutioner man anser böra förläggas till Norrbackaområdet. I och med att kommittén skisserat denna plan eller framlagt dessa önskemål, har kommittén icke tagit ståndpunkt till frågan, huruvida en kommande utbyggnad skall ske i enlighet med den skisserade planen. Det är en fråga, som ligger så långt fram i tiden, att det finns ingen möjlighet att för närvarande taga

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

slutlig ståndpunkt till densamma. Jag vågar påstå, att inte ens de avslagsyrkande motionärerna här skulle kunna komma fram med en sådan plan, om vilken det skulle kunna sägas, att den skulle bli bestående för 30, 40, kanske 50 år framåt. Jag menar, att den varelse är inte född, som skulle kunna utföra ett sådant arbete, allra minst under nuvarande förhållanden. Planen är endast avsedd att visa, att det område, det här är fråga om, är av sådan storleksordning, att det kan tillfredsställa eventuella krav på byggnadskomplex, som statsmakterna i en framtid kunna ha råd att utföra. Det är hela saken. Det beslut, som riksdagen redan fattat och fattade definitivt förra året, gäller endast den första utbyggnadsetappen. Vi diskuterade i fjol den saken så utförligt och ingående, att jag inte hade trott, att vi skulle behöva gå in vidare på detta resonemang även i år.

Jag behöver inte närmare ingå på ett annat skäl, som av reservanterna åberopats och som avser förhållandet till Stockholms stad. Det har redan från annat håll berörts. Jag vill endast säga ett par ord om den saken. När vid 1925 års riksdag ett förslag var uppe att förlägga detta sjukhus till Ladugårdsgårde, så var jag för egen del bestämd motståndare till att man skulle annektera de tomtområden, som då vore ifrågasatta, och bygga på det sätt och efter de principer, som då föreslogos. Jag hade den uppfattningen, att man borde undersöka, huruvida inte Lundasystemet skulle kunna tillämpas även i Stockholm. Det har sedan av olika kommittéer och sakkunniga blivit undersökt. Det har visat sig, att Lundasystemet icke är så fördelaktigt för statsverket, som man från Malmöhus läns landstings sida vill göra gällande, utan där får statsverket sannerligen betala, vad undervisningen kostar. Jag vill säga herrarna här, att ni kunna nog vara övertygade om att herr Olsson i Kullenbergstorp och hans partivänner i Malmöhus läns landsting inte skulle vara med om att bevilja anslag för att så att säga tillgodose krav, som staten har att fylla. Förresten kan man tvista om dessa principer, å ena sidan den, som tillämpas i Malmöhus län, och å andra sidan den, som godkänts av riksdagen beträffande Stockholms stad och Stockholms län rörande sjukhusen i Stockholm. Här är uppgjord en plan, enligt vilken staden och länet skola betala en viss summa för varje vårdplats vid uppförandet av sjukhuset. Den har beräknats av sakkunniga. Till och med sådana sakkunniga, som varit med om att uppgöra de beräkningar, med stöd av vilka man nu översvämmat riksdagens ledamöter med en massa yttranden, vari det påstås, att dessa kostnader äro alldeles för höga, t. o. m. dessa sakkunniga ha förklarat, att det finns ingen möjlighet att komma till ett lägre belopp. Jag får säga, att då jag personligen vet, huru frågan behandlats, så finns det ingen möjlighet för mig att tillmäta denna kritik den avgörande betydelse, som man på vissa håll synes vilja tillmäta densamma. Vad driftkostnaderna beträffar vill jag, för den händelse kammarens ledamöter inte erinra sig villkoren, påminna om att staden och länet skola betala precis lika mycket för dag för sina vårdade patienter, som det kostar dem vid de sjukvårdsinrättningar de själva ha inom sina vårdområden. Jag menar sålunda, att den saken är fullt betryggad. Dessa saker ha i långa tider varit kända både för riksdagen och för opponenterna utanför riksdagen. Då frågar man sig: kan verkligen den opposition, som nu reses, grunda sig på fullt sakliga skäl? Jag skall inte yttra mig i den frågan. Jag skulle eljest kunna ha åtskilliga saker att framhålla, men jag tycker inte det är riktigt att i en offentlig debatt draga fram saker och ting, som egentligen inte höra till själva sakfrågan. Jag vill för min del såvitt möjligt försöka hålla mig till densamma.

Nu säger herr Carlström, att man måste taga hänsyn till den ekonomiska sidan av saken, och jag vill för mitt vidkommande gärna erkänna, att det är ett mycket vägande argument. Det ekonomiska läget har förändrats, sedan

riksdagen första gången, år 1927, fattade beslut om tomten och 1930 fattade preliminärt beslut om uppförande av sjukhuset. Det är även betydligt försämrat sedan riksdagen förra året fattade definitivt beslut i saken. Men detta är ett förhållande, till vilket såväl kommittén som Kungl. Maj:t tagit allra största hänsyn. Såväl kommittén som även Kungl. Maj:t ha ansett, att det under nuvarande brydsamma ekonomiska förhållanden icke kan vara möjligt att utbygga i den takt, som tidigare beräknats, utan att byggnadstiden måste utsträckas över en längre tidsperiod. Men det är skillnad mellan att gå till väga på det sättet och att, såsom reservanterna vilja, helt avvisa frågan och försöka få till stånd en massa nya utredningar, om nu detta ens är möjligt med hänsyn till de ingångna avtal, som förefinnas. Jag menar sålunda, att åberopandet av det ekonomiska läget är ett skäl, som jag mycket väl begriper och förstår, men den synpunkten kan man tillgodose genom att riksdagen lämnar det anslag, som det av budgetära skäl kan vara möjligt att lämna för året. Och jag skulle vilja påstå, att såväl finansministern som regeringen i övrigt har tagit hänsyn härtill.

Sedan ha en del talare också varit inne på frågan, huruvida det med hänsyn till läkarundervisningen är nödvändigt med en så stor utbyggnad, varvid även anförts, att serafimerlasarettet ju är i gott stånd. Jag tror, att herr Carlström var inne på detta, eller också var det någon annan. Jag vill säga, att när riksdagen 1925 eller 1927 beslöt medgiva, att serafimerlasarettet fick ombyggas för att kunna tjäna sjukvårdsändamål, så gjordes detta med den bestämda föresatsen, att serafimerlasarettet skulle tjänstgöra som sjukvårdsrättning åtminstone 30 eller 40 år fram i tiden. Och den uppfattningen har ännu icke förändrats vare sig hos karolinska institutet eller de administrativa myndigheter, som ha hand om denna sak. Jag menar sålunda, att serafimerlasarettet kommer att användas för sitt speciella ändamål den tid, som varit tänkt. Vidare har det sagts, att de sjukvårdsplatser, 210 stycken tror jag det är, som det är meningen att bereda för landet i övrigt, icke skulle vara erforderliga. Det är de olika landstingsområdena, som skola ordna denna sak, och det har staten inte att befatta sig med, säger man. Ja, det är ju riktigt. Men av en undersökning, som inom kommittén verkställts rörande den saken, har framgått, att 210 platser utom Stockholms stad och län mantalsskrivna personer icke komma att räcka till för fyllande av det behov som förefinnes i fråga om sådana patienter, som vistas i Stockholm. Det har under de närmast gångna åren varit ett mycket större antal utomlänspatienter som legat på Stockholms stads sjukhus och serafimerlasarettet. Jag menar, att den lilla marginal, som där finnes, är i nättaste laget, då man måste anse det vara av mycket stor betydelse, att det verkligen finns möjlighet för utomlänspatienter att mottagas på sjukhus här i Stockholm utan de höga kostnader, som de eljest skulle få vidkännas.

Jag skulle tro, att man, om man något vill studera denna sak, skall finna, att vill man ordna en förnuftig och rationell undervisning för vår läkarkår, då bör den ordnas på det sätt, som riksdagen tidigare gått in för. Det kan inte vara lämpligt, det kan inte vara praktiskt, det kan inte vara ekonomiskt billigt, att man har den splittrad på en hel massa sjukhus, belägna inom ett stort område, såsom för närvarande är fallet. Utan det måste vara fördelaktigt att få denna undervisning koncentrerad till ett och samma ställe. Det var just den tanken som gjorde sig gällande, när riksdagen gick in för att upplåta Norrbackaområdet.

Jag har hört sägas från vissa håll, att det skulle bli alldeles för mycket sjukvårdsplatser i Stockholm, om södersjukhuset bygges och även karolinska sjukhuset kommer till stånd. Jag ber att få lämna ett litet meddelande, som visar, att så icke blir fallet. Södersjukhuset, som Stockholms stad nu plane-

*Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)*

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

rar, avser att fylla de behov, som Maria sjukhus på Söder för närvarande fyller. Det är nämligen så, att det sistnämnda sjukhuset icke anses kunna användas någon längre tid framåt såsom lämplig sjukvårdsinrättning. Stockholms stads nya södersjukhus kommer således icke att fylla annat än behov, som redan nu tillgodoses vid ett redan befintligt sjukhus, som Stockholms stad äger. Det blir en senare utbyggnad av detta södersjukhus, som eventuellt kommer att fylla nya behov. Jag menar sålunda, att talet om att det blir för mycket sjukvårdsplatser i Stockholm icke är befogat, icke vilar på faktiska förhållanden.

Jag har för min del fått den uppfattningen och har fortfarande den uppfattningen, att vill man ordna läkarundervisningen rationellt, vill man att landstingen vid sina dyrbara sjukvårdsinrättningar i landet skola få en läkarkår, som kan fylla de uppgifter, som man i vår tid har rätt att begära av utbildade läkare, då bör man också vara med om att lämna de institutioner, som ha hand om denna undervisning och dessa studier, de möjligheter, som de anse erforderliga för att kunna fylla sina uppgifter. Jag menar, att den frågan är av så stor betydelse, att vi, även om vi på grund av ekonomiska skäl nödgas bygga detta hus, som avser att fylla dessa uppgifter, i långsammare tempo än vi förut tänkt, dock icke böra gå den väg, reservanterna här föreslagit och som faktiskt leder ut i kaos, där man inte alls vet, till vilket resultat man kommer för statens vidkommande och dessutom ställer hinder i vägen för Stockholms stad att rationellt ordna sitt sjukvårdsväsen.

Jag ber, herr talman, att få instämma i det yrkande som framställts om bifall till utskottets hemställan.

Herr Carlström: Herr förste vice talman! Herr Lindman tycktes vara ledsen över att jag åberopade den gamle lantmannarepresentanten Carl Persson i Stallerhult. Även om han var intimt anknuten till herr Lindman, så kunna väl vi också få beundra honom, om vi också inte voro så intima vänner med honom. Jag minns emellertid från min första riksdagstid, att jag av Carl Perssons i Stallerhult uppträdande här i kammaren tyckte mig märka, att han var en utpräglad sparsamhetsvän, och att han t. o. m. någon gång gick sina egna vägar, han såväl som herr Andersson i Skivarp.

Sedan vill jag säga till herr Jansson i Falun, att jag är mycket bekymrad och ber om ursäkt, om jag sade något ärekränkande om de herrar, som sysslat med dessa saker i kommittéerna. Men att säga, att herr Jansson i Falun anser sin ära fordra, att han står fast vid ett beslut, är väl egentligen inte ärekränkande. Vi kunna nog litet var ibland ha den känslan, att vi av sådana hänsyn anse oss icke kunna gå med på upphävande av ett beslut, som riksdagen fattat, utan vara tvungna att till varje pris hålla fast vid detsamma.

Sedan talade herr Källman om vad det kostat att bygga ett sjukhus i Jönköpings län, närmare bestämt i Värnamo, och sade, att jag inte kunde undandraga mig ansvaret för dessa saker. Nej, herr Källman, det gör jag inte, även om jag inte kunde finna siffran alldeles riktig. Jag tyckte inte jag kände igen den. Men det må nu vara. Jag är för min del ledsen, om vi kanske förbyggt oss i Jönköpings län, och det är bara ytterligare en anledning för mig att här varna för sådant.

Jag begärde ordet närmast med anledning av de anföranden, som hölls av statsrådet Hamrin och statsrådet Stadener. Herr Jansson i Falun säger, att vill man ha en rationell lösning, bör man gå in för den lösning, riksdagen beslutat. Är herr Jansson i Falun alldeles säker på att statsrådet Hamrin och statsrådet Stadener äro övertygade om att lösningen bör bli sådan? Finge jag tyda herr finansministerns uttalande kanske litet fritt, så gick det ut på, att *möjlighet förefinnes för nästa års riksdag att företaga de ändringar i sjuk-*

husbyggnadsfrågan, som med hänsyn till då rådande läge kunna anses lämpliga. Jag vill tillåta mig i protokollet kursivera detta uttalande. Det är inte alldeles säkert, att riksdagen, även om den nu tar utskottets förslag, är så utomordentligt bunden av det förra beslutet.

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

Herr andre vice talmannen **Bengtsson**: Herr talman! Jag begärde ordet, då herr Carlström i sitt första anförande nästan uppträdde, som om han varit konsultativt statsråd eller i varje fall regeringsadjunkt. Det intresserade mig därför mycket att höra herr finansministern yttra sig. Hans yttrande gick inte alls i samma stil som herr Carlströms. Jag kan ju trösta herr Carlström med att jag instämmer i varje ord, som finansministern yttrade. Jag underströk i mitt förra yttrande ungefär detsamma som herr finansministern.

Herr Olsson i Kullenbergstorp gjorde sig uppenbarligen skyldig till ett missförstånd beträffande innebörden av finansministerns yttrande. Det är alldeles obegripligt, att en så gammal och erfaren man som han kunde så missförstå detta uttalande. Det var inte så, att finansministern yttrade sig angående det anslag, som redan förut under riksdagen beviljats för vanförestalten. Det nu förevarande anslaget gäller inte vanförestalten, herr Olsson, på annat sätt än att, såsom herr finansministern sade, avloppsledningarna kunna gagna även vanförestalten. Det är ju en helt annan sak, än att det skulle gälla byggnaden.

Herr Olsson i Kullenbergstorp sade vidare, att om man kunde införa en koncentrerad av läkarundervisningen, så skulle man i Malmöhus län uttala sin tacksamhet, ty då skulle man slippa undan den saken i Lund. Jag har sagt det förut och jag vill säga det nu igen, herr Olsson, att Malmöhus läns landsting kan vara tacksamt för den hjälp staten ger länet. Staten hjälper till med halva byggnadskostnaden för sjukhusen i Lund. Och beträffande underhålls- och driftkostnaderna är det inte så, som herr Olsson säger, d. v. s. att landstinget får betala dessa helt och hållet. Avtalet var ursprungligen sådant, herr Olsson, men Malmöhus läns landsting har sedan lyckats få riksdagen med på att betala också en del av driftkostnaderna. Staten betalar lönerna till alla professorer och många fler. Vad skola andra län, som inte ha en enda kronas anslag av staten till sina länslasarett, säga, när de jämföra sina förhållanden med dessa? Jag tycker sannerligen, att Malmöhus län inte har den allra minsta anledning att klaga.

Herr Olsson säger att han önskar, att läkarutbildningen kombineras med kommunala sjukhus. Det är ju så, att i vårt land ha vi läkarutbildningen lagd på olika sätt på de tre skilda ställen, där den bedrives. I Lund bygger Malmöhus läns landsting byggnaderna, varvid staten hjälper till med halva kostnaden. I Uppsala bygga staten, landstinget och Uppsala stad gemensamt. Jag kan erinra om hur mycket dyrare det har blivit just genom denna sammankoppling. På grund av att man måst fatta likartade beslut har det blivit tre gånger dyrare, än om saken kunnat ordnas i tid. Här i Stockholm bygger staten ensam med bidrag av Stockholms län och Stockholms stad. Nu stryker herr Olsson under såsom mycket avgörande för honom, att man borde komma överens om att gemensamt med kommunerna ordna läkarutbildningen. Ja men, herr Olsson, Stockholms stad säger nej. Staden vill inte på det sättet ingå kompanjonskap med staten. Jag har nyss talat med borgarrådet Karlsson, som för en liten stund sedan var inne här i kammaren. Han försäkrade, att Stockholms stad håller på det kontrakt, som uppgjorts, och vill ha sjukhuset vid Norrbacka. Här har också uppträtt en representant för Stockholms län, herr Källman. Av honom hörde vi, att även Stockholms län håller på den överenskommelse, som gjorts mellan staten och länet. Jag frågar: är det någon här i kammaren, som vill tillråda riksdagen att på detta sätt bryta ingångna för-

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

bindelser och säga, att nu strunta vi i vad vi kommit överens om. Här vilja staden och länet, att staten skall hålla det avtal, den ingått, att den skall påbörja och så småningom fortsätta uppförandet av dessa byggnader. Då kan jag inte förstå, att någon riksdagsman här vill taga på sitt ansvar att tillråda riksdagen att bryta dessa avtal. Vart skulle det leda, om riksdagen skulle bryta sina avtal? Hur skulle det bli med hospitalsbyggnaderna? Hur skulle det bli med de förbindelser staten lämnat att hjälpa länen med avseende på anslag till värden av sinnesslöa och obotligt sjuka o. s. v.? Jag vill understryka vad herr Lindman sade om Carl Persson i Stallerhult. Jag är förvissad om att den mannen, om han levat nu, inte skulle velat vara med om ett beslut, som innebär ett brytande av avtal.

Nu säger man att det, om det skall fortgå på detta sätt, blir så dyrt, att staten inte kan bära det. Jag ber att därutinnan få instämma i vad som yttrades av herr finansministern. Det kan komma, kanske redan nästa år, sådana tider, att vi måste säga, att i år ha vi inte råd att bevilja något anslag för detta byggnadsföretag. Det kan, såsom jag nämnde i mitt första anförande, bli nödvändigt, att vi några år få nöja oss med mindre anslag, än vi från början räknat med. Jag vill ställa samma fråga som uttalats här tidigare: Kan det vara en förständig ekonomisk lösning av frågan om bekämpande av arbetslösheten att hellre betala kontantunderstöd än att staten skall för sin räkning sätta i gång arbeten, så att man åtminstone i vissa fall får arbete utfört för de miljoner, som årligen anslås och som växa för varje år? För min del får jag säga, att det farligaste man kan ge sig på i det fallet, det är att betala dessa understöd i kontanter till arbetare, som ingenting göra. Man lär dem på det sättet, om det icke är fråga om särskilt energiska personer, som älska arbetet, att bli dagdrivare.

Jag har redan väddat till den kommitté, som regeringen tillsatt, att noga följa med utvecklingen — och detta underströks också av finansministern — och icke begära större anslag av riksdagen, än regeringen för de kommande åren anser sig kunna tillstyrka och framlägga inför riksdagen. Under sådana förhållanden förstår jag inte, hur man kan påstå, att det är slöseri att fortsätta ett arbete, som vi en gång gått in för.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Holmgren: Herr talman! När ett byggnadsföretag av så väldiga dimensioner som det nu ifrågavarande skall beslutas, är det ju helt förklarligt, att det förslag, som framlägges, icke kan i alla sina detaljer vara det allra yppersta, som står att finna. Det är också lika klart, att ett byggnadsföretag, som planeras nästa år, bör ha större förutsättningar att bli förstklassigt än ett förslag, som planeras redan i år. Men denna obestriddiga sanning tyckas de tveksamma vilja taga till intäkt för att yrka uppskov. Sanningen är lika obestriddig nästa år och borde således föranleda de tveksamma att även då och allt framgent yrka på uppskov, med påföljd att, därest deras mening blir riksdagens, detta byggnadsföretag aldrig skulle komma till stånd. Men behovet av ett nytt sjukhus är obestriddigt och kraftigt understruket från alla håll, där man är insatt i förhållandena. Det är lika klart, förefaller det mig, att alla de förbättringar, förenklingar och kostnadsminskningar, som äro möjliga att genomföra under arbetets gång, också skola komma till utförande. Men för min del tvekar jag icke att helt och fullt ansluta mig till utskottets ståndpunkt, då det förefaller mig förmånligare ur alla synpunkter för det allmänna att få ett *gott* sjukhusförslag utfört på Norrbacka än att få det *allra bästa* utfört — på papperet.

Herr Jansson i Falun: Herr talman! Endast ett ord i anledning av herr Carlströms yttrande, då han citerade finansministern.

Jag ber att få erinra om att byggnadskommittén står i mycket intim samverkan med såväl finansministern som med Kungl. Maj:t i övrigt. Några övergrepp utöver de beslut riksdagen fattat kunna kammarens ledamöter vara fullständigt övertygade om att ingen låter komma sig till last.

Vad sedan angår den där äran, som herr Carlström talade om, så får jag säga, att inte får en riksdagsman bygga sin uppfattning om en sak eller en fråga på den omständigheten, huruvida han varit med om den eller den saken eller utrett den eller den frågan. Inte får han ovillkorligen hålla på att ett förslag endast av den anledningen är bra och förtjänt av att genomföras. Jag har aldrig sett saken så, utan jag har alltid varit av den mening, att har jag tagit fel som utredningsman, så får jag finna mig i att detta blir korriberat, det är något, som jag finner alldeles riktigt. Men med den här saken förhåller det sig på ett annat sätt. Här är det oriktigt att tala om äresjuka från de personers sida, som bära huvudansvaret för det föreliggande förslaget, nämligen karolinska institutets läkarkår och de två professorer, som närmast deltagit i arbetet. Det var så jag menade, då jag yttrade mig och inlade en gensaga mot herr Carlströms anförande.

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

Herr Strindlund: Herr talman! Endast ett par ord i anledning av de första talarnas anföranden.

Då herr ecklesiastikministern här yttrade, att det är alldeles givet, att ett sådant här sjukhus måste bli dyrare, därför att det även avser att tjäna ett undervisningsändamål, så ber jag få påpeka, att i de siffror jag angav, icke ingingo de kostnader, som voro beräknade för ifrågavarande anstalts utnyttjande i undervisningssyfte.

Vidare ber jag få nämna i anledning av herr Lindmans anförande, då han säger, att det varit omöjligt att få tomten vid Årstalunden att räcka till, att det är väl icke så alldeles bestämt, att sjukhuset nödvändigt skall vara placerat vid Årstalunden. Vid sidan av denna har Stockholms stad andra utrymmen, och såvitt jag förstår, är det ännu icke avgjort, om sjukhuset skall ligga på ifrågavarande område. Det är icke heller uteslutet, att man kan tänka sig en kombination mellan t. ex. Tantoområdet och Årstaområdet.

Herr Lindman sade också, att det var avtal träffat. Ja, att avtal är träffat, kan nog vara sant, men när det skedde, rådde andra förhållanden, synnerligast på det ekonomiska området, än de som nu äro rådande. Jag vet icke, om det gjorts några som helst undersökningar i det här fallet, och inte heller vet jag, om vare sig staden eller länet äro så särdeles glada åt de avtal, som träffats, med hänsyn till den situation vi kommit i och särskilt efter vad som inträffat nu i vår. Det är mycket möjligt, att vi t. o. m. skulle kunna komma i den situationen, att vi icke kunde fullfölja detta avtal. Jag vill påpeka, att den situationen kanske är nära förestående, det är en sak, som jag tyckte man blev klar på efter det anförande finansministern här höll.

Vidare sade herr Lindman, att det var alldeles omöjligt att, som jag hade gjort, jämföra hospitalsbyggen med de byggen, som det här är fråga om, och han tillade, om jag uppfattade det ordagrant och riktigt, att detta var en utomordentligt viktig sak. Av den kursiveringen i hans anförande skulle man ju närmast vilja draga den slutsatsen, att han menade, att hospitalsbyggen icke vore några särskilt viktiga saker. Jag ber då att få erinra, att i fråga om hospitalen gäller det att bereda utrymme och vårdplatser åt människor, för vilka sådana platser saknas, men så är icke fallet här, ty här kan man dock säga, att platser finnas, fastän de icke äro fullgoda. I det andra fallet fanns det överhuvud inga platser alls för dem, åt vilka det gällde att bereda vård.

Slutligen sade herr Lindman också, att dessa dåliga tider skulle väl icke stå så länge, utan tiderna skulle väl bli bättre. Ja, men skulle man icke lika

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

väl kunnat fråga sig, om det är så alldeles uteslutet, att det icke kan bli ändå sämre tider för staten. Tiderna äro sannerligen märkvärdiga, ty inkomsterna minskas, men inte utgifterna. Om det vore så, att byggnadskostnaderna, som ju betyda mest härvidlag, på grund av de dåliga tider vi nu ha, också vore lägre, ja, då skulle jag i någon mån förstått herrarnas resonemang, men byggnadskostnaderna ha icke rönt någon inverkan av de dåliga tiderna, utan ha alltjämt bibehållit sig.

Herr Jansson i Falun har såsom representant för den kommitté, som skall fullfölja det sparsamhetskrav, som majoriteten inom statsutskottet tycks vilja utlova skall bliva verklighet, uttalat sig om den saken, och, såvitt jag fattade honom rätt, var det hans mening att tillgodose sparsamhetskravet genom att utsträcka byggnadstiden. Jag vet inte, om detta kan betraktas som något mera betydande löfte att göra verkliga besparingar.

När herr andre vice talmannen förklarar, att Stockholms stad säger nej till tanken på jämkningar, så vill jag säga det, att jag undrar inte alls på att staden säger nej till herr andre vice talmannen, då han, stödd på majoriteten i utskottet, kan komma och ställa en sådan fråga som den han gjort. Det blir ungefär detsamma, som om man med detta utlåtande i sin hand hade sagt så här: Ser ni, så här ser vårt utlåtande ut, så stor majoritet ha vi, och så stark är vår ställning. Skulle ni vilja vara med om en jämkning? Det är knappast tänkbart, att herr andre vice talmannen under sådana förhållanden skulle kunna få något annat svar än nej. Men om man hade sagt, att nu äro tiderna så allvarliga, att riksdagen kanske säger nej, om ni inte vill vara med och jämka, ja, då hade kanske herr andre vice talmannen fått ett annat svar.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr **Selberg**: Herr talman! Det kanske anses förmätet att deltaga i debatten, när man icke deltagit i frågans tidigare behandling, men jag kan dock icke underlåta att säga ett par ord med anledning av de yttranden, som framförts av företrädarna för utskottets förslag.

Ett av motiven för att det skulle vara brådskande med uppförandet av detta sjukhus och att man därför icke borde gå med på reservationen, då ju detta skulle innebära ett uppskjutande av frågan, ett av dessa motiv skulle vara, att lokalerna för utbildning av våra läkare skulle vara så oerhört underhaltiga, att man icke kunde fortsätta att använda lokalerna för denna utbildning. Men samtidigt säger man på det hållet, där man försvarar utskottet, att vi ha en utmärkt läkarkår, som visat sig hålla måttet i alla avseenden. Jag undrar, om dessa båda påståenden riktigt kunna hålla streck. Om lokalerna verkligen äro så underhaltiga, att de icke kunna tjänstgöra ännu några år framåt, så skulle vi väl inte kunna få den utmärkta läkarkår, som vi nu ha. Jag tror alltså icke det förhåller sig så, att icke dessa lokaler möjligen skulle kunna användas ytterligare några år, om det på grund av de ekonomiskt svåra tider, vari vi nu leva, skulle bli erforderligt att uppskjuta fortsättandet av dessa byggnadsarbeten.

Ett annat motiv för att man inte borde gå med på reservationen var det, att då skulle man bryta träffade avtal. Så hade herr Källman på Stockholmslänsbänken, och så sade herr andre vice talmannen. Att bryta avtal, det kunna vi givetvis icke göra. Ja, men om man, efter att närmare ha undersökt möjligheterna för ett samgående med Stockholms stad kommit till det resultatet, att detta icke visade sig möjligt, förklarade, att man ville ha en utredning om en fullständig generalplan över vad som skall byggas, då undrar jag, om det icke är att draga ut detta litet för långt, ifall man påstår att ett sådant förfarande innebär ett brytande av avtal. Såvitt jag fattat, kan icke

det kontrakt regeringen uppgjort med Stockholms stad och län innebära annat än att de vårdplatser, varom vederbörande kontrakterat, skola bli tillgängliga först när staten byggt sitt sjukhus. Kontraktet kan icke innefatta, att staden och länet skulle ha rätt till dessa sjukplatser på viss bestämd tid eller inom de åtta år, som beräknas åtgå för första byggnadsetappens fullgörande. Jag vill fråga dessa, som påstå att detta är ett brytande av avtal, om icke kontraktet står öppet i fråga om tiden, d. v. s. att någon tid för dessa vårdplatser tillhandahållande icke är stipulerad i kontraktet. Om så är förhållandet, och jag antar det, då kan det icke heller innebära ett brytande av avtal, om riksdagen skulle gå med på reservationen härvidlag.

Främst föranleddes jag dock att begära ordet av vad herr Källman anförde och av de siffror, som han lämnade rörande kostnader för uppförande av lasarett. Han talade om, att man i Jönköpings län hade byggt ett lasarett med 54 platser och att kostnaden uppgått till över 24,000 kronor per vårdplats. Han sade vidare att i Kopparbergs län var motsvarande siffra 21,000 kronor, i Västmanlands län 20,000 kronor o. s. v. I det svar, som herrar Gösta Forssell, Einar Key och C. Westman avgivit med anledning av arkitekten Birch-Lindgrens kritik av här ifrågakvarande byggnadsförslag, uppges det, att sedan man gjort hela byggnadsplanen färdig och sålunda utbyggt 1,884 vårdplatser, så skulle den beräknade kostnaden per vårdplats uppgå till approximativt 14,090 kronor. I Jönköpings, Kopparbergs och Västmanlands län skulle kostnaden däremot uppgå till respektive 24,000, 21,000 och 20,000 kronor, och jag kan komplettera herr Källmans uppgifter angående byggnadskostnaderna med att nämna, att i Norrbottens län, det län jag själv representerar, har man en längre tid sysslat med utredningar om en modernisering och reparation av det gamla lasarettet i Luleå, ett arbete, som skulle kosta ungefär 10,000 kronor per vårdplats. Där är det alltså icke fråga om någon utökning av vårdplatsernas antal utan bara om en modernisering, men detta arbete skulle som sagt kosta 10,000 kronor per vårdplats. Här återigen vill man göra gällande, att man skulle kunna bygga ett extra modernt sjukhus för 14,090 kronor per vårdplats. Finns det någon här i kammaren, som tror, att sådana siffror skola kunna hålla streck. För min del tror jag det inte, och jag vill säga, att de beräkningar vi nu ha angående kostnaderna för detta bygge, de komma med all säkerhet icke att hålla streck, utan staten får utan tvivel gå in för mycket högre kostnader än vi här beräknat.

Då jag icke kan inse, att ett bifall till reservanternas förslag skulle innebära vara sig avtalsbrott gentemot Stockholms stad och län eller någon risk för att icke detta sjukhusbygge ändå småningom kommer till stånd, så kan jag icke heller finna annat än att det är klokast i de tider av ekonomiska svårigheter, som vi nu genomleva, att man en smula dröjer med anslagsbeviljandet och sålunda inte anslår några medel för nästa budgetår. Därest vi nu gå in för ett anslag på en halv miljon kronor, komma vi säkerligen år efter år att anse oss tvungna att anslå allt större belopp, vilket kommer att motiveras med att det icke är överensstämmande med god sparsamhet att, sedan man lagt ned miljoner kronor för påbörjande av bygget, samtidigt driva sjukhus på annat håll och, genom att icke göra arbetet färdigt, icke få någon nytta av de pengar vi redan nedlagt. Så komma anslagskraven under kommande år att motiveras. Jag tycker vi kunna dröja en smula. Vi få nog i alla fall tillräckliga kostnader för detta ändamål.

Herr andre vice talmannen **Bengtsson**: Herr talman! Endast en kort replik!

Trots den långa debatt, som förts och varunder det gång på gång fastslagits, att något samgående med Stockholms stad icke är möjligt, komma likväl

Ang.
byggnader
för
karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

de båda föregående talarna och tala om samgående, och att detta är lösningen. Herr Strindlund säger, att det är klart, att om jag kommer till borgarrådet Karlsson och viftar med detta utskottsförslag, man icke kommer att gå med på samgående. Jag skall tala om för herr Strindlund, att redan 1930 hade andra avdelningen i statsutskottet på initiativ av numera avlidne professor Forssner, som var mycket intresserad för ett samgående, ett sammanträde med borgarrådet Karlsson och andra ombud för Stockholms stad, läkare och sakkunniga, därvid vi försökte få till stånd ett samgående. Man sade emellertid från stadens sida ett bestämt nej till detta och förklarade, att man stod vid avtalet med staten, men att man icke gick med på att bygga gemensamt. Kommittén har försökt gång på gång men icke lyckats, och nu stå ni här likaväl som förståsigpåare och säga: låt oss gå samman med Stockholms stad!

Nu säger herr Selberg, att tiderna kunna bli sådana, att man icke kan stå vid avtal. Men det förstår väl herr Selberg, att Stockholms län är förhindrat på grund av avtalet att lösa sin sjukhusfråga. Skall Stockholms län stå utan sjukhus, därför att staten förhalar frågan år från år? Man kan icke vidtaga några åtgärder förrän riksdagen sagt: vi vidhålla, eller vi vidhålla icke avtalet, men det kan väl inte vara riksdagen värdigt att godkänna det senare uttalandet.

Herr Jansson i Falun: Herr talman! Endast en upplysning till herr Selberg. Han har tydligen tagit fel på siffror, när han säger, att man skulle ha sökt bibringa riksdagen den föreställningen, att det skulle kosta 14,000 kronor per vårdplats på det nya sjukhuset. Jag fattade honom så. Men det har man inte sagt. Ja, det vill säga, kommittén har sagt det, men i annat sammanhang. Vi ha sagt, att under första etappen kostade varje vårdplats, om vi frånräkna vad vi anse bör falla på undervisningen, mellan 19,000 och 20,000 kronor. Det är detta som det riktats kritik emot, därför att det ansetts för högt. Men vidare ha vi sagt, att om utbyggnaden kommer att ske under sådana tider, att de år 1930 rådande prislägena kunde läggas till grund för beräkningen, man med ett platsantal på 1,800 à 2,000 skulle kunna komma ner till 14,000. Så ligger den saken till.

Vad sedan angår herr Strindlunds tal om, att jag väl skulle vilja gynna sparsamheten genom att dra ut på byggnadstiden, så vill jag säga, att herr Strindlund torde känna mig så bra, att det förvånar mig, att han kan komma och säga något sådant i detta sammanhang.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den av herr andre vice talmannen Nilsson i Gränebo m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Strindlund begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 92, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den av herr andre vice talmannen Nilsson i Gränebo m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst samt anslagen, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Ang.
byggnader
för karolinska
sjukhuset
m. m.
(Forts.)

§ 2.

Å föredragningslistan var vidare uppfört jordbruksutskottets utlåtande, nr 72, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden m. m. dels ock i ämnet väckta motioner.

Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.

Genom en den 18 mars 1932 dagtecknad, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 217, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden; samt

2) lag om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. punkt 1) skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212).

I samband med propositionen hade utskottet till behandling förehaft följande i anledning av propositionen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen:

inom första kammaren

nr 369 av herr *Lindhagen*; samt

inom andra kammaren:

nr 530 av herrar *Sandström* och *Lövgren*;

nr 531 av herr *Näslund*;

nr 532 av herrar *Lindberg* och *Wiklund* i Byske; och

nr 533 av herr *Lundquist* i Rotebro m. fl.

Utskottet hemställde,

A) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag ej kunnat i oförändrat skick bifallas av riksdagen, måtte för sin del antaga i punkten intagna förslag till

lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden; och

lag om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. punkt 1) skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212); samt

B) att de i anledning av förevarande proposition väckta motionerna, i den mån de ej kunde anses besvarade genom utskottets hemställan under A), icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade likväl avgivits:

beträffande propositionen i dess helhet av herrar *Johansson* i Uppmälby, *Linders*, *Carl E. Eriksson*, *Granath*, *Sköld* och *Uddenberg*; vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

A) att riksdagen måtte

1) avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition; och

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta föranstalta om utredning dels angående de sociala verkningar, vartill en ökad rätt till avverkning å de under lappmarkslagen hörande skogarna kunde komma att leda, och dels angående möjligheterna att begränsa kostnaderna för över-

Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.
(Forts.)

vakningen av skogsvården å ifrågavarande skogar samt efter hänsynstagande till resultaten av de utredningar, varom reservanterna anhållit, för 1933 års riksdag framlägga nytt förslag i ämnet; samt

B) att de i anledning av förevarande proposition väckta motionerna, i den mån de ej kunde anses besvarade genom reservanternas hemställan under A), icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd; samt

beträffande övergångsbestämmelserna i förslaget till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden av herrar *Sederholm, Gabrielsson, Elof B. Andersson* och *Carlström*.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till föredragning, begärdes ordet av

Herr **Johansson** i Uppmälby, som yttrade: Herr talman! Med avseende å föredragningssättet för jordbruksutskottets utlåtande nr 72 får jag föreslå, att utskottets hemställan må föredragas punktvis; att punkten A) företages till avgörande på det sätt, att först föredragas vart för sig de under punkten upptagna lagförslagen, förslaget till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden paragrafvis med övergångsbestämmelser, ingress och rubrik sist, samt därefter utskottets hemställan; samt att vid den del av utskottets förslag, varom först uppkommer överläggning, debatten må omfatta utlåtandet i dess helhet.

Denna hemställan bifölls.

Punkten A).

I enlighet med kammarens beslut angående föredragningssättet upptogs först till behandling utskottets i punkten intagna förslag till *lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden*.

Efter föredragning av 1 § anförde:

Herr **Johansson** i Uppmälby: Herr talman! Det föreliggande lagförslaget innebär ju, kan man säga, en ändring utav den nu gällande lagen för lappmarkerna från år 1915. Förslaget innehåller vissa uppmjukningar, i stil med det lagförslag, som förelåg vid 1927 års riksdag. Skillnaden är egentligen den, att tillsynen över dessa skogar skall läggas under skogsvårdsstyrelserna. Det förslag, som förelåg 1927, och till vilket jag då yrkade bifall, avsågs av båda kamrarna. Efter ett anförande av herr Lindman ströks i denna kammarare en motivering, däri utskottet uttalade, att det lagförslag, som en gång i framtiden skulle komma, sedan man väl avslagit 1927 års förslag, skulle innehålla, att den allmänna skogsvårdslagen skulle tillämpas på detta område.

En kungl. kommitté har nu arbetat med detta, och det har varit mycket långa och vittgående utredningar. Inom kommittén har man icke kunnat bli enig. Den har gått på två linjer, men varje linje har haft sina särreservanter, varför man kan säga, att någon enighet icke funnits. Så mycket har man dock kommit på det klara med — med undantag för ett par reservanter, som dock anslutit sig till en viss linje — att det för närvarande och kanske under en rätt lång tid framåt är omöjligt att — på grund av dessa skogars sammansättning och på grund av klimatiska och biologiska orsaker, som göra att föryngringsförhållandena på vissa trakter äro mycket svåra — framföra ett förslag, som går ut på att lägga dessa skogar under 1923 års allmänna skogslag. Det är sålunda allt fortfarande fråga om en särskild lag för dessa områden.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att denna lag skulle vara provisorisk under en tid av 10 år. Jag skall icke yttra mig om den saken, men jag måste säga,

att det är något ovanligt, att man stiftar provisoriska lagar för så lång tidrymd som tio år. När vi hade provisoriska skogslagar från åren 1918 till 1923, så gällde de icke mer än ett år i sänder utan förnyades varje år, och, såvitt jag vet, har giltighetstiden för andra provisoriska lagar, som vi haft, varit högst tre år. Men som sagt, jag skall icke inlåta mig på detta nu. Det är väl nästan likgiltigt, vilketdera det blir, ty jag antar, att när tio år ha gått, har man icke fått dessa skogar sådana, att man hunnit igenom dem, ifall man nu icke skall taga ut allt på en gång, och det lägger ju lagen hinder i vägen för, utan det blir nog också i fortsättningen en provisorisk skogslag. De sakkunniga räkna nämligen med en övergångstid på trettio år, och följaktligen har detta ingen betydelse.

Vad själva saken angår, kan man ju ha vissa betänkligheter, särskilt då med hänsyn till att förslaget tillåter en mycket större avverkning. Men den saken kan jag ju också förlika mig med. Jag skulle i själva verket icke ha så mycket emot lagen, men det är åtskilligt som gör, att jag icke kunnat tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, och detta då främst på grund av de kostnader, som övervakandet av denna lag skulle komma att föra med sig.

Nu är det ju så, att en hel massa personal, ordinarie och extra ordinarie, som är i tjänst hos domänstyrelsen, måste avskedas. Denna ordinarie personal kan icke avskedas utan vidare utan måste överföras på övergångsstat. Man räknar med att detta skulle under de första åren — siffran sjunker ju sedan, allt eftersom dessa befattningshavare bli pensionsmässiga och få pension — komma att kosta 283,000 kronor enligt de utredningar, som föreligga från domänstyrelsen. Nu säger man i utskottsutlåtandet, att detta visserligen är mycket, men att denna personal ju kan övergå till skogsvårdsstyrelserna och ta anställning hos dem. Ja, jag tror inte, att t. ex. en jägmästare, som är revirförvaltare, kommer att göra det, och jag tror för övrigt inte, att det för befolkningen i dessa trakter skulle vara något vidare tilltalande, ty den har ju ett visst horn i sidan till domänstyrelsens tjänstemän, och det skulle väl inte bli bättre, om man överförde dem till skogsvårdsstyrelserna. De komma säkerligen icke att göra det, utan komma nog att stå kvar på övergångsstat och uppbära lön, ty de befattningar som tillskapas bli av underordnad karaktär. I skogsvårdsstyrelserna finnas ju länsjägmästare, och de, som nu skulle komma dit, skulle sålunda bli biträdande jägmästare. Däremot kan det tänkas, att den extra personal som finns skulle gå över. Men erfarenheterna från den tid, då man slopade dimensionslagen i Norrland och införde skogsvårdsstyrelserna, visa, att det var i mycket ringa omfattning som man övergick, utan att de flesta togos från annat håll. Detta kommer också att medföra betydande kostnadsökningar för skogsvårdsstyrelserna i dessa län. Man räknar med en ökning för Västerbottens län med 317,000 kronor, för Norrbottens län 242,000 kronor och för Kopparbergs län 33,000 kronor, summa 592,000 kronor.

Nu blir det ju vissa inkomster, då man nämligen skall taga ut en skogsvårdsavgift av dessa skogar. Man har gjort en beräkning, därvid man tagit en treårsperiod för att få fram ett medeltal — det gäller åren 1927, 1928 och 1929 — och man har då kommit till det resultatet, att i Norrbottens län skulle inflyta 80,000 kronor, i Västerbottens län 130,000 och i Kopparbergs län 3,000 kronor. Men kvar stå ändå merkostnaderna, som äro för Västerbottens län 200,000, för Norrbottens 170,000 och för Kopparbergs län 30,000 kronor.

När man nu skall ha en särslagstiftning, så kan man ju bli tveksam om, hurvida man skall gå med på detta. Ja, säger man ifrån dessa trakter: vi vilja komma ifrån domänstyrelsen, vi äro ledsna på domänstyrelsens tjänstemän, de ha icke handhaft dessa uppgifter på ett sådant sätt, att vi äro tillfredsställda med dem. Men tro herrarna, att det kommer att bli stort bättre med skogsvårdsstyrelserna, när utsyningstvånget står kvar? Vad man velat däruppe, det är

*Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.*
(Forts.)

Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.

(Forts.)

att komma under 1923 års skogslag. Men den saken gäller icke den kungl. propositionen. Något sådant kan enligt de sakkunniga för närvarande icke ifrågakomma, utan man måste ha en särslagstiftning. Vid sådant förhållande har jag den uppfattningen, att om man måste ha en särslagstiftning, som bygger huvudsakligast på utsyningsstvánget, skall man icke gå in för dessa ökade kostnader, ty det synes mig, att man under denna övergångstid borde kunna ha detta kvar hos domänstyrelsen.

Jag har vid ett annat tillfälle, då det gällde allmänningsskogarna, yttrat några ord angående skogsvårdsstyrelserna. Jag anser — och kanske är jag ensam om den uppfattningen — att man icke skall lägga på skogsvårdsstyrelserna tillsynen över mer än den lag, för vilken de äro tillkomna, nämligen 1923 års skogslag. Läger man på dem mer — det har man ju redan gjort med allmänningsskogarna, och nu kommer man med lappmarksskogarna och så går det undan för undan — då byråkratiseras skogsvårdsstyrelserna, så att de bli fullständiga ämbetsverk. Vi äro på god väg med den centralstyrelse som finns förlagd i Stockholm. Det blir en domänstyrelse nummer två, som icke bara har att ta befattning med enskilda skogar, utan som får den ena uppgiften efter den andra. Jag är mycket rädd för att sympatierna för skogsvårdsstyrelserna under sådana förhållanden komma att sjunka hos den stora allmänheten. De ha haft en fristående ställning förut, men jag är rädd för att denna fristående ställning kommer att allt mer beskäras, ju mer statliga kontrolluppgifter angående skogsvården, som man lägger på dem.

Detta har varit en orsak som gjort, att jag för min del — jag antar att lagen går igenom, då man ju är enig ifrån alla andra håll — icke kunnat stillatiganda låta detta passera utan att höja ett varnings ord; detta också på grund av de stora kostnader, som det hela skulle medföra. Här har man räknat med skogsvårdsavgifter från tiden 1927—1928—1929, men trots det skulle icke mer inflyta än t. ex. i Norrbottens län 80,000 kronor. Men hur skulle det vara, om vi räknade med de skogsvårdsavgifter, som inflyta för innevarande år. Jag har sett, hur det kommer att ställa sig i södra och mellersta Sverige på grund av den inskränkta avverkningen. Jag antar, att, om jag jämför åren 1927 och 1932, så blir det kanske inte stort mer än hälften som kommer att inflyta i skogsvårdsavgifter. Därigenom kommer statens kostnader att ytterligare stiga. Dessutom skapar man i dessa län en kolossalt stor stab av tjänstemän inom skogsvårdsstyrelserna. Med de stora avstånden däruppe och med en förstärkt skogsvårdsstyrelse, som kommer som en följd av denna lagstiftning, är det klart, att det blir betydande kostnader för resor till platser, som ligga alldeles intill en kronopark, där det redan finns skogstjänstemän. Om en skogsvårdsstyrelse, som ju har sitt säte i länet residensstad, reser ut för att inspektera, kommer detta helt säkert att dra kolossala kostnader. Jag ryggar tillbaka för detta, och jag tror inte, att man kommer — och detta är väl det troligaste — att bli stort mer belåten med skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän, när man fortfarande måste ha kvar utsyningsstvánget.

Jag skall icke uppehålla tiden längre. Jag antar att det är lönlöst att i denna kammare — när nu utskottsförslaget gått igenom i första kammaren — tala emot detsamma, men jag har velat säga detta, därför att jag tror, att man kan ha anledning hysa betänkligheter åtminstone till dess, att dessa skogars omvandling blir sådan, att man möjligen kan tänka sig att på dem tillämpa skogsvårdslagen. En dylik tillämpning kommer att medföra stora svårigheter, det är jag medveten om, därför att det är så svårt att dra upp gränsen mellan svärförnygrade skogar och andra skogar. Det är ju så, att i vissa trakter i älv-dalarna förnygringsförhållandena äro kanske lika så goda som i kustlandet. Det är ju höjdläget som gör det nästan omöjligt att på vissa trakter få återväxt till stånd, ifall de en gång blivit kalhuggna.

Det är också en annan sak, som jag skulle vilja framhålla, nämligen att man får tänka sig för två gånger, åtminstone i nuvarande svåra tider på trävarumarknaden, innan man kastar ut allt för mycket virke på en gång i marknaden, då ju priserna skulle ytterligare sjunka, och det kanske icke bleve något rotvärde på skogen, där den togs, utan kanske förlust, men där man räknar med, att man i alla fall fick litet förtjänst på körning och avverkning. En annan fara ligger däri, att när bolagen, som ju ha stora områden där uppe, komma att ta ut så mycket som möjligt av egna skogar, komma de icke att köpa timmer ifrån jordbrukarna, vilket också skulle medföra sjunkande priser.

Allt detta har gjort att jag, som sagt, icke kunnat ansluta mig till majoriteten. Jag hemställer därför, herr talman, om avslag på § 1.

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet **von Stockenström**: Herr talman! Frågan om en revision av den nu gällande lappmarkslagen är icke av igår, och det har framställts en del anmärkningar och erinringar mot den gällande lagstiftningen och det sätt, varpå den verkat. Om jag skulle sammanfatta de erinringar som gjorts, skulle jag vilja säga att man ansett, att lagen och dess tillämpning varit för snäv, så att ett rationellt utnyttjande av skogstillgångarna icke kunnat ske, utan att det blivit en anhopning av överårig och skadad skog, som fortfarande är oerhört stor. Vidare har man gjort den anmärkningen, att nu gällande lag helt och hållet saknar återväxtsbestämmelser. Den grundläggande bestämmelsen om återväxt i 1923 års allmänna skogsvårdslag saknas alldeles i gällande lappmarkslag. Vidare har det gjorts den erinran, särskilt från befolkningen i dessa trakter, att det är en särlagstiftning, att skogsägarna i lappmarkerna samt i Särna och Idre intaga en särställning mot andra skogsägare i landet. Jag vill gärna vitsorda och erkänna, att jag tror, att domänstyrelsens tjänstemän ha på ett pliktstroget och samvetsgrant sätt handlagt de dem enligt lagen åliggande förvaltningsärendena, men det kan dock icke hjälpas, att skogsägarna känna det så, att de stå under ett visst förmynderskap, då de icke få sköta skogen på eget ansvar. De kunna därför icke alltid få det intresse för skogens vård och förbättring, som enskilda skogsägare eljest ha och böra ha. Därtill kommer, att sådana skogsvårdande åtgärder, som vidtagas på andra håll med stöd av statliga bidrag och genom förmedling av skogsvårdsstyrelserna, icke ha kunnat företagas i lappmarkerna. Den stödande och hjälpande och jag vill säga uppfostrande verksamhet, som på andra håll utföres av skogsvårdsstyrelserna, saknas helt och hållet i lappmarkerna. En skogsägare där kan icke få bistånd i olika avseenden beträffande skogarnas skötsel från skogsvårdsstyrelsen. Han kan visserligen vända sig till domänstyrelsen, men dess arbete är av mera fiskalisk natur. I år har för första gången i större skala möjlighet öppnats för lappmarkernas skogsägare att få bidrag genom det anslag å 2 miljoner kronor för tillfälliga åtgärder, som i år anvisats, varvid förmedlingen sker genom domänstyrelsens tjänstemän.

En reformering är således i hög grad önskvärd, och principiellt vill jag säga, att jag är böjd för att uppställa det målet för framtiden, att vi skola komma därhän, att 1923 års skogsvårdslag blir tillämplad i hela landet och således även i lappmarkerna. Men jag tror icke, att man kan göra det omedelbart, och detta närmast av följande skäl. Fördelningen av skogskapitalet är abnormt i lappmarkerna. I Norrbottens läns lappmarker utgöra tre fjärdedelar eller 73 procent dels övermogen och dels mogen, avverkningsbar skog. Icke mindre än 44 procent tillhöra gruppen 3 skog, d. v. s. övermogen och skadad skog. I Västerbottens län är det icke fullt så mycket, i det att två tredjedelar utgöres av mogen och övermogen skog. I Särna och Idre utgöra 81 procent övermogen och skadad eller mogen skog.

Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.
(Forts.)

Vidare har man att taga hänsyn till reproduktionsförhållandena, möjligheterna till erhållande av återväxt, som i stort sett ligga mindre gynnsamt till i lappmarkerna än i de flesta andra delar av landet. Det sammanhänger med höjden över havet, med att många lokaliteter ha ett exponerat läge och vidare med markbiologiska förhållanden på vissa håll, som göra, att föryngringen fördröjes eller försvåras.

Vidare kunde det vara en viss risk, om man omedelbart tillämpade 1923 års skogsvårdslag, för att det på enskilda hemman gjordes för stora uttag, så att man för lång framtid icke skulle ha annat än ren ungskog och lida brist på virke av vissa dimensioner även till husbehov.

Syftet med föreliggande lagförslag är att få till stånd ett friare förfaringsätt. Det åsyftas att skadad eller överårig skog, som kan befaras avtaga i användbarhet, må kunna fortare avverkas. Det skall tagas hänsyn därtill vid avverkningsplanernas upprättande, men enligt förslaget bibehålles dock utsyningsstvangen. Vid avverkningsplanernas upprättande skall man alltså särskilt taga hänsyn till den överåriga och skadade skogen, så att den blir föremål för avverkning, men det får icke ske i så hastigt tempo, att det kan bli till skada för hemmanet i fråga i framtiden. Man har skyddat sig för detta genom att stadga utsyningsstvang.

Jag har icke någon anledning att närmare gå in på lagförslagets detaljer. Det har icke från vare sig utskottets eller reservanternas sida gjorts några erinringar. Jag vill i stället uppehålla mig vid de erinringar, som gjorts av reservanterna och även av den föregående ärade talaren. Det sägs i reservationen, att man av sociala skäl borde iakttaga större varsamhet i fråga om avverkningens bedrivande. Jag vill då först erinra om, att de allmänna skogarna i lappmarkerna omfatta en mycket stor procent. I Norrbottens läns lappmark omfatta de allmänna skogarna 70 procent, kronoparker eller allmänningar. I Västerbottens län är procenten icke fullt så hög, men de äro dock mer än halva arealen. Här torde väl alltid komma att bedrivas uthålligt skogsbruk och det kan beräknas förefinnas en mera jämn arbetstillgång åt befolkningen i dessa trakter. Man tycks nu vara rädd för att under tryckta konjunkture skulle uttagen å enskilda skogar bli särskilt stora, och man befarar, att det under den närmaste framtiden blir så stora avverkningar, att det längre fram blir ont om arbetstillfällen. Jag får säga, att, såvitt jag kan bedöma, är risken för alltför stora uttag av skog större under högkonjunktur än under lågkonjunktur. Under lågkonjunktur försöka de skogsägare, som icke äro särskilt illa ställda, att hålla igen avverkningarna. De försöka spara på skogen till bättre tider. Risken kan däremot vara större under högkonjunktur. Jag tror, att man allra minst nu har anledning att befara några starkt forcerade avverkningar. Uttagen skola ju för övrigt regleras genom utsyning och kontroll av skogsvårdsstyrelserna.

Jag vill också säga, att om vi tänka på de sociala verkningarna, kan jag icke finna, att det ur social synpunkt kan vara någon fördel, att man arbetar med ett skogskapital av övermogen och skadad skog. Jag menar, att kunna vi få en mera normal fördelning av skogen i olika åldrar, beredas därigenom väsentligt ökade arbetstillfällen. I de yngre skogarna kräves det gallring och vård av skogen. Vi ha vidare ofantliga vidder, som behöva utdikas, där också arbetstillfällen vänta. Den rationella skogsvården bereder mera arbetstillfällen och är ur social synpunkt gynnsammare än den skogsskötsel, som arbetar på det sättet, att man överhåller skogen så länge, att den blir skadad och övermogen. Om vi se saken på längre sikt, bör det vara en fördel att i viss mån öka avverkningen på överårig skog för att framdeles ägna arbete på den växande skogens vård och skötsel, och där kommer det också att finnas många arbetstillfällen i framtiden. Det har sagts av reservanterna, att man borde göra

en närmare utredning av de sociala verkningarna. I den mån de sociala verkningarna av lagstiftningens genomförande kunna sammanhånga med konjunkturen, får jag bekänna min oförmåga att förstå kravet på ytterligare utredning.

Det har vidare erinrats om att lagens genomförande kommer att medföra ökade kostnader. Det medger jag. Därigenom att skogsvårdsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Kopparbergs län komma att erhålla ökade arbetsuppgifter måste en del personal anställas, och det kommer att medföra ökade kostnader. Det är givet, att så blir fallet, men hur stora dessa komma att bli, är icke lätt att nu säga. Det beror i hög grad av i vilken omfattning skogsstatens personal, högre och lägre, jägmästare och kronojägare, kan vinna anställning hos skogsvårdsstyrelserna. Jag hoppas, att det blir fallet i så stor omfattning som möjligt. Redan nu har man med avsikt uppehållit en del befattningar endast på förordnande med tanke på den blivande revisionen av lappmarkslagstiftningen. Jag anser, att man skall söka, så långt möjligt är, se till, att skogsstatens personal vinner anställning. I den mån så icke kan ske, har jag uttalat mig för att en överföring till övergångs- eller indragningsstat skall ske. Det är rimligt och skäligt, att det äger rum, men det är icke möjligt att nu angiva, i vilken omfattning ett sådant överförande blir nödvändigt, och det är icke möjligt att exakt beräkna merkostnaden på förhand.

En annan synpunkt, som bör beaktas i samband med kostnadsfrågan, är vad som kan komma att inflyta i skogsvårdsavgifter. Sådana utgå icke nu i lappmarkerna men komma framdeles att utgå. De äro avsedda att bidraga till täckning av skogsvårdsstyrelsernas omkostnader. Det är också en fråga, som icke med säkerhet kan bedömas, vilka belopp som komma att inflyta.

Jag tror emellertid, att det vore beklagligt, om ett ytterligare uppskov med en reform skulle ske. Det vore icke något att vinna med detta. Det har framkommit ett förslag, det s. k. minoritetsförslaget från de lappmarkssakkunniga, vilket av så gott som alla myndigheter, såväl skogliga som administrativa, förordats. Jag tror, att tiden är mogen för att man tager detta steg. Jag vill också säga, att om jag ser på ortsbefolkningens önskemål, så är det påtagligt, att man i lappmarkerna är synnerligen angelägen, att en ändring skall ske. Det framgår redan av de lappmarkssakkunnigas betänkande och av det protokoll, som förts vid möten med befolkningen i de olika lappmarkssocknarna. Det intryck, jag fick vid läsningen därav, fick jag för övrigt starkt bekräftat, då jag i höstas hade tillfälle att ett par veckors tid resa omkring i lappmarkerna för att på ort och ställe sätta mig in i förhållandena och få del av befolkningens synpunkter och önskemål. Jag kan säga, att man är nog i allmänhet beredd att erkänna, att den hittillsvarande lappmarkslagen varit till viss nytta. Man har fått bevarat ett skogskapital, som annars kanske skulle ha spolierats för åtskilliga år sedan. Men på samma gång säger man: varför skola vi stå under en särslagstiftning? Vi skola väl kunna sköta skogen under full ansvars känsla lika väl som våra grannar, våra yrkesbröder i Västernorrlands och Jämtlands län och andra delar av landet. Man menar, att får man skogsvårdsstyrelser, som ha hand om lagens tillämpning, så kommer man att vända sig till dessa med samma förtroende som man gör i övriga delar av landet för att få råd och hjälp; och de skogliga problemen äro här ganska svåra att komma till rätta med. Frågor sådana som hur avverkning skall bedrivas och bästa sättet att lösa återväxtproblemet äro svårare att komma till rätta med i lappmarkerna än i övriga delar av landet. Stora uppgifter komma därför att åligga skogsvårdsstyrelserna. Man har vidare känt det som en uppenbar orättvisa att icke få del av de särskilda anslag till skogsvårdens förbättrande, dikning och dylikt, som komma andra skogsägare till del. Jag tror därför,

*Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.
(Forts.)*

Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.
(Forts.)

att reformen kommer att mana fram en ökad känsla av ansvar och ett ökat intresse för skogen och skogsvården i dessa bygder.

När man kommer till lappmarkerna, förvånas man över, vilka tillgångar som finnas, vilka stora kapital och arbetsuppgifter, som ändå föreligga. Det är gamla, tynande skogar, som behöva avverkas, det finnes yngre skogar, som behöva gallras, det finnes stora försumpade marker och myrar, som behöva utdikas. Det är kort sagt mycket arbete, som väntar, och jag tror, att får skogsbefolkningen i lappmarkerna en känsla av att den får handhava sin skog under förtroende och känsla av fullt ansvar, så kommer den också att göra sitt bästa.

Det har erinrats om att det blir en kostnadsökning, och det har jag medgivit, men jag vill å andra sidan säga, att det är ett nationalekonomiskt intresse av stor räckvidd, att de avsevärda skogstillgångar, som dessa lappmarksskogar representera, bringas under fullt rationell skötsel och bringas att giva den avkastning, som dessa betydande arealer kunna producera. I det syftet hoppas jag, att denna lag, om den antages av riksdagen, skall komma att verka.

Herr Hedlund i Häste: Herr talman! Efter det uttömmande och klargörande anförande, som chefen för jordbruksdepartementet haft, kan jag fatta mig mycket kort.

Jag vill säga, att när man går igenom det betänkande, som de sakkunniga avgivit och de på grund av detta betänkande avgivna yttrandena och läser igenom den kungl. propositionen, får man en mycket stark och klar uppfattning, att ändrade bestämmelser äro av behovet påkallade för att främja skogsvården inom de områden, där denna nya lag skall äga tillämpning. Inom de sakkunniga har det rätt delade meningar. Majoriteten har gått in för ett kraftigt betonande av själva skogsvårdssynpunkten, då däremot minoriteten likaledes starkt beaktat denna synpunkt, men även tagit mycket stor hänsyn till, att man måste söka beakta, att en så vitt möjligt jämn virkesavkastning skall erhållas. Minoriteten säger också tydligt, att om en intressekonflikt uppkommer, få skogsvårdens krav stå tillbaka för fordran på jämnhet i virkesavkastningen. Jag anser det vara av stor vikt, att man förfar på det sättet. Det är ur social synpunkt av allra största betydelse och av mycket stort värde, att man verkligen försöker åstadkomma jämnhet ifråga om avkastningen på detta område, så att man ej lössläpper avverkningen för starkt på en gång. Därigenom skulle givetvis under en kortare tid uppstå ett mycket starkt behov av arbetskraft. Arbetskraften skulle bli tagen i anspråk mycket starkt under en kortare tid. Man skulle ej kunna reda sig med de arbetskrafter, som finnas inom området ifråga. De skulle sugas dit från andra håll. Men sedan denna väldiga mängd övermogen och skadad och mogen skog, som förefinnes inom dessa trakter, blivit avverkad, skulle återigen svårigheter för upprätthållande av nödig tillgång på arbete för befolkningen själv komma till uppstå.

Man säger givetvis — och jag kan också väl förstå, att det är i enlighet med befolkningens uttalade önskemål — att dessa skogar borde så fort som möjligt ställas under 1923 års skogsvårdslag. Men skulle detta ske, komme man på en gång in i en sådan belägenhet, som för mig är tydlig och klar, att man skulle få en alltför omfattande avverkning av skog, som dock kan under åtskilliga år stå kvar utan att därigenom bli skadad eller sådan, att den ej kan användas sedermera. Då man nu gått in för att lägga skötseln av skogarna hos skogsvårdstytelserna, är det på grund av den stämning, som med rätt eller orätt förefinnes hos befolkningen, ganska naturligt. Jag vill säga, att det sätt, det — som också departementschefen påpekat — rätt stela sätt, på vilket handhavandet av nuvarande lag ägt rum, har gjort, att befolkningen fått en

viss misstämning mot dem, som haft detta synnerliga kinkiga och ansvarsfulla uppdrag sig anförtrött. Jag är övertygad om att med den möjlighet till smidigare anpassning, som nu kan komma att föreligga, om denna lag antages och verkligen får komma till användning inom dessa områden, den kommer att i mycket hög grad vara till gagn för en effektiv och god skogsvård. Ifråga om handhavandet av lagen torde det sålunda, trots att man kan hysa starka betänkligheter mot att gå ifrån det sätt, varpå nuvarande lag handhaves, få sägas, att det är nödvändigt att gå in för, att lagen skall handhavas av skogsvårdsstyrelserna.

Sedan är det ju en fråga, där tveksamhet i någon mån rått inom utskottet, nämligen huruvida den nu föreslagna lagen skall göras provisorisk och gälla under viss tid — det föreslås här en tioårsperiod — eller om man skall låta den träda i kraft och eventuellt vid en tidpunkt, som enligt min mening ej nu kan bestämmas, ändras till att bli i överensstämmelse med den allmänna skogsvårdslagen. Det är ju en omdömesfråga helt och hållet, och det är rätt så svårt att fatta ståndpunkt därtill. För min del har jag ansett liksom jordbruksutskottets ordförande, vilken var inne på saken, att det vore olämpligt att fastslå en lag att gälla under en bestämd tid av tio år. Lagen bör träda i kraft utan denna tidsbegränsning. Sedan får man se, när tidpunkten är inne, att eventuellt ändra den och låta bestämmelserna gå in under den allmänna skogsvårdslagstiftningen. Det är naturligtvis för mig personligen icke någon sak av större vikt, om man i det avseendet bifaller Kungl. Maj:ts förslag eller ej. Jag har emellertid funnit de skäl, som tala för att man nu ej bör göra en lagstiftning för viss tid i detta avseende, vara så starka, att jag biträtt utskotts-förslaget i denna del.

I övrigt ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag i den nu föredragna punkten.

Herr Sandström: Herr talman! Då jag tillika med herr Lövgren väckt en motion i frågan, vill jag med några ord tala om, varför vi väckt motionen.

Motionen går ut på att bereda lättnader för de enskilda skogsägarna inom dessa lappmarker, och därför yrka vi i motionen, att 1923 års skogsvårdslag skall äga tillämpning även på alla dessa områden, som falla under den s. k. lappmarkslagen, men vi ha gjort det med en viss inskränkning. Denna inskränkning består däri, att vi föreslagit, att fjärde kapitlets i allmänna skogsvårdslagen bestämmelser om utsyningstvång på svårföringrade marker skola varda tillämpade över hela lappmarkslagens tillämpningsområde för en tid av tio år, som ju sammanfaller med den provisorietid, som reservationsvis föreslagits i utskottets betänkande. Vi dristade oss att nu framlägga en sådan motion med hänsyn till det nuvarande läget på trävarumarknaden, den lågkonjunktur, som är rådande. Vi räknade med, i motsats till vad alla inom utskottet tänkt sig, att det ej skulle föreligga någon fara för alltför starkt virkesuttag just på grund av denna depression, och att tiden därför vore synnerligen lämplig att nu gå raskare fram för att bringa rättvisa åt skogsägarna i lappmarken. Emellertid har ett enhälligt utskott avstyrkt motionen, och jag skall därför ej besvara kammaren med att vidare tala om densamma och kommer ej heller att yrka bifall till den, då jag anser det lönlöst.

Jag har just ej något att tillägga till vad herr Hedlund i Häste å utskottets vägnar i ärendet andragit. Det skulle då endast vara, att man ej bör förväna sig över det missnöje, som länge varit rådande bland lappmarkens enskilda skogsägare, över att de stått i sådan särställning och under så lång tid varit underkastade ett förmynderskap i fråga om disponerandet av sina skogstillgångar, vilket skogsägarna på andra sidan om den geografiska gränsen ej varit utsatta för. De ha funnit, att en sådan geografisk gräns, som uppdrogs

*Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.*
(Forts.)

*Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.*
(Forts.)

långt innan begreppet skogsvård var uppfunnet, ej varit någon rättvis och lämplig gränslinje för den olika slags skogsskötsel, som varit rådande enligt en föräldrad lagstiftning på båda sidorna därom, och de ha naturligtvis hela tiden längtat efter att bli befriade från detta förmynderskap, åtminstone i huvudsak. Jag vill således uttala mig för, att utskottets förslag här av riksdagen bifalles.

Jag vill samtidigt säga gentemot herr Johansson i Uppmälby, som talade om de kostnadsökningar som uppkomma, att det är givet, att sådana öknin-
gar komma att ske, men att jag ej tror att de bli så stora, som herr Johansson i Uppmälby tänkt sig. Jag tror, att då vi återigen få bättre tider, då lågkon-
junkturen — något som måste ske inom ett par, tre år — lättar och det åter-
igen blir rimliga priser på trävarumarknaden, man kommer att få in vida stör-
re belopp i skogsvårdsavgifter än under nuvarande abnorma tider och att det
hela därigenom blir fördelaktigare än man beräknat beträffande ökningen i
skogsvårdsstyrelsernas omkostnader genom att dessa styrelser övertaga kon-
trollen av de s. k. lappmarksskogarna. Domänverket har beräknat en kost-
nadsökning i sina personalavlöningar på 283,000 kronor genom att en del be-
fattningshavare måste överföras till indragningsstat. Man måste dock där-
ifrån draga kostnaden för den personal, som kommer att anställas av skogs-
vårdsstyrelserna. Det har framhållits, att då dimensionslagen upphävdes och
ersattes med den allmänna skogsvårdslagen, skogsvårdsstyrelserna icke i näm-
värd grad intogo sådan personal, som blivit övertalig och som av domänverket
tidigare sysselsatts för övervakandet av dimensionslagens efterlevande. Jag
har tagit reda på saken, och det lär förhålla sig så, att cirka en tredjedel av
den personal i domänverket, som då blev övertalig, övertogs av skogsvårdssty-
relserna. Det var emellertid så, att hela denna av domänverket övertagna per-
sonal ej endast bestod av sådana som blevo lediga på grund av dimensionsla-
gens upphörande, utan denna tredjedel togs i viss utsträckning även bland an-
nan personal i domänverket, som därför kunde ersätta densamma med sådana
befattningshavare, som förut varit anställda i verket för kontroll av dimen-
sionslagens efterlevande.

Sedan är det fråga om provisorietiden. Där är det två linjer. Vi ha utskot-
tets linje och reservanternas linje. Jag tror för min del, att det är klokt att
gå fram på den senare linjen. Man vill ju ej, att denna nya lag för lappmarks-
skogarna skall bliva beständig. Det bör icke vara en definitiv lagstiftning för
dessa skogar som i dag antages av riksdagen, utan man vill med tiden ha en
bättre sådan, ty man vill snarast möjligt komma till full rättvisa åt lappmar-
kens befolkning och detta önskemål kan bäst nås genom att det under proviso-
rietiden verkställas en grundlig undersökning, hur denna provisoriska lag ver-
kar, så att man småningom må komma till full klarhet, om, hur ett fullstän-
digt frigivande av lappmarksskogarna genom deras läggande under den all-
männa skogsvårdslagen skulle slutgiltigt komma att verka.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag under § 1.
Vidare vill jag yrka bifall till den av herr Sederholm och herr Carlström m. fl.
avgivna reservationen beträffande övergångsbestämmelserna.

Herr Ericsson i Sörsjön: Herr talman! Då jag på sätt och vis är en repre-
sentant för vissa av de områden, som lyda under lappmarkslagstiftningen, näm-
ligen Särna och Idre socknar i Kopparbergs län, har jag tillåtit mig att begära
ordet för att säga några få ord.

Det kanske också är på sin plats, att jag här säger några ord för att motivera
mitt ståndpunktstagande i frågan med anledning av att jag ej intager samma
ställning till frågan som mina partivänner i utskottet gjort. Jag vill visser-
ligen medge, att denna lappmarkslagstiftning haft en ganska viktig uppgift

att fylla under gången tid, och jag menar då den tid, då de enskilda skogsägarna i de trakter, varom det är fråga, icke riktigt kunde värdesätta sina skogar. Denna restriktiva lagstiftning har säkerligen under de gångna tiderna, när man ej ägt kännedom om skogens verkliga värde, medverkat till, att en del skogsägare ej kommit att avyttra sina skogsfastigheter. Jag vill alltså nu vid behandlingen av denna fråga ge mitt villiga erkännande åt, att denna lagstiftning haft en betydelsefull uppgift att fylla.

Nu, när vi kanske, och jag kan säga säkerligen, äro i färd med att ändra denna lagstiftning i enlighet med det förslag, som av Kungl. Maj:t lagts fram, kan jag säga, att det i alla fall ligger så till, att alltefter som tiden gått, har det blivit alltmer uppenbart, att ej denna lagstiftning, som det nu är fråga om att ändra, kan tillerkännas vitsordet att ha varit en verkligt god skogsvårdslagstiftning. Det är visserligen så, att lagstiftningen har byggt på principen om uthålligt skogsbruk. Det är alldeles riktigt. Men resultatet av dess tillämpning ger tydligt vid handen, enligt mitt förmenande, att denna icke i realiteten främjat ett uthålligt skogsbruk. Det ligger i allt fall så till, att ett verkligt uthålligt skogsbruk får ej vara grundat bara på en tid av tjugu år eller den tid, under vilken en avverkningsplan gäller, utan måste vara grundat på betydligt längre sikt. Och jag menar för min del, att man ej kan förverkliga denna annars mycket goda idé på ett effektivt och förnuftigt sätt genom att, som man gjort i lappmarksskogarna, reservera gammal övermogen och skadad skog från den ena generationen till den andra. Jag tror givetvis, att den nuvarande generationen måste känna ett ganska stort ansvar för de efterkommande släkterna, och vi, som leva nu, ha icke rätt att bortslösa skogstillgångarna och ställa så till, att skogsvidderna bli alldeles kalhuggna, så att det ej återstår mycket för dem, som komma efter oss.

Men såvitt jag kan förstå, kommer icke ett kvarblivande vid den nuvarande lagstiftningen att innebära, att man på ett bättre sätt tryggar skogstillgången inom de delar av landet, som denna lagstiftning berör. Enligt mitt förmenande främjas ett verkligt uthålligt skogsbruk och en god skogsskötsel genom att man genomför en ganska stark föryngring av skogsbeståndet och alltså går in för att i betydligt större mån, än vad som skett hittills, överföra dessa skogar till mera produktionskraftiga sådana. Jag tror ej, att lappmarksskogarna kunna utgöra något undantag från den regel, som tillämpas beträffande övriga skogar. Det är visserligen så, att det råder sämre skogsbiologiska förhållanden inom stora delar av det område, där lappmarkslagens bestämmelser gälla, omloppstiden är mycket längre än i övriga delar av landet. Men jag menar i alla fall, att även för sådana trakter är det nödvändigt att få fram ett mera produktionskraftigt skogsbestånd. Jag ser sålunda det största felet hos den nuvarande lappmarkslagstiftningen däri, att den motverkar skogarnas överförande till mera produktionskraftiga sådana.

Nu torde det möjligen ligga till så, att de enskilda skogsägarna ej ha riktat sitt motstånd mot denna lagstiftning i första hand på grund av att lagstiftningen som sådan ansetts utgöra en mycket dålig skogsvårdslag, utan det kan tänkas, att det är de restriktiva bestämmelser, som förefunnits i lagstiftningen och som gjort, att de enskilda skogsägarna ansett sig ha lidit direkta personliga förluster, som utgjort största anledningen, att man så kritiserat denna lagstiftning. Det är dessa treårsutsyningar, vilka äro gällande för lappmarksskogarna, som jag anser ha i åtskilliga fall medverkat till, att det blivit rent personliga förluster för de enskilda skogsägarna, och ej minst ha dessa bestämmelser varit förlustbringande för de små enskilda skogsägarna. Jag kan nämna t. ex., att i mina trakter är det mycket svårt att få sälja virket vid dessa treårsutsyningar, därför att man har att göra med stora bolag, och de vilja ej gärna spekulera på sådana mindre avverkningar. Om de köpa, betala de i alla händelser

*Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.*

(Forts.)

Ang. lag om
vård av vissa
lappmarkes-
skogar m. m.
(Forts.)

proportionsvis åtskilligt mindre för sådana mindre avverkningar, än om man kan sälja en större kvantitet. En mindre avverkning medför ju också proportionsvis större avverkningskostnad än en större avverkning, varför det på sätt och vis är naturligt att det uppstår eventuellt mindre behållning av en mindre kvantitet.

Det är också en annan sak, som man har tyckt vara rätt så obehaglig och som man riktat sig emot, och det är, att man icke i den mån det varit önskvärt kunnat inverka på tidpunkten för försäljningarna av sitt virke. Man vet ju, att konjunkturerna växla, och man tycker, att det vore nyttigt, om man kunde få sälja virket vid en tidpunkt, då priserna äro något bättre, än de kunna vara vid ett annat tillfälle.

Det har sålunda under den tid som gått utkristalliserats en mycket kraftig opinion mot ett kvarstående vid den nuvarande lappmarkslagstiftningen, och det ligger väl kanske så till, att denna opinion kulminerade på ett alldeles särskilt sätt — det var visst 1927 — när domänstyrelsen kom fram med ett ändringsförslag, ett ändringsförslag som innebar åtskilliga skärpningar i den tidigare gällande lagen, då det bland annat i detta förslag ingick, att lövskogen skulle ingå i avverkningsplanen, ävensom en större reproduktionsskyldighet, än som är bestämd i den lag, vi för närvarande ha.

Utav vad jag sålunda nu har anfört är det ju ganska klart, att jag för min del anser, att en ändring av nu gällande lagstiftning för lappmarksskogarna är nödvändig. Och så vitt jag förstår, hysa också reservanterna den uppfattningen, att det är nödvändigt, att det skall ske en ändring. Men man önskar tydligtvis från reservanternas sida, att denna ändring icke skall bli så kraftig, som föreslås i det föreliggande förslaget. Man önskar, att man skall gå tillväga med en större varsamhet. Men jag förstår icke för min del, att därest man överhuvud taget skall gå in för en ändring i den lagstiftning, som vi nu ha för lappmarksskogarna, man då kan ta till något mindre än det, som nu avses med det framlagda förslaget. Detta innebär ju att utsyningsperioden höjes från 3 till 5 år, och då menar jag, att det icke är så förfärligt farligt, när man i alla fall kan medge, att det är nödvändigt, att det skall ske en viss förändring, och då kan man givetvis icke ta till mindre än fem år för varje utsyningsperiod, tycker jag.

Nu tror jag också för min del att de sociala verkningar, som man spår skola uppkomma genom ett bifall till detta förslag, ifrån reservanternas sida äro i ganska betydande mån överdrivna. Man går givetvis ut ifrån, att den ändring, som nu föreslås och som kommer att bli antagen, kommer att medföra en uppsjö på virke i marknaden från de enskilda skogsägarnas sida. Jag tror icke för min del, att något större antal enskilda skogsägare äro så förfärligt angelägna om att med det allra första, så att säga, sälja sitt virke till realisationspris. Jag menar också, att om det skulle visa sig, att om ganska mycket virke blir tillgängligt från de enskilda skogarna, om det sålunda blir stora utbud, så kan väl i alla händelser domänverket försöka reglera detta i någon mån; att domänverket alltså under vissa år kan sälja något mindre antal poster än det annars brukar göra.

Sedan har man gjort vissa anmärkningar på överflyttningen av dessa uppgifter från domänstyrelsen eller domänverket till skogsvårdsstyrelserna, då detta kommer att innebära vissa kostnader för staten. Det torde givetvis vara alldeles riktigt, att så kommer att visa sig vara förhållandet, men jag menar för min del i alla fall, att det måste väl finnas möjlighet att bereda anställning för ett ganska betydande antal utav de tjänstemän, som nu äro anställda i domänverket, inom skogsvårdsstyrelserna för handhavande utav de skogar, som lyda under lappmarkslagen. Jag menar i alla händelser, att just denna omständighet icke rimligen kan få utgöra anledning till att man lägger hinder i

vägen för en förnuftigare lagstiftning i det här avseendet, än den man tidigare har haft.

Jag har med vad jag sålunda här sagt velat tillkännagiva, att jag för min del anser, att man mycket väl kan gå in för den ändring i gällande lagstiftning för lappmarksskogarna, som det nu är fråga om, och jag kommer sålunda att i den föreliggande punkten rösta för utskottets hemställan.

*Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.*
(Forts.)

Herr Näslund: Herr talman, mina herrar! Som representant för de orter, som det här närmast gäller, skall jag be att få ta kammarens tid i anspråk för att säga ett par ord. Jag vill redan från början framhålla, att jag kan fatta mig ganska kort, sedan herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet tydligt och klart uttalat sig i det föreliggande ärendet, och jag vill därför i allt väsentligt ansluta mig till hans synpunkter.

Reservanterna för avslag på Kungl. Maj:ts proposition säga, att de för sin del icke kunnat undgå att ta intryck av de skäl, som framförts i motionen II: 532. Det är denna som medverkar till, att de velat gå på avslag. De beröra nu ingenting annat i sin reservation än kostnaderna för omorganisationen. Jag förmodar, att eftersom de återoppat motionen 532 i denna kammare, vilken berör detta ärende, syfta de också på vad som i motionen påpekas såsom en olägenhet, vilken skulle följa med ett bifall till Kungl. Maj:ts nu föreslagna lagändring. Jag skall be att en liten stund få stanna inför vad motionärerna anse vara en risk. Motionärerna säga på första sidan i motionen: »På grund av det för närvarande tryckta läget på trävarumarknaden ligger det i sakens natur, att de skogsägande industribolagen komma att tillgodose sitt virkesbehov i största möjliga utsträckning från egna skogar, sedan en friare dispositionsrätt över skogstillgångarna medgivits dem. De erhålla nämligen genom den föreslagna lagstiftningen ett betydande virkeskapital alldeles gratis.»

Ja, alldeles gratis. Jag har, sedan jag läst denna motion med mycken uppmärksamhet och studerat reservationen, frågat mig på vilken ståndpunkt ställer man sig, när man faller denna kategoriska påstående, att en skogsägare, som menar sig vara ensam ägare till skogen, genom att staten går in för en ändrad skogslagstiftning skulle få något gratis? Det är svårt att ingå på något bemötande, då motionärerna och ej heller reservanterna angett några grundlinjer att föra diskussionen om. En fast punkt måste man i varje fall ha att gå ut ifrån vid bedömandet av de virkesbelopp, fastighetsägarna ha rätt till, och det är, föreställer jag mig, antingen tillväxten på respektive fastigheter eller också de avverkningsbelopp, som de nu fastställda avverkningsplanerna tillerkänna skogsägarna att ta ut. Beträffande det förra spörsmålet, nämligen tillväxtprocenten på skogsfastigheterna, skulle det vara en ofantligt vidtlyftig apparat att få reda på, hur det ställer sig med den saken, och i varje fall är det mycket kostsamt. Det sannolika är, att man får utgå ifrån, att de avverkningsbelopp, som nu gällande hushållningsplaner tillerkänna ägaren att ta ut, skulle vara det han har rätt till, men det ökade avverkningsbelopp, som en ändrad lagstiftning tilläventyrs skulle berättiga honom att ta ut, skulle vara det, han får alldeles gratis.

Om detta mitt resonemang är riktigt, skall jag be att få lämna en liten bild på, hurusom dessa avverkningsplaner kunna vara ganska svävande, och hur man, jag skulle nästan kunna säga rent gissningsvis, kommer fram till ett avverkningsbelopp. Jag äger kännedom om en fastighet i en lappmarkssocken, som har en skogsareal av 939 hektar produktiv skogsmark, vars skogstillgång inventerades 1927. Fastighetens skogstillgång är alldeles utmärkt för att vara ett lappmarkshemman. Det innehåller icke mindre än 67 % 1-skog, 19 % 2-skog och 14 % 3-skog. När förrättningsmannen med ledning av utav domänstyrelsen meddelad formel, som man skall använda för att räkna ut avverk-

Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.

(Forts.)

ningsbeloppet, gjorde detta, kom han till det resultatet, att årliga avverkningsbeloppet skulle utgå med 1,269 kubikmeter per år. Men med hänsyn till den ringa skogstillgången i klass 2 och 3, sänkte han det årliga avverkningsbeloppet med 20 % till 1,015 kubikmeter. När överjägmästaren hade att granska denna avverkningsplan, kom han till den uppfattningen, att årsavverkningsbeloppet borde ökas, och han fastställde det till 1,091 kubikmeter per år. Dessutom föreslog förrättningsmannen, att genom gallringar skulle få tas ut 10,000 kubikmeter under avverkningsplanens giltighetstid, d. v. s. 20 år. Men hösten 1931 begärde fastighetsägaren en revision av avverkningsplanen, varvid han framhöll, att ytterligare nödvändiga gallringar i ungskogen icke kunde företagas, då överståndarna i gallringsskogen i överensstämmelse med planen icke fingo samtidigt avverkas. Han gjorde därför framställning om revision av avverkningsplanen och ägaren påyrkade därför, att det årliga avverkningsbeloppet skulle höjas ifrån 1,091 till 2,725 kubikmeter, vilken motsvarade 3.34 procent av virkesförrådet, varigenom 2- och 3-skogen skulle kunna uttagas på tio år. Nu inträffade det märkliga, att samma revirförvaltare, som 1927 fastställde avverkningsbeloppet till 1,091 kubikmeter, nu ansåg det lämpligt att tillstyrka en höjning. När överjägmästaren hade att taga ställning till detta, kom han till det resultatet, att avverkningsbeloppet skulle höjas från 1,091 kubikmeter till 3,782 kubikmeter per år, och därtill skulle gallringsbeloppet för indelningsperioden höjas från 10,000 till 20,000 kubikmeter. Jag skall i detta sammanhang icke uttala någon egen mening om själva förarandet vid denna hushållningsplans upprättande. Jag nöjer mig med att konstatera, att när en hushållsplan skall upprättas och enligt gällande lag lända till efterrättelse efter ett par år, i detta fall endast fem år, kan få så olika behandling och tolkning, måste jag säga, att hushållningsplanen ingalunda är den fasta punkt, omkring vilken man kan röra sig, när det gäller att bedöma det skogskapital, som skogsägaren äger rätt att disponera över. Jag tror därför att det är riktigtast, om man går ut ifrån, att fastighetsägarna äro ägare till all skog på sina fastigheter och från den utgångspunkten ordnar skogslagstiftningen på ändamålsenligaste sätt.

Vidare säga motionärerna i samma motion, att de vilja påpeka det förhållandet, att genom nu föreslagna lagändring skulle bolagen komma i en gynnsammare ställning än de enskilda skogsägarna därigenom att skogsbolagen enligt lagförslaget tillerkännas rätt att själva upprätta hushållningsplaner, om de förfoga över tekniskt kunnig personal för detta ändamål, och att de enskilda skogsägarna därigenom skulle komma att bli ställda under strängare kontroll. Jag måste säga, att så ingalunda är fallet. När en fastighetsägare genom sin tjänsteman upprättar en hushållningsplan, skall denna granskas och godkännas av vederbörande myndighet, innan den kan lända till efterrättelse. Alltså kommer den att underkastas nödig kontroll och granskning. Detta är alltså motsatsen till vad motionärerna vilja föra fram. Därtill kommer den omständigheten, att även hittills skogsägarna fått rätt att upprätta hushållsplaner själva. Men de ha icke på senare tid helt enkelt velat göra detta, därför att det blivit billigare att låta skogsstatens tjänstemän göra det. Därför menar jag, att om reservanterna skulle ha tagit intryck av detta resonemang i motionen, är det ett resonemang, som är fullständigt missvisande och oriktigt.

Vad beträffar den kostnadsökning, som skulle föranledas av en omorganisation, så vill jag, som jag sade från början, helt ansluta mig till vad departementschefen uttalat. Men därtill vill jag säga, att min uppfattning är, att det från domänstyrelsens egen personals synpunkt bör vara önskvärt, att det osäkerhetstillstånd som nu råder med det snaraste avskaffas. Jag förstår tillfullo de olustkänslor, som behärska denna tjänstemannakår, och därför vill jag

endast säga, att det förefaller mig, att det skulle vara angeläget att få detta osäkerhetstillstånd avskaffat så fort som möjligt. Jag begagnar också tillfället att uttala den förväntan, att när det kan befinnas lämpligt denna övertaliga personal vinner anställning hos skogsvårdsstyrelserna.

Det är ett annat moment, som också sammanhänger med denna ändrade lagstiftning beträffande omorganisationens antagande, som icke framkommit vare sig i propositionen eller annorledes och som jag vill beröra i detta sammanhang, och det är, att här ifrågavarande skogsägare blivit utestängda från möjligheten att belåna den växande skogen hos hypoteksföreningarna. En lagändring gjordes 1930, men den lagstiftningen avser endast de skogar, som stå under skogsvårdsstyrelsernas överinseende. Den förmånsrätt, som ligger i detta, är just i dessa tider, då det är så angeläget att få låna pengar så billigt som möjligt, ett moment, som bör göra det angeläget att få dessa skogar överförda till en sådan organisation, att det enligt författningen blir möjligt att få belåna växande skog.

I övrigt skall jag icke uppehålla mig längre vid detta ärende, eftersom vi ha anledning att återkomma till detsamma vid behandlingen av övergångsbestämmelserna. Jag skall endast begagna tillfället säga några ord beträffande sjunde paragrafen, då jag har tillåtit mig väcka en motion med förslag om ändrad lagtext. Det sätt, varpå utskottet har uttalat sig om denna min motion och Kungl. Maj:ts proposition, gör, att jag vill tillkännagiva, att jag är nöjd med den tolkning, som utskottet velat ge. Vad jag avsåg med min motion var endast att få en enligt min mening klarare formulering av paragrafen, så att den tillämpning som skett av nu gällande lag icke skulle bli möjlig. Då utskottet skriver, att det förväntar, att med en rätt tillämpning av det av Kungl. Maj:t föreslagna stadgandet i 7 § mom. 2 skogsvårdssynpunkterna komma att tillgodoses med avseende å den övermogna skogens avverkning, så är det just de synpunkterna, jag har velat få framförda.

Jag skall nu icke uppehålla tiden längre i detta sammanhang, och jag ber därför att få yrka bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Sköld: Herr talman! Herr Sandström anslög i sitt anförande vissa sentimentala toner. Han deklamerade rätt tappert om det förmynderskap, som skogsägarna i lappmarken lida under, och om den rätt, som skogsägarna böra ha att slippa undan detta förmynderskap. Och åtskilliga andra argument voro i samma stil. Jag trodde för min del, att det icke skulle vara nödvändigt att här beröra den gamla stridsfrågan, men jag vill i alla fall göra kammararens ledamöter uppmärksamma därpå, att den gången lappmarkslagen ursprungligen kom till, så skedde lagstiftningen, kan man säga, såsom en konsekvens utav en större skogstilldelning än som jordägarna annars skulle ha kommit i åtnjutande av. Man kan uttrycka saken på det sättet, att statsmakterna — jag kanske inte skall säga statsmakterna utan regeringen — vid avvittningens igångsättande på detta område hade två alternativ att välja mellan, å ena sidan att ge skogsägarna mindre skogstilldelning och icke någon skogslagstiftning och å andra sidan att ge skogsägarna större skogstilldelning och en restriktivare skogslagstiftning. Regeringen valde denna senare väg. Man kan alltså säga, att för att skogsägarna i lappmarken skulle underkasta sig en restriktiv lagstiftning, fingo de en större skogstilldelning än vad de annars skulle ha fått. Därför kan man icke säga, att skogsägarna i lappmarken ha varit utsatta för någon orättvis behandling från statsmakternas sida. Det går icke att komma och säga, att det finns någon juridisk eller ens moralisk rättighet från skogsägarnas sida där uppe att påfordra samma lagstiftning, som gäller för andra skogsägare i riket. Därför tror jag, att vi kunna lämna hela denna gamla historia ur sikte. Som herr Sand-

*Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.*

(Forts.)

Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.
(Forts.)

ström känner till, så finns det till och med rättslärda, som anse, att lappmarkslagen icke från början var en skogsvårdslag, utan att den innebar ett rent konfiskatoriskt inskränkande av äganderätten. Jag bryr mig icke om den sidan av saken och vill icke, att den skall spela någon roll i diskussionen här. Jag vill endast påpeka, att den känsla, som lappmarksbefolkningen har av att stå under förmynderskap, har ingen reell grund. Vi skola komma ihåg, att alla, som köpt sina hemman i lappmarken i denna generation, ha köpt dem under den förutsättningen, att den gällande lagstiftningen finns, så att någon ekonomisk nackdel kan man icke säga har skapats för dem.

Nu är det emellertid en annan sak, att den lagstiftning, som finns, bör avskaffas för att ur skogsvårdssynpunkt ersättas med en annan lagstiftning. I vilken grad det nuvarande tillståndet på lappmarksskogarna är beroende av lagen eller av denna lags tillämpning är naturligtvis mycket svårt att avgöra. Båda faktorerna ha spelat sin roll. Ett faktum är emellertid, som ingen vill bestrida, att skogarnas sammansättning har blivit onormal och oekonomisk, och att en omvandling av dessa skogar är ur skogsvårdssynpunkt i högsta grad aktuell. Detta bestrides icke heller från reservanternas sida. Vi önska för vår del, att det måtte bli en omändring i detta avseende.

När herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet här såsom ett argument för en ändrad lagstiftning anför, att dessa skogar ha icke varit i tillfälle att få del av statsanslag till skogsvårdsåtgärder förrän i samband med vad som skett i år, så vill jag säga, att det ju icke är alldeles riktigt. Sedan åtminstone fem år tillbaka har det ju funnits ett särskilt anslag för skogsvårdsåtgärder på lappmarksskogarna, ett anslag, som de första åren var 20,000 kronor och som därefter utökats till 50,000 kronor. Det är icke domänstyrelsens fel, att detta anslag icke blivit upptaget till ett högre belopp, utan det är regeringens fel, som trots framställning från domänstyrelsen år för år har vägrat att utöka detta anslag. Jag menar alltså, att regeringen skall icke använda det som ett argument för en ny lagstiftning.

Vad som gör att vi reservanter icke anse, att det är klokt att nu gå med på lagstiftningens ordnande i enlighet med regeringens proposition, är framför allt, som vi också ha sagt i vår reservation, sociala skäl. Det är nämligen så, att i 7 § i det föreliggande lagförslaget medgives vid avverkningsplans upprättande, att man skall få lov att avverka all äldre och skadad skog, och det är naturligtvis rimligt, dessutom all äldre skog, som är ett hinder för yngre skogs utveckling, och det är naturligtvis också rimligt, men dessutom skall man få lov att taga mogen skog i övrigt i så stor utsträckning, som med hänsyn till fordringarna på en såvitt möjligt jämn virkesavkastning kan ske. När man nu vet, att dessa skogar ha en sådan sammansättning, att ända till $\frac{2}{3}$ av skogsbeståndet består av skog, som enligt 7 § snarast borde avverkas, så föreligger otvivelaktigt den risken, att denna skog kan under en jämförelsevis kort tidsperiod bli avverkad.

Herr Näslund höll här en exegetisk utläggning om en motion. Jag tror emellertid, att vi icke skola förfalla till sådana härklyverier. Det är ju ett faktum, att skogarna i lappmarken tillhöra dels staten, och de skogarna komma icke här i fråga, dels bolag och dels enskilda. På såväl bolags- som bonde-skogarna finns det mycket skog, som, ifall det hade varit i de södra delarna eller i klimatiskt gynnsammare delar av landet, skulle kunna tagas bort med detsamma. Nu är det ju alldeles klart, att i den tryckta depressionstid, vari vi leva, komma bolagen icke gärna att köpa virkesposter av hemmansägarna, om de på sina egna skogar ha tillgång till det virke, som de behöva. Ingen kan väl bestrida, att här föreligger en otroligt stor fara för att under åren närmast efter det den nya lagen trätt i kraft komma bolagen att tillfredsställa sitt virkesbehov från egna skogar, och hemmansägarna i lappmarken komma

att stå utan möjlighet att kunna försälja sina virkesposter. Herr Näslund skakar på huvudet, men herr Näslund vet lika väl som jag, att skogsägarna själva där uppe i lappmarken ha oerhört delade meningar om vad som kan komma att ske i detta avseende. Man skall alltså icke blunda för att här föreligger en fara för att man i dessa trakter av landet kommer att skärpa den pågående krisen i mycket stor utsträckning. Därför är det enligt vårt förmenande klokare och bättre, om man kunde under en jämförelsevis lång tidsperiod avverka den skog, som bör avverkas, d. v. s. man bör taga mera hänsyn till de rent socialekonomiska förhållandena i orten än till de rena skogsvårdssynpunkterna. Man måste ju beklaga, att man icke under den gångna tiden drivit en annan politik, som kunnat medge en jämnare avverkning, så att man kommit fram till ett normalt tillstånd just nu, men när vi icke ha gjort det, är det, såvitt vi förstå, ingenting annat att göra än att underkasta sig denna utveckling, även om det skulle taga längre tid än vad som kommer att ske vid ett bifall till propositionen.

Vi reservanter äro alltså långt ifrån motståndare till en ändrad lagstiftning, och vi äro naturligtvis icke heller motståndare till att skogsvårdslagen kommer att gälla i dessa områden, då skogarna där bli sådana, att det kan vara lämpligt. Jag vill icke tro, att det kommer att helt och hållet bli den nuvarande skogsvårdslagen, som då blir gällande. Man får nog göra ett extra kapitel i skogsvårdslagen, som kanske blir lika strängt som den lag, som Kungl. Maj:t framlagt, men jag förstår mycket väl, att skogsägarna, som icke äro mer än människor, komma att känna sig mera tillfreds med att ha dessa stränga lagbestämmelser i ett särskilt kapitel i den allmänna lagen än att ha dem i en speciallagstiftning. Människorna äro nu en gång sådana, att de nöja sig mycket lättare med strängare lagbestämmelser, om de ha en dunkel känsla av att även andra plågas av samma börd. För min del är jag ingen motståndare till att dessa skogar så småningom komma under skogsvårdslagen, men vi måste naturligtvis göra klart för oss, att det även finns andra hänsyn att taga, och att man måste fråga sig, om det kan vara lämpligt att just nu taga detta steg att lägga dessa skogar under skogsvårdsstyrelserna. Det kan ju icke bestridas, att ur statsverkets synpunkt är det en ofantligt dyr affär att göra denna omläggning, och dessutom är det det verkligt tråkiga med det framlagda förslaget, att man måste säga, att de ökade kostnader, som läggas på staten, äro fullkomligt utkastade pengar. Det är pengar, som man betalar till ingen nytta.

Nu har det sagts av några av de föregående talarna, att man skall icke tro, att kostnaderna bli så stora, som beräkningarna ge vid handen. Herr Sandström menade sålunda, att skogsvårdsavgifterna kunna lätt bli större än som beräknats. Ja, herr Sandström, det sade man också, när man tog bort dimensionslagen för kustlandet, men det kom efter den tidpunkten mycket goda virkeskonjunkturer och kostnaderna för statsverket blevo ändå ofantligt mycket större än vad som varit beräknat. Man får nog också här utgå ifrån, att kostnaderna komma att bli större för statsverket än som beräknats bara i vad avser utvecklingen av skogsvårdsstyrelserna och deras påbyggnad.

Till detta kommer sedan det osympatiska faktum, att om man tar Kungl. Maj:ts förslag, så kommer man att sätta ett 70-tal personer i domänstyrelsen utan tjänstgöring och kommer att lägga på staten en extra utgift på 300,000 kronor om året för rent improduktiva ändamål. Nu hade ju herr Näslund alldeles nyss några mycket känslamma uttalanden på den punkten. Han talade tröstens ord till domänstyrelsens personal och sade, att den personal, som blir överflödigt, kan nog få anställning hos skogsvårdsstyrelserna. Herr Näslund! Denna personal i domänstyrelsen kommer icke att gå över till skogsvårdsstyrelserna. Den vill icke gå över. Naturligtvis vill den icke det. En tjänsteman, som har kunglig fullmakt eller konstitu-

*Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.
(Forts.)*

Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.
(Forts.)

torial från domänverket, går sannerligen icke över till en mindre fast anställning hos en skogsvårdsstyrelse, där han kanske till på köpet kommer att bli en i högsta grad extra tjänsteman. Hur vill man inbilla sig, att statstjänare, som sitta i statens trygga tjänstemannaställning, skulle vilja gå över? Icke tror väl herr Näslund, att vi reservertanter tycka synd om denna skogsvårdspersonal? Det är ingen, som behöver tycka synd om den, ty den har sin avlöning, vare sig den arbetar eller icke. Dem det är synd om är i första hand statsverket och skattebetalarna, som i onödan tvingas att betala ut dessa pengar. Naturligtvis är det också till skada för domänverket. Så länge domänverket måste dragas med denna övertaliga personal, så blir följden den, att alla befordringsmöjligheter bli stängda. Man kan icke bli revirförvaltare kanske förrän man är 60 år och håller på att bli pensionerad. Det kommer att bli en effektiv skötsel av domänverket, ifall vi skulle komma i en sådan situation, att förvaltningstjänsterna besattes med folk, som hålla på att bli pensionsmässiga.

Nu har herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet sagt som sin mening, att om detta lagförslag går igenom, måste man naturligtvis göra en indragningsstat, och det är ju alldeles självklart. Men om man gör det, då är man framme vid det, att för denna lags skull måste vi sätta ett 70-tal, kanske ett 80-tal människor ur funktion, utan tjänstgöring, utan arbete, utan att göra någon nytta för staten, men sin lön skola de ha i alla fall, och staten och skattebetalarna få betala. Jag menar, att detta är väl i alla fall också ett skäl, som man bör taga hänsyn till.

Jag kan för min del icke förstå annat än att det skulle vara möjligt att lösa denna fråga på ett mera smidigt sätt, även om man hade tänkt sig att bifalla det lagförslag, som här föreligger. Kungl. Maj:t har ju föreslagit, att denna lag skall gälla i tio år, och sedan skulle skogsvårdslagen komma. Nu måste jag liksom utskottet säga, att det är dock ganska oformligt att taga en lag, som skall vara provisorisk för så lång tid som tio år, så mycket mer som man har anledning antaga, att det icke torde gå att efter dessa tio år ersätta denna lag med skogsvårdslagen, såvitt man icke lägger in denna lag i skogsvårdslagen och säger, att hokus, pokus, filiokus, nu ha vi kommit in under skogsvårdslagen.

Om jag alltså går ut ifrån Kungl. Maj:ts konstruktion, att denna särslag skall gälla för tio år, vore det då orimligt att tänka sig, att domänverket finge lov att taga hand om skogsskötseln under dessa tio år, och att man under tiden försökte att i möjligaste mån avveckla domänverkets personal i sådan utsträckning, att då man kom till den tidpunkten, då skogsvårdslagen skulle gälla, man icke hade det problem, som vi nu stå inför.

Jag tror alltså, att de skäl, som reservanterna ha utvecklat, äro bärande, och att de äro av sådan beskaffenhet, att andra kammaren bör taga hänsyn till dem. Jag tror icke, att man kommer att träda skogsägarnas intresse för nära genom ett bifall till reservationen, därför att efter de utredningar, som ha skett, bör denna sak kunna lösas inom något år, och har man väntat nu sedan 1860-talet, så vore det väl icke så förfärligt, om man finge vänta ett par år till, särskilt i en tid som den, där vi nu befinna oss, då det ju inte borde vara så frestande för skogsägarna att sälja ut sitt virke, eftersom de få mycket litet för det.

Jag ber därför, herr talman, att få instämma i det yrkande, som framställts av herr Johansson i Uppmälby, d. v. s. om avslag på den föredragna paragrafen.

Under detta yttrande hade herr andre vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr Carlström: Herr förste vice talman! Jag skall icke yttra många ord i denna sak, helst som det givetvis för en sydlänning icke är så lätt att sätta sig in i förhållandena i dessa lappmarkstrakter vad gäller skogsväsendet.

Jag kan ge den siste ärade talaren rätt däri, att tveksamheten i avseende å vad detta kommer att kosta kan vara rätt så berättigad. Det är klart, att man icke undgår, att statsverket kommer att under en rätt avsevärd tid framåt få bära högre kostnader än nu för dessa skogars skötsel. Det är givetvis mycket beklagligt, om dessa domänstyrelsens tjänstemän, som det här är fråga om, icke skulle vilja gå över till skogsvårdsstyrelserna. Det kan ju också hända, att vederbörande skogsägare icke heller ha så stor lust att se dem komma dit. Jag har nämligen en känsla av att om domänstyrelsens tjänstemän här hade gått fram kanske med något mjukare hand, skulle icke skogsägarna där uppe i lappmarken ha varit så intresserade av att nu komma fram till denna lösning, som de äro.

Jag tror, att ehuru herr Sköld här lyckades att i fråga om kostnaderna verkligen lägga in så stor betydelse, vilket vi naturligtvis respektera, så ligger ändå bakom hans ställningstagande även icke så litet av vad han först i sitt anförande berörde, nämligen just det, att skogsägarna där uppe icke hade egentligen bästa rätt till dessa skogar, utan de hade kommit över dessa skogar med den underförstådda avsikten, att de för framtiden alltid skulle få vidkännas ett visst ingripande från statens sida. Jag måste för min del säga, att om jag trodde, att vad vi nu här äro i färd med att besluta, vare sig vi nu gå utskottsmajoritetens eller de borgerliga reservanternas linje, skulle leda till att skogarna där uppe skulle bli snabbt avverkade på ett sätt, som gjorde, att man skulle kunna riskera för framtiden, att skogsägarna icke hade någon skog att röra sig med, så skulle jag ej vilja gå med på detta förslag. Nu ligger emellertid saken så till, att under den regim, som varit, har ju under årens lopp en massa skog stått och ruttnat ned och faktiskt icke blivit till någon som helst nytta. Samtidigt ha dessa med gammal överårig skog bevuxna marker förhindrat, att en skogsskötsel ur god synpunkt kunnat bedrivas, därför att förnygring har icke kunnat ske i den utsträckning, som bör ske, ifall ett alltid jämnt skogsuttag skall vara möjligt. Jag tror därför — och det erkänna också de socialdemokratiska reservanternas — att det är på tiden, att någonting göres för att man i skogarna åstadkommer en annan avverkningstakt, som medger skogarnas utnyttjande i större utsträckning än vad nu sker.

Jag skall icke uppehålla mig längre vid denna sak utan bara säga några ord i avseende å vad som skiljer mellan utskottets förslag och den reservation, som jag anslutit mig till. Jag har också på den punkten varit ganska betänksam. Emellertid, när jag slutligen stannat för reservationen i fråga om provisoriet, har jag gjort det under förmenande, att skillnaden mellan utskottets förslag och reservanternas förslag icke är så synnerligen stor. Man vill ju, att den nya tillämpningen i varje fall skall prövas i åtskilliga år, i varje fall under de år, som här föreslagits som ett provisorium, för att man skall kunna utröna, om man sedan kan tillämpa den allmänna skogsvårdslagen på dessa skogar. Och jag menar, att även om man gått på utskottets linje och det hade visat sig, att den förvaltning, som nu kommer till stånd inom dessa skogsområden, pekade i den riktningen, att allmänna skogsvårdslagen framdeles kan få gälla även där, skulle detta hava blivit fallet. Jag menar, att skillnaden icke är så synnerligen stor. Men då det lär vara för dessa lappmarksskogars ägare av synnerligen stort, kanske i viss mån av mera psykologiskt intresse att få det på hand, att efter tio år skall, om man visar sig kunna sköta skogarna, detta gå för sig och den allmänna skogsvårdslagen införas, så har jag icke velat motsätta mig detta. Men skulle det bliva så, att det visar sig, att när de tio åren gått, förhållandena icke utvecklats så, att den allmänna

*Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.*
(Forts.)

Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.
(Forts.)

skogsvårdslagen kan tillämpas, bör icke riksdagen känna sig bunden att taga den.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den föredragna punkten och den reservation, som herr Sederholm med flera avgivit.

Herr Lundquist i Rotebro: Herr andre vice talman! Endast några få ord.

Då jag jämte ett par kamrater i kammaren i en motion yrkat avslag på det kungl. förslaget, så berodde detta på det dunkel, som omgav kostnaderna och kostnadsberäkningarna. Och jag måste säga, att det utskottsutlåtande, som vi sedan fått, icke helt skingrat ovisheten på detta område.

Utskottet vidgår, att betydande merkostnader förorsakas av den föreslagna överflyttningen av tillsynen från domänverket till skogsvårdsstyrelserna; och utskottet uppskattar självt kostnadsökningen till cirka 300,000 kronor per år. Nu skall jag för min del icke alls tvista med utskottet om beloppets storlek. Jag vill emellertid fästa uppmärksamheten på, att domänstyrelsen dock har kommit till en högre kostnadsökning och att statskontoret har godtagit denna högre kostnadssiffra. Jag vill dessutom framhålla, att statskontoret i sitt yttrande också sagt, att kostnaderna för den nya organisationen blivit så lågt beräknade, att i en icke avlägsen framtid ökade krav på bidrag av statsmedel komma att framställas. Detta vittnar om, att vi hava att emotse ännu större kostnadsstegring för det allmänna än vad man nu räknar med.

Jag vill också erinra om, att statskontoret just med hänsyn till den icke oväsentliga ökning av statens kostnader, som skulle följa med ett bifall till propositionen, för sin del avstyrkt framläggande av förslag till innevarande års riksdag och att statskontoret därvid stött sig på det cirkulär, som regeringen utfärdade i somras om iakttagande av den allra största sparsamhet vid uppgörandet av budgetförslaget. De invändningar, som statskontoret sålunda gjort mot förslaget, avfärdar emellertid herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet lätt och lekande med ett påpekande, att det alls icke är fråga om anslag i år: i år gäller det bara att få godkänd lagstiftningen; nästa år skola vi återkomma till, vad det kan komma att kosta. Jag måste säga, att detta sätt att resonera från departementschefens sida verkar i hög grad förvånansvärt, särskilt i dessa tider. Jag skulle f. ö. vilja rikta en blygsam fråga till departementschefen, om han tror, att det statsfinansiella, det budgetära läget är bättre nästa år än vad det är i år. Då hava vi ju all anledning att känna glädje. Men jag vill samtidigt konstatera, att den uppfattning, som jordbruksministern i så fall har, står i den bjärtaste kontrast mot den uppfattning, som vi eljest dag ut och dag in få höra från regeringsbanken, fast från en annan regeringsledamot. Och nog kan man väl också ha anledning fråga sig, hur de olika ämbetsverken skola uppfatta direktiv från regeringshåll, när såsom i detta fall ett ämbetsverk just under åberopande av vad regeringen sagt iakttar den största återhållsamhet och sedan får höra från regeringen själv, att dess betänkligheter ha ingenting att betyda.

Då man sålunda nu föreslår, att riksdagen här skall gå in för en ny organisation utan att samtidigt få reda på, vilka kostnader denna organisation drar med sig, tycker jag, att man har rättighet att fråga, om detta tillvägagångssätt är riktigt. Här resonerades under det förra ärendet mycket om nödvändigheten att spara, och man var då på vissa håll mycket angelägen till och med om att riksdagen skulle gå ifrån tidigare beslut och riva upp det hela med hänsyn till det statsfinansiella läget. Detta var omöjligt, därför att riksdagen redan för hårt hade engagerat sig. Nu är det åter meningen, att riksdagen skall engagera sig för en ny organisation. Nu hava vi möjlighet att säga nej. Men nu skall det icke resoneras om kostnaderna utan först nästa år — och då är det för sent att göra något, såvitt jag förstår. Det förefaller verkligen

som om en närmare utredning om kostnaderna vore starkt påkallad innan riksdagen binder sig. Jag kan icke heller finna, att, om en ändrad lagstiftning är nödvändig och om det är nödvändigt att få större smidighet m. m., detta ovillkorligen måste gå till på det sätt, som är ifrågasatt. Jag kan icke förstå annat än att en större smidighet är närmast beroende på, hur lagen ser ut, och icke på, huruvida det är domänverkets eller skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän, som hava med lagens tolkning och med lagens handhavande att skaffa. Jag anser alltså, att det funnits och finnes alltjämt mycket starka skäl för en utredning, sådan som den vi i vår motion begärt. Och jag endast kan beklaga, att man icke inom utskottet velat skänka större beaktande åt de ekonomiska konsekvenserna av det förslag, som utskottet självt förordar.

Som frågan ligger till, herr andre vice talman, skall jag avstå från att göra något yrkande.

Herr *Christenson* instämde häruti.

Herr *Lindman*: Herr andre vice talman! Jag skulle beträffande denna fråga vilja säga, att det torde vara givet, att vi äro ganska allmänt överens om, att en del förändringar beträffande skötseln och handhavandet av dessa skogar i lappmarken är av behovet påkallad. Det tror jag, att man var ganska överens om, när denna fråga behandlades i riksdagen förra gången, fastän den då hänsköts till en utredning, den utredning, som nu föreligger. Jag skall icke gå in på skälen, varför det behöves göras förändringar: de äro angivna här, och ha utvecklats i herr statsrådets och chefens för jordbruksdepartementet anförande. Det är ju den anhopning av gammal övermogen skog och delvis skadad skog, som icke kunnat tagas ut och som därför bör efter rationella grunder uttagas. Den uppfattningen hade jag, när vi förra gången behandlade frågan här i riksdagen, att en sådan uttagning av den gamla skogen måste ske och borde ske under en viss övergångstid, vilken dock icke finge tilltagas allt för kort.

Emellertid har man nu talat om här, att man är så missbelåten med det sätt, på vilket förhållandena hava blivit omhändertavda i lappmarken; och man har klagat över, att här finnes en särslagstiftning, som skogsägarna där uppe i de bygderna äro underkastade. Och man har sagt, att det finnes ingen anledning att hava en särslagstiftning där mera än för andra skogsägare i övriga delar av landet. Vi hava emellertid tidigare haft särslagstiftningar på olika områden. Jag erinrar till exempel om gotlandslagen, om västerbottenslagen och så vidare. De hava varit betingade av säregna förhållanden. Och man lär väl ändå icke kunna annat än giva mig rätt i att åtminstone i vissa ganska stora områden, särskilt i norr och väster av lappmarkerna, är en särslagstiftning av behovet påkallad. Och en särslagstiftning komma vi ju nu här också att få. Men när man talar om, att man varit missbelåten med det sätt, på vilket domänstyrelsen handhaft sitt uppdrag i detta fall — eller, för att tala med den förste talaren i dag i denna debatt, som sade, att icke han vore ledsen men att man där uppe vore ledsen på domänstyrelsen — så vill jag, herr talman, dock framhålla, att det beror ju icke bara på den, som handhar skötseln av skogarnas utstämpling och så vidare, utan det beror även på den lagstiftning, som ligger till grund för det sätt, på vilket han har till åliggande att utföra sitt uppdrag, när han gör dessa utstämplingar. Lagstiftningen i och för sig har ju varit sådan, att utsyningsväng varit anbefallt: det har varit utsyningsväng enligt lag, och det hava vederbörande revirförvaltare och deras assistenter varit nödsakade att hålla sig till. Sålunda menar jag, att man får icke bara klandra domänstyrelsens tjänstemän för deras sätt att handhava detta uppdrag.

När man nu emellertid går att avlägsna dem från detta och lägger det helt

Ang. lag om
vård av vissa
lappmarkes-
skogar m. m.
(Forts.)

under skogsvårdsstyrelserna, har det uppkommit fråga om, vad man skall göra med de övertaliga tjänstemännen i skogsstaten. Och därvid skulle jag säga, att det blir naturligtvis nödvändigt att göra en omläggning av reviren; och propositionen talar ju också om, att man måste indraga några revirförvaltar-tjänster. De komma att upphöra. Jag vill då blott säga det, att när man gör detta, får man i alla fall taga den hänsyn även till dem, som äro tillsatta på förordnande. Det finnes exempelvis — jag har tittat efter i statskalendern — tillförordnade revirförvaltare, som äro uppe i en ålder av 40—45 år. Det är möjligt, att någon av dem har ordinarie tjänst i övrigt, men de flesta torde icke hava det. Nu kan det hända, att man tar bort de äldre revirförvaltarna och sätter dem på indragningsstat och fyller deras platser med dem, som varit tillförordnade. Men det torde vara nödvändigt för Kungl. Maj:t att se till, att innehavarna av de revirförvaltarbefattningar och bevakningstjänster, som i avvaktan på lappmarkslagens tillkomst varit tillsatta på förordnande, icke lämnas vind för våg. Ty det är ingalunda säkert, att de komma att bli va anställda av skogsvårdsstyrelserna. Beträffande det har icke Kungl. Maj:t möjlighet att utöva någon inverkan.

Jag ville framhålla vidare, att utövningen av skogsskötseln har icke varit beroende bara på föreskrifter utan den har också varit beroende på, att våra insikter ökats under de sista tjugu åren, att insikterna eller låt mig kalla det den moderna skogsskötseln gått framåt, så att man nu ser denna sak på ett annat sätt än före denna tid. Det får man också taga hänsyn till, när man bedömer det sätt, på vilket skötseln av lappmarksskogarna blivit handhavd. Jag påpekar till exempel, att i lappmarkslagen, sådan den ännu existerar, finnes ingen reproduktionsskyldighet föreskriven. En revirförvaltare har icke haft möjlighet att hålla en skogsägare till att reproducera marken. Nu kommer detta att bli avhjälpt i den lag, som kommer till stånd.

När emellertid Kungl. Maj:t i det föreliggande avgörandet haft att välja mellan de två förslag, som förelegat, majoritetens förslag och minoritetens förslag, så må jag ju säga, att det är med tillfredsställelse, som jag ser, att Kungl. Maj:t följt minoritetens förslag i allt huvudsakligt. Ty det är endast i vissa mindre, kanske obetydliga detaljer, som man frångått det.

Vid en jämförelse mellan dessa båda förslag — det kunde kanske vara onödigt att tala om dem här — finner jag sålunda på vissa punkter minoritetens förslag bättre. Jag anser nämligen, att det är bättre att terminologiskt använda benämningarna »yngre skog» och »äldre skog» liksom i lagen om vård av enskilda skogar. I stället använder majoriteten benämningarna »icke mogen skog» och »mogen skog». Jag vill vidare säga, att när man i majoritetens förslag uttalat sig för, att jämnheten i avkastningen skulle vika för skogsvårdskravet, så har minoriteten motsatt sig detta; och detta minoritetens uttalande anser jag är lyckligt. Minoriteten har ju i alla fall gjort vissa undantag. Den framhåller, att det naturligtvis icke kan gälla undantagslöst. — Den säger, att »uppmärksamhet måste ägnas åt, att skog, som genom att kvarstå avtager i användbarhet, må komma till avverkning hastigare än lappmarkslagen av dess handhavare ansetts medgiva».

Och slutligen hade man i fråga om utsyningen uti majoritetsförslaget ställt sig på den ståndpunkten, att utsyning skulle äga rum, där föryngringssvårigheter inträda, under det att minoriteten föreskrivit utsyning såsom regel för vinnande av en enklare och effektivare kontroll.

Det är ju i dessa trakter så, att svårigheterna med föryngringen kunna vara stora. De biologiska förhållandena äro mycket växlande för olika trakter. De äro särskilt svåra, som jag nyss nämnde, beträffande vissa delar av lappmarken, vilket helt naturligt ställer stora krav på utstämplingen. När man läser i den kungl. propositionen, vad i den vägen anförts av jägmästare Wibeck,

som skött norrlandsavdelningen i Skogsförsöksanstalten under 16 års tid och som kanske är mest förtrogen av alla med dessa förhållanden, finner man, att han framhåller alldeles särskilt, att det är svårt att skilja på svårförnygrade och icke svårförnygrade områden därför, att de ligga om varandra. Han talar rent av om, att de ofta på ett mosaikartat sätt omväxla.

*Ang. lag om
vård av vissa
lappmarksskogar m. m.*
(Forts.)

Jag är sålunda, när jag nu kommer att giva min röst åt utskottets förslag, tillfredsställd med, att den rösten kommer att givas på det sättet, att jag främjar det förslag, som blivit framlagt av Kungl. Maj:t i överensstämmelse med minoritetens förslag.

Jag skulle vilja uttala den förhoppningen, att när nu skogsvårdsstyrelserna gå att övertaga värvet med att taga hand om lappmarksskogarna, det icke måtte komma att bliva till alltför stor olägenhet från andra synpunkter för skogsvårdsstyrelserna. Jag skulle föreställa mig, att domänstyrelsen och dess tjänstemän icke äro så otillfredsställda med att slippa ifrån detta arbete, för vilket de hava rönt föga tack. När sedermera — kanhända om någon tid längre fram under riksdagen — man från domänverket även kommer att taga bort de ecklesiastiska skogarna, har man kvar för domänverket att sköta endast statens skogar i egentlig mening. Då får det ägna sig åt det uppdraget och det arbetet. Jag föreställer mig, att de ecklesiastiska skogarna icke komma att läggas under skogsvårdsstyrelserna. Jag hoppas livligt, att de icke komma att föras dit. Då förmodar jag, att det kommer att bliva en organisation med stiftsintendenter, sålunda enligt Kungl. Maj:ts förslag. Då få vi en tredje organisation, som kommer att omspänna hela landet, så att vi komma att få tre organisationer, vilka naturligtvis förr eller senare få — och måste få — sina överstyrelser.

Emellertid har jag ingen anledning att nu gå in på de ecklesiastiska skogarna — vi återkomma ju till dem längre fram — och heller ingen särskild anledning att ingå på skogsvårdsstyrelsernas ställning till desamma, emedan den strömning, som däruppe gjort sig gällande beträffande dessa förhållanden, ju är så stark, och man ju lever i en sådan trosförvisning om, att bara man får den nya lagen och slipper ifrån domänstyrelsens förvaltning, skall man bli tillfredsställd och belåten. Jag hoppas, att de herrar, som talat så varmt för detta, också skola bli belåtna, och att skogsvårdsstyrelserna skola bli dem till större tillfredsställelse än domänstyrelsen varit under de tidigare lagbestämmelser, som varit rådande.

Jag har endast, herr andre vice talman, velat yttra detta och har intet yrkande annat än det, som innefattas i statsutskottets förslag.

Herr **Strindlund**: Herr andre vice talman! Jag hade tyvärr icke tillfälle att höra hela det anförande, som hölls av statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, men jag hörde en del. Jag hörde bl. a., att han rest i lappmarkerna, och att han var förvånad över, vad som fanns däruppe. Det tycks ha gått honom som det gått så många andra — han har tydligen icke sett skogen för bara trän. Därför tror jag mig nödsakad att erinra herr jordbruksministern om det förhållandet, att vi ha icke bara lappmarksskog, det finns också andra än de, vilka ha sin skog under lappmarkslagen. Även dessa ha ju intresse av sammanknipningen med denna fråga, och eftersom de äro så betydligt övervägande i antal, är det icke riktigt att helt förbise deras intressen.

Man har här talat om — det hörde jag också, att jordbruksministern var inne på — att en rationell skogsvård skulle ge ökade arbetstillfällen.

Härtill vill jag för det första säga, att rationell skogsvård icke får bli något självändamål utan vad man genom en rationell skogsvård väl närmast vill åstadkomma är att genom densamma öka inkomsterna ifrån skogen, såväl för den enskilde som för landet i dess helhet. Men då måste man också ovillkor-

Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.
(Forts.)

ligen knyta ihop den rationella skogsvården med avsättningsfrågorna, det kan man icke komma förbi. Jag vill verkligen fråga, hur pass mycket som är gjort åt dessa frågor, när det gäller de enskilda. Hur pass rationellt är den saken ordnad nu? — Huruvida arbetstillfällena i sin helhet komma att ökas genom en rationell skogsvård uppe i lappmarkerna, är jag icke övertygad om. Då allt kommer omkring, kanske det blir så, att de övriga, som icke ligga under lappmarkslagen, ej få möjlighet att sätta sina arbetare i arbete i en rationell skogsvård, just genom att man kanske fråntar dem de inkomster, som de eljest skulle ha.

Herr jordbruksministern var också inne på, att det ur social synpunkt icke skulle föreligga någon våda med detta förslag. Jag får bekänna, att jag var överraskad att höra denna synpunkt framdragas. Det är sålunda i alla fall så, att det genom detta förslag skulle kunna uppstå vissa sociala vådor. Den sociala vådan skulle väl, enligt vad jag kan tänka mig, bestå däruti, att man för att hjälpa ett mindretal jordbrukare till en fördel, som de icke förut haft, skulle åstadkomma olägenhet för ett betydligt större antal jordbrukare. Det är väl ändå så, att denna jordbrukargrupps intressen, som vi här tala om, icke kunna ses alldeles isolerade. De äro i minoritet t. o. m. bland Västerbottens jordbrukare, och inom exempelvis Västernorrlands län ha vi över 13,000 skogsägare.

Jag skulle emellertid vilja ge det erkännandet, att förslaget om ny lappmarkslag för varje gång betydligt förbättrats. I fråga om själva lagen har jag egentligen icke så mycket invändningar att göra, sådan den nu utformats, blott det vore andra tider och andra konjunkturer. Det är för mig det avgörande i detta fall. Man kan dessutom icke heller komma ifrån, att så länge dessa jordbrukare totalt ha förbisett betydelsen av att skaffa sig en organisation för att tillvarataga de intressen de ha vid avsättningen av virket, kommer denna försäljning att ske fullständigt planlöst, och därmed komma de också att bli ett mycket lättfångat byte i skogsköparnas händer.

Det är därför jag måste fastslå, att även om detta lagförslag i sig självt har betydliga förbättringar och fördelar i jämförelse med vad som förut föreslagits, är tidpunkten sådan, att jag för min del icke nu kan avgiva min röst för detsamma. Vi få vänta, tills vi kunna ha något så när trygghet för, att icke detta lösgörande av lappmarksskogarna skall medföra blott en ytterligare komplicering av skogsbrukets avsättningsproblem.

Jag vill erinra om, att det ju för närvarande är så, att det ej endast är dåliga priser på trävarorna, utan att det också är alldeles omöjligt att överhuvud taget sälja något. — Vi ha flottningsschefen från Ångermanälven närvarande här i kammaren, och han har upplyst mig om, att man anmält till flottning för instundande säsong blott ungefär 50 % av det normala. Då förstå väl ändå herrarna, att om man nu räknar med dels en uppsamlad och sparad del av den normala avverkningen plus lösgörandet av detta, som vi icke förut hade räknat med, detta kommer att betydligt försvåra en återhämtning av priserna. Det är också därför, som det hade varit lämpligare att vänta, tills man verkligen sett, att det icke föfunnits någon risk för marknaden att nu lösgöra ifrågasvarande skogstillgångar.

Jag tror inte så mycket på en hel del av de yttranden, som gjorts av motsatt innebörd. Styrkan av dessa argument fick man ju erfara, redan då vi för några år sedan hade att ta ståndpunkt till en detta spörsmål närstående fråga. Då sades det, särskilt ifrån bolagsrepresentanterna här, att vad industrien framför allt behöfde, det var timmer, timmer och återigen timmer. Hur har det nu gått? Jo, vi få inte sälja ens om vi skulle vara villiga att sälja till blotta avverkningskostnaden i vissa fall.

Jag har alltså, herr talman, egentligen ingenting i princip emot lagen sådan

den föreligger, men tidpunkten är så illa vald, att jag för min del med hänsyn till övriga skogsägande jordbrukares intressen icke för närvarande kan ge min röst åt detta förslag.

*Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.*

(Forts.)

Herr Grapenson: Herr talman! Debatten i detta ärende har redan pågått så länge, att ett vidare ordande i ärendet är överflödigt. Det rent sakliga har framhållits såväl från det ena hållet som det andra. Det, som talar för utskottets förslag, är sagt och det, som motiverar den motsatta uppfattningen, är också framfört med all skärpa och tydlighet. Jag ansluter helt och fullt till vad herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet nyss uttalat. Men jag vill dock såsom representant för de bygder, vilka detta lagförslag närmast gäller, ytterligare uttala min tillfredsställelse över, att även den lappländske skogsägaren nu äntligen synes bli myndigförklarad, ty jag är medveten om, att det beslut, som riksdagen nu går att fatta — detta beslut lär nämligen, jag förutsätter det, gå i enlighet med de linjer, som Kungl. Maj:t och utskottet utstakat — kommer att väcka odelad tillfredsställelse bland bondebefolkningen och skogsägarna i den bygd, det här är fråga om.

Men när jag sade, att denna befolkning blir myndigförklarad, är jag också på det klara med, att det arbete, den uppfostran och tillsyn, som utövats av domänverkets personal, trots allt klander och trots de missgrepp, som kunnat begås, dock varit av stort värde. Det synes mig därför riktigt, att vid detta tillfälle lämna ett tacksamt erkännande för handhavandet av denna mången gång tunga och i mer än ett avseende grannliga uppgift.

Arbetet har dock, som jag nyss sade, varit ett undervisande, ett uppfostrande och ett kontrollerande värv för det allmännas bästa. Genom detta arbete hava också de skogsägare, det nu är fråga om, tillvunnit sig den insikt i skogens värde och i dess skötsel, att den frihet, som nu lämnas dem av statsmakterna, utan större våda kan anförtros åt ifrågavarande skogsägare. Det är domänverkets tjänstemän, vilka i hög grad medverkat till denna goda utveckling, som nu föranleder, att vi kunna lämna vår röst åt det kungl. förslaget och bereda skogsägarna en friare och självständigare ställning i fråga om deras egendom.

Jag vill med dessa ord, herr talman, lämna min anslutning till den reservation, som är framförd av herr Sederholm m. fl., vilket ju också innebär ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Näslund: Herr talman! Endast några få ord med hänsyn till den fremskridna tiden. Herr Sköld sade, att jag i mitt förra anförande gjort en exegetisk utläggning av denna fråga. Jag lovar, att nu icke göra det.

Herr Sköld gav mig intet svar på de frågor, jag framställt, utan höll fortfarande fast vid, att skogsbolagen icke skulle köpa av enskilda utan avverka från sina egna skogar, när priserna bli dåliga. Herr Sköld, förhållandet är, att för närvarande ingen människa kan förutse, hurudan prissättningen kommer att bli på virke i framtiden och därför faller omdömet olika både hos skogsbolagen och de enskilda skogsägarna. Det finns bolag, som resonera så här: nu är skogen på rot billig, nu köpa vi. Andra resonera så här: ingen vet, hur det kommer att utveckla sig i framtiden för oss. Främmande faktorer kunna inverka på trävarupriserna på världsmarknaden. Därom veta vi emellertid ingenting. Vi fortsätta som vi gjort hittills och köpa en viss del av timmerfångsten och avverka en del av egen skog. Återigen andra, exempelvis enskilda, resonera: nu är skogen så billig, vi sälja inte utan vänta.

Herr Sköld, vi hålla oss väl närmast sanningen, om vi säga: här *kan* ingen fälla något omdöme om huru förhållandena komma att utveckla sig i framtiden, varken för enskilda eller bolag. Vad vi därför skola ha till utgångspunkt är att se till, att vi få en ändamålsenlig skogslagstiftning, för här ifrågavarande

Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.
(Forts.)

de områden och vars resultat leder till en rationell skogsskötsel och en god skogshantering. Vem som sedan kommer att dra den större fördelen av detta — bolagen eller enskilda — är ju svårt att för dagen avgöra. Jag menar dock, att vi icke skola låta ovidkommande moment vilseleda för stunden.

Om herr Lindman varit närvarande i kammaren, skulle jag sagt honom, att jag icke är lika glad som han, att Kungl. Maj:t tagit upp minoritetens förslag och på detta byggt proposition och förslag till ny skogslag varom här är fråga. Men med hänsyn till den långt framskridna tiden och med vetskap om att det icke gagnar saken, skall jag icke här upptaga någon debatt om detta, ehuru väl det är ganska frestande, då jag tillhört den s. k. majoriteten. Däremot är jag glad åt, att herr Lindman yrkade bifall till utskottet, och jag skall i detta sammanhang passa på att säga, att uti den förhoppning, herr Lindman uttalade om, att vi skulle bli nöjda, kan jag instämma. Men jag vill också fästa uppmärksamheten vid, att jag under dagens debatt icke riktat någon kritik mot domänstyrelsens tjänstemän. Detta tycker jag är att tala om den snö, som föll i fjol. Men jag vill tillägga, att jag lärt känna många av domästyrelsens tjänstemän som utmärkta präktiga tjänstemän. Det finns naturligtvis andra, som äro benhårda byråkrater, som icke ha min välsignelse och mitt gillande. Jag tänker, att detsamma är förhållandet kanske inom skogsvårdsstyrelserna, och om någon tror, att jag skulle vara någon beundrare av skogsvårdsstyrelsens tjänstemän och att jag skulle anse dem för änglar, vill jag säga, att då har man misstagit sig. Men jag vill också säga, att den konstruktion, som domänstyrelsen har, och i den anda nu gällande lag har tillämpats, detta icke kunnat leda till annat än det resultat, som föreligger, nämligen en icke ändamålsenlig skogsskötsel.

Men jag vill, eftersom kritiken mot domänstyrelsens tjänstemän indragits i debatten, för min del säga, att jag här tar avstånd från denna kritik. Mycket kan vara berättigat, men mycket är säkerligen överdrivet, och i varje fall skall man icke rikta denna kritik mot tjänstemännen personligen.

Till sist skall jag be att få säga några ord till herr Strindlund. Jag skall icke bli långrandig. Jag har hittills med jämnmot tagit del av det motstånd, som rests mot en friare skogslagstiftning för dessa områden. Men när man ifrån lantbrukarhåll, som stå lappmarksområdena så nära som herr Strindlund, får höra ett sådant av den rena klassegoismen betonat resonemang, då blir åtminstone jag upprörd. Menar verkligen herr Strindlund, att det är rimligt att påkalla riksdagens medverkan för att uppehålla en orättfärdig lagstiftning inom lappmarkerna för att de skogsägare inom andra områden, som under alla tider fritt förfogat över sin skog och fått sälja och realisera den, när konjunkturena varit goda, skola i fortsättningen åtnjuta denna förmån. — Och är det meningen, att lappmarksskogarna tiderna igenom skola utgöra någon sorts reservoar till förmån för de friare områdena, är det värdigt att då påkalla riksdagens medverkan till att uppehålla en sådan lagstiftning? Att något dylikt kan komma från bondeförbundshåll, däröver blir jag upprörd.

Jag ber om ursäkt, herr talman, men jag kan inte låta detta orättfärdiga resonemang få oemotsagt passera.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet **von Stockenström**: Herr talman! Jag skall icke säga många ord. Jag skall endast med anledning av herr Skölds yttrande säga det, att skulle man följa herr Skölds linje, så måste man vänta, jag vet icke hur länge man skulle vänta — man får icke vidtaga denna åtgärd under en lågkonjunktur utan skulle vänta till en högkonjunktur. Herr Sköld menar, att i en högkonjunktur är det mindre risk att det kastas ut

en massa virke i marknaden. Jag är av fullkomligt motsatt uppfattning — naturligtvis är risken större under högkonjunktur, att skogsägarna avverka så mycket de kunna och som de kunna få rätt till. Sedan ville herr Sköld också, att man skulle vänta tills staten finge större inkomster. Ja, det hoppas vi väl alla, att det skall komma bättre tider, men nu veta vi icke, hur läget blir 1934 och följande år. Det kan hända, att det blir bättre tider då. Jag tycker knappast, att på de skäl herr Sköld anförde man har anledning skjuta på vidtagande av reformen. Herr Sköld var i princip med om, att tillsynen över denna lag skulle överföras till skogsvårdsstyrelserna, och jag vill då säga, att skola vi i en framtid komma därhän, att 1923 års skogslag blir gällande, så tror jag, att det är önskvärt, att skogsvårdsstyrelserna så fort som möjligt få hand om skogarna i dessa trakter.

Till herr Strindlund skall jag icke säga mycket efter den enligt min mening mycket välförtjänta avbasning, som herr Strindlund fått av herr Näslund. Herr Strindlund började med att tala om min resa i lappmarken och sade något om att jag icke sett skogen för bara trän där, men han motiverade icke detta närmare. Jag förstod icke vad han syftade på, och jag tror icke heller att någon annan i kammaren förstod det. Jag förstod icke heller från början vart herr Strindlund ville komma, men så småningom kröp det fram, att det var rena konkurrenssynpunkter, han unnade icke lappmarksbönderna att sälja sin skog och bjuda ut den i marknaden. Han var rädd att det skulle trycka priserna. Jag vill säga såväl till herr Strindlund som till herr Sköld, att risken är väl ändock mindre under en lågkonjunktur än under en högkonjunktur med bättre priser, då det kan befaras, att kanske alltför stora virkesmängder kastas ut i marknaden.

Om jag kanske icke blivit fullt så upprörd som herr Näslund blev — jag är ju icke lappmarksbo — vill dock jag för min del säga, att jag icke kan neka till att jag hade en känsla av stark beklämning, när jag hörde herr Strindlunds anförande.

Herr Sandström: Herr talman! Jag skall endast be att få rikta ett par repliker till herr Sköld. Herr Sköld sade, att han ansåg, att de ökade kostnader, som skulle uppkomma, icke skulle vara till någon nytta. Men är det icke till någon nytta, om man kan åstadkomma bättre skogsvård på så väldiga områden, som det här är fråga om? Jag tycker, att de äro väl motiverade, de ökade kostnader som uppstå. Herr Sköld nämnde, att det var fullständigt i onödan, som dessa pengar kastades bort, men kan det vara i onödan, om man bereder mera rättvisa för skogsägarna på andra sidan av den geografiska linje, som kännetecknar lappmarksgränsen. Det kan icke vara onödigt, detta. Och sedan sade herr Sköld, att det rådande tillståndet pågått så länge — ett sextio-tal år — att man utan skada kunde ramla på ännu några år på samma vis. Detta är precis samma argument, som man kan komma fram med mot alla her-rar socialdemokraters reformförslag. Men jag tycker för min del, att det är ett rätt utnött motiv och att anföra detsamma i nu förberörda ärende synes mig föga verkningsfullt. Herr Sköld sade, att lappmarksskogsägarna på sin tid fått större skogstilldelning genom att de förmåtts gå in på, att det skulle bli en viss restriktiv lagstiftning rörande deras skog, så att de icke skulle få full dispositionsrätt över densamma. Det är möjligt, att herr Sköld har rätt där. Jag hade icke reda på den saken, men genom att dessa skogsägare varit underkastade denna restriktiva lagstiftning så länge, har avkastningen på dessa skogar, som de fingo, blivit så obetydlig under en lång tidsperiod, att de redan där fått lämna tillbaka en del av den förmån som de möjligen fingo, då de erhö-lo större skogstilldelning. I varje fall kan man nu icke säga, att skogsägarna i lappmarken hava mera skog än vad de behöva för sina hemman, och man kan

*Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.*
(Forts.)

Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.
(Forts.)

icke med skäl påstå, att de blivit för lyckligt lottade i det avseendet. De behöva minsann den skog de blivit tilldelade.

Beträffande herr Strindlund så vill jag endast livligt och hjärtligt instämma i de vänliga ord, som sades till honom, dels från herr Näslund och dels från herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet.

Herr Sköld: Herr talman! Endast ett par repliker till de båda sista talarna. Man kan icke förstå herr Näslunds indignation på annan grund, än att han levt sig in i den falska föreställningen, att lappmarksbönderna blivit orättvist behandlade. Det är icke alls på det sättet, att den föreslagna lagstiftningen innebär, att lappmarksbönderna skulle få sin rätt, utan den nya lagstiftningen innebär, att lappmarkens skogsägare skola få en förmån, som de icke förut hava haft. Och jag tycker uppriktigt sagt, att det är icke så märkvärdigt, om man liksom herr Strindlund känner sig en liten smula rädd för de konsekvenser, som kunna komma av att man ger dessa skogsägare den förmånen i de prekära tider, vari vi nu leva.

Herr Näslund har sagt här, att det kunde vara så olika meningar om, huru bolagen komme att göra. Med den kännedom jag har om bolagens möjligheter att finansiera sina affärer, så har jag den grundade anledningen att antaga, att under den närmaste framtiden tvingas bolagen att ge ut så litet pengar som möjligt. De bli helt enkelt piskade därtill, och följaktligen komma de att så långt det är möjligt taga skog på egen mark, ty det medger för dem att slippa ett kontant utlägg.

Till herr Sandström skulle jag vilja säga, att herr Sandström företräder närmast bolagen, och herr Sandström säger, att avkastningen på lappmarks-skogen blivit obetydlig. Jag tror, att alla i denna kammare veta, att avkastningen från bolagens skogar i lappmarken har varit relativt gynnsam i förhållande till de priser, som bolagen betalat för dessa skogar. Till sist vill jag också säga till herr Sandström, att herr Sandström måste väl ändock medge, att det är kostnader till ingen nytta att sätta folk på indragningsstat och ge dem löner utan att av dem fordra arbete.

Herr Strindlund: Herr talman! Jag vill bara i anledning av vad herr Näslund sade påpeka, hurudant läget är. Herr Näslund säger, att jag påkallat riksdagens medverkan. Jag påkallar ingen medverkan alls just nu, utan jag kan i princip godkänna det föreliggande förslaget, men jag anser, att förslaget icke bör antagas i de tider, som nu äro.

Herr jordbruksministern framhöll, att mina synpunkter skulle vara rena konkurrenssynpunkter. Ja, kanske de kunna betecknas som sådana. Men hurudant är förhållandet i verkligheten? Jo, med detta förslag vill man ge lapplandsbönderna en fördel, som de icke tidigare haft, samtidigt som andra skogsägare leva under sådana förhållanden, att knappast några andra än de, som själva levat ibland dem, veta, huru det verkligen är. Det får stå för herrarnas egen räkning, om ni nu vilja kalla det för konkurrenssynpunkter, då jag här velat framföra nära nog ett verkligt nödrop från dessa enskilda skogsägare. Jag har endast velat uttala, att om herrarna verkligen äro intresserade för deras förhållanden, skola ni åtminstone icke försvåra läget för dem.

Herr Näslund: Herr talman! Jag skulle icke svarat herr Strindlund, om icke min tystnad kunde misstolkas. Jag skall ge herr Strindlund rätt i, att vi skola dela marknadens möjligheter att sälja virket. Och vill herr Strindlund — om våra valmän skickar oss hit nästa år — vara med om att medverka till att så sker och att införa en reglering av skogsavverkningen i kustlandet, skall han få mig i sällskap. Men ända till dess att herr Strindlund vill vara med

om att upprätta en skogslagstiftning för kustlandet, så att ägarna där få fritt disponera över sitt skogskapital, skall herr Strindlund icke komma och säga, att det ej ligger en orättvisa i att lappmarkens skogsägare med lagens hjälp skola tvingas att låta mogen och övermogen skog stå och ruttna ned. Den får i viss omfattning icke säljas, utan den ruttnar ned, torkar bort och blåser omkull. Det är ett upprörande slöseri med de enskildas skogskapital på grund av det system, som statsmakterna här hava upprätthållit. Och det är detta, som jag blir upprörd över och icke över någonting annat.

*Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.
(Forts.)*

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på godkännande av förevarande paragraf, dels ock på avslag å utskottets förslag i vad anginge nämnda paragraf; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Sköld, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner 1 § i jordbruksutskottets förevarande förslag till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit utskottets berörda förslag i vad angår nämnda paragraf.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst samt anslagen, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet hava röstat för ja-propositionen. Rösträkning begärdes emellertid av herr Sköld, vadan namnupprop verkställdes. Därvid avgavos 60 ja och 39 nej, varjämte 17 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså godkänt förevarande paragraf.

2—4 §§; *överskriften till 1—4 §§; 2—6 kap.*

Godkändes.

Övergångsbestämmelserna.

Utskottets förslag beträffande dessa bestämmelser överensstämde med Kungl. Maj:ts förslag utom i avseende å första stycket, vilket stycke lydde:

(i Kungl. Maj:ts förslag)

(i utskottets förslag)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1934 samt gäller till och med den 31 december 1943. I fråga om sådan under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som i lagen avses, skall vad där är stadgat om påföljd av förseelsen fortfarande gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1934.

Uti förenämnda av herr *Sederholm m. fl.* avgivna reservation hade föreföreslagits, att Kungl. Maj:ts förslag till ny lappmarkslag måtte jämväl beträffande övergångsbestämmelserna i oförändrat skick av riksdagen antagas.

Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.
(Forts.)

Utskottets förslag föredrogs. Därvid yttrade:

Herr **Sandström**: Herr talman! Jag skall be att under åberopande av den debatt, som här tidigare förts, få yrka bifall till den reservation beträffande övergångsbestämmelserna i denna lag, som är avgiven vid föreliggande utskottsutlåtande, och som går ut på en provisorietid av tio år, sålunda bifall till vad herrar Sederholm, Gabrielsson, Elof B. Andersson och Carlström i detta ärende anført. Tillika vill jag meddela, om det icke är bekant för alla, att första kammaren utan votering redan har tagit denna reservation. Därför skulle det vara lämpligt och önskligt, att andra kammaren ville förfara på enahanda sätt.

Herr **Näslund**: Herr talman! Jag skall be att få instämma i det yrkande, som den föregående ärade talaren gjort.

Jag skall också be att därutöver få säga några ord. Den 24 oktober förlidet år sammankallade länsstyrelsen i Västerbottens län skogsägarna för att överlägga om den då föreliggande situationen med anledning av de många olika remissyttranden, som inkommit över det betänkande, som avgivits av 1927 års skogssakkunniga den 31 mars förlidet år. Där framkommo många olika meningar om förslaget; det fanns ingen samlande linje. Avsikten med detta skogsägarmöte, som avhölls i Lycksele socken och där jag var närvarande, var att bland lappmarkens skogsägare söka åstadkomma en samlande linje i frågan. Det var mer än ett hundratal skogsägare närvarande och bland dem många, som haft mer än femtio mil att resa och därtill många mil att gå till fots. Detta visar, att det finns starkt intresse för detta spörsmål. Emellertid var det en mycket utbredd uppfattning, att det förslag, som vid detta möte framfördes av landshövding Rosén, nämligen en samling omkring minoritetens förslag om ett provisorium med en övergångstid av tolv år, det kunde man med nöd vara med om. Jag har velat erinra om detta och vädja till kammaren att tillmötesgå lappmarksbornas önskemål i detta avseende.

Det har tidigare under debatten sagts, att vi icke hava någon särskild rätt att påyrka denna lagändring. Jag kan medge, att vi icke hava det från rent juridisk synpunkt. Men billighetsskäl tala väl för att man beträffande denna landsända, som i så många avseenden är sämre lottad än övriga landsdelar, dock ger den denna psykologiska rättvisa, som ligger i strävandet att komma till enhetlighet i lagstiftningen för hela landet.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Sederholm m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen, som också innebär ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Häruti instämde herr *Sandberg*.

Herr **Sköld**: Herr talman! Det kan väl ändå icke vara så, att kammaren skall fatta detta beslut på de rena känsluskäl, som här av herr Näslund anförts. Och det finns inga andra skäl att anföra.

Varför har nu riksdagen beslutat denna lag, som nyss antagits? Jo, för att förbereda övergången från den gamla lagstiftningen till skogsvårdslagen. Finns det någon människa, som i detta ögonblick kan säga, när denna övergång kommer att ske? Det är omöjligt. De sakkunniga räkna med 30 år här-efter. Kan det då vara skäl att godtaga en lag såsom ett provisorium för så lång tidrymd som 10 år, då man redan från början måste göra klart för sig, att det är omöjligt att få övergången att ske före tioårsgränsen? Det kan hända, att det behövs 9 år, det kan hända, att det behövs 11 år, och det kan hända behövs 15 år. Vad innebär det då, att man tar en provisorisk lag? Jo, det innebär, att då denna lagstiftning når sitt slut, måste man undan för undan för-

länga lagstiftningen, och man får på detta sätt in ett osäkerhetsmoment av precis samma slag som det man hittills haft. Det kan icke vara svårare att få skogsvårdslagen antagen den gången, då man är färdig att göra detta, även om denna lag har av riksdagen godtagits precis som varje annan lag.

Jag tillåter mig därför, herr talman, trots den bön, som herr Näslund framställde, föreslå kammaren att bifalla utskottets hemställan.

*Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.*
(Forts.)

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet **von Stockenström**: Herr talman! Jag har i propositionen föreslagit endast 10 års giltighetstid för lagstiftningen i fråga. Jag har, som jag förut under debatten antytt, varit av den meningen, att man bör syfta därefter, att man med tiden skall kunna tillämpa 1923 års lag. Jag har ansett, att om man nu antar en lag med 10 års giltighetstid, får man under tiden samla erfarenhet och se, huru det ter sig vid slutet av denna period. Är det då så, att man av den erfarenhet man vunnit finner, att 1923 års lag då kan tillämpas, så behöver man icke antaga någon ny lagstiftning, utan förmodar jag, att endast vissa övergångsbestämmelser bliva nödvändiga. Skulle man däremot anse, att en förlängning av denna lag lämpligen bör ske, så kommer väl den saken då upp till prövning.

Om man sålunda står på den principiella ståndpunkten, att man bör eftersträva att komma fram till 1923 års lag, så tycker jag, att det är logiskt och konsekvent att antaga denna lag som provisorisk. Jag vill tillägga — jag vet icke, om det tidigare meddelats här, medan jag var inne i första kammaren — att första kammaren, t. o. m. utan votering, har antagit reservanternas yrkande på denna punkt.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på godkännande av utskottets förslag till lydelse av övergångsbestämmelserna, dels ock på godkännande av nämnda bestämmelser i den av Kungl. Maj:t föreslagna avfattningen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Sandström begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner övergångsbestämmelserna i jordbruksutskottets föreliggande förslag till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt ifrågavarande övergångsbestämmelser i den av Kungl. Maj:t föreslagna avfattningen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst samt anslagen, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för nej-propositionen.

Kammaren hade alltså godkänt övergångsbestämmelserna i den av Kungl. Maj:t föreslagna avfattningen.

Rubriken; ingressen.

Godkändes.

Ang. lag om
vård av vissa
lappmarks-
skogar m. m.
(Forts.)

Utskottets under punkten upptagna förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. punkt 1) skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212).

Godkändes.

Utskottets hemställan i punkten A) förklarades vara besvarad genom kam-
marens beslut i fråga om lagförslagen.

Punkten B).

Utskottets hemställan bifölls.

§ 4.

Vid härpå skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande, nr 73, i
anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad
lydelse av 1, 2 och 4 §§ förordningen den 15 juni 1923 (nr 213) angående skogs-
vårdsstyrelser blev utskottets i detta utlåtande gjorda hemställan av kam-
maren bifallen.

§ 5.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Ko-
nungen, nämligen:

från statsutskottet:

nr 210, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande ordnande av ett sjö-
historiskt museum i Stockholm;

nr 211, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte
huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till sjuktransporter med
flygplan jämte två i ämnet väckta motioner; och

nr 212, i anledning av väckta motioner om bidrag till uppförande av hem för
kroniskt sjuka; samt

från jordbruksutskottet:

nr 9 A, i anledning av dels vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen
under nionde huvudtiteln gjorda framställningar dels ock åtskilliga beträf-
fande samma huvudtitel väckta motioner;

nr 218, i anledning av väckt motion om viss ändring i 8 § i lagen om enskilda
vägar;

nr 219, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ansvar för kost-
nad för dikningsföretag å kronans utarrenderade jordbruksdomäner;

nr 220, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för änke-
fru Elsa Silfverstolpe från skyldigheten att betala viss husröteersättning;

nr 221, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av
vissa kronan tillhöriga hållhägnader i Norrbottens län;

nr 222, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 139, angående försälj-
ning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar;

nr 223, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 202, angående försälj-
ning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar m. m.;

nr 224, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i grun-
derna för försäkring med statsbidrag mot förluster på grund av smittsamma
husdjursjukdomar;

nr 225, i anledning av väckta motioner angående upphandling av lantbruks-
produkter för statens och kommunernas räkning direkt från producenterna; och

nr 226, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar
av bestämmelserna rörande jordbrukets kreditkassor m. m.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets

utlåtande, nr 24, i anledning av väckt motion om sådan ändring i riksdagsordningen, att till riksdagsman, som tillika är statsråd, riksdagsarvode ej skall utgå; och

memorial, nr 25, i anledning av en inom första kammaren jämlikt § 57 riksdagsordningen väckt anmälan om anmärkning mot statsrådet Holmbäck i egenkap av t. f. chef för ecklesiastikdepartementet;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 94, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag rörande anslag till arméförvaltningen och arméförvaltningens verksamhet;

nr 95, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp av Kinnekulleverkens egendom och skifferoljeverk m. m.;

nr 96, i anledning av väckt motion om rätt för viss polispersonal i Boden att för uppflyttning i löneklass tillgodoräkna sig viss föregående anställningstid;

nr 97, i anledning av väckt motion om utbetalning av vissa belopp till förre kommissarien vid fästningspolisen i Boden E. A. Clementz;

nr 98, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 185, gjorda framställning angående anslag till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter; och

nr 99, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vattendomstolarnas organisation m. m. jämte en i ämnet väckt motion;

sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 3, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skyldighet i vissa fall att tillhandahålla förnödenheter m. m. för ordningsmaktens behov dels ock en i ämnet väckt motion;

nr 4, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 6 juni 1925 (nr 172) med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m., dels ock en i ämnet väckt motion;

nr 5, i anledning av väckta motioner rörande bestämmande av avlöning åt icke ordinarie polismän å landsbygden samt statsbidrag till kostnaden för sådan avlöning;

nr 6, i anledning av väckta motioner rörande val av fjärdingsmän m. m.; och

nr 7, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till polisväsendet i riket m. m. dels ock i ämnet väckta motioner;

bankoutskottets

memorial:

nr 43, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande bankoutskottets utlåtande nr 33, i anledning av väckt motion angående beräkning av tjänstgöringstid för rätt till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa;

nr 44, med föranledande av andra kammarens återremiss av bankoutskottets utlåtande nr 34, i anledning av väckta motioner rörande understöd från Vadstena krigsmanshuskassa åt visst f. d. indelt manskap; och

nr 45, med föranledande av andra kammarens återremiss av bankouts-kottets utlåtande nr 35, angående det under elfte huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till ytterligare förhöjning i gratialen åt avskedat indelt man-skap;

utlåtande, nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fort-satt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld; samt

memorial, nr 51, angående viss gratifikation m. m. åt de hos riksdagens kamrar och utskott samt i riksdagens kansli anställda vaktmästarna;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 40, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående förslag till kungörelse angående tillämpning för riket i dess helhet av vissa bestämmelser i ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m. dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 41, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till för-ordning angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ord-ningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m. dels ock en i anledning av propositionen väckt motion; och

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 1 i förordningen den 22 juni 1911 (nr 71 s. 1) angå-ende biograföreställningar; samt

andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 10, i anledning av väckt motion angående utredning om åtgärder för bostadsproblemens lösande med beaktande av sociala, ekonomiska och hygieniska synpunkter.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Lindqvist</i> i Halmstad	under 4 dagar fr. o. m. den 14 maj,
» <i>Olsson</i> i Rödningsberg	» 4 » » » 14 »
» <i>Leffler</i>	» 2 » » » 17 »
» <i>Persson</i> i Falla	» 4 » » » 14 »
» <i>Sjöström</i>	» 4 » » » 14 »
» <i>Björkman</i>	» 4 » » denna dag,
» <i>Sandvall</i>	» 3 » » den 19 maj,
» <i>Månsson</i> i Erlandsro	» 7 » » » 14 »
» <i>Skoglund</i>	» 4 » » » 14 »
» <i>Heiding</i>	» 4 » » » 14 »
» <i>Andersson</i> i Grimbo	» den 18 maj,
» <i>Andersson</i> i Dunker	» 4 dagar fr. o. m. den 14 maj,
» <i>Wikström</i>	» 4 » » » 17 »
» <i>Jansson</i> i Falun	» 4 » » denna dag,
» <i>Olofsson</i> i Digernäs	» 3 » » den 14 maj och
» <i>Näslund</i>	» 4 » » » 17 »

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 5 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Tisdagen den 17 maj.

Kl. 4.30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 10 innevarande maj.

§ 2.

Föredrogos, men blevo ånyo bordlagda konstitutionsutskottets utlåtande nr 24 och memorial nr 25, statsutskottets utlåtanden och memorial nr 94—99, sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtanden nr 2—7, bankoutskottets memorial och utlåtanden nr 43—45, 50—51, första lagutskottets utlåtanden nr 40—42 samt andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 10.

§ 3.

Herr statsrådet *Gärde* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 254, med förslag till lag med särskilda bestämmelser om konkurs.

Nämnda proposition bordlades.

§ 4.

Ordet lämnades härefter till herr **Magnusson** i Tumhult, som yttrade: Herr talman! Jag ber att få föreslå, att på morgondagens föredragningslista bland två gånger bordlagda ärenden främst måtte uppföras bankoutskottets utlåtande nr 50, därefter jordbruksutskottets utlåtande nr 71 samt övriga redan två gånger bordlagda ärenden, därefter statsutskottets utlåtande nr 99, sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtanden nr 2, 3, 4, 5, 6 och 7 samt därefter ärendena i den ordning, som de äro upptagna å dagens föredragningslista.

Denna hemställan bifölls.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av §§ 53, 81, 82 och 105—107 regeringsformen, §§ 33, 35—41, 44, 45, 52, 54, 55, 57, 58, 60, 75, 78 och 79 riksdagsordningen samt 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen, ävensom i ämnet väckta motioner;

nr 27, med förslag till ändrad lydelse av §§ 3, 7, 9, 13 och 14 i reglementariska föreskrifter för riksdagen;

nr 28, i anledning av väckta motioner om ändrad lydelse av § 60 riksdagsordningen; och

nr 29, i anledning av väckt motion om införande av omröstningsapparat för voteringar i riksdagens kamrar;

andra lagutskottets utlåtande, nr 34, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1925 (nr 219) angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom, dels ock en i ämnet väckt motion;

sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition om ändrad lydelse av mom. 10:o i gällande grunder för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner, dels ock i ämnet väckta motioner; och

nr 6, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag bland annat till lag om ändring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av ecklesiastika lönebställen, dels ock i ämnet väckta motioner; samt

andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion, nr 396, angående de kungl. teatrarnas ekonomiska och konstnärliga verksamhet och skötsel m. m.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgörömalen beviljades herr *Lundqvist* i Baggarbo under 2 dagar från och med den 23 maj.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.43 e. m.

In fidem
Per Cronvall.